Univerzita Karlova v Praze

Filozofická fakulta

Ústav Dálného východu

Diplomová práce

Linda Stöckelová

Korjŏmal-dialekt korejské menšiny v Kazachstánu

Koryŏmal-dialect of Korean minority in Kazakhstan

Praha 2013 Vedoucí práce: Doc. PhDr. Miriam Löwensteinová, Ph.D.

Poděkování

V první řadě děkuji svým rodičům za jejich nejrůznější podporu během celého studia. Dále chci poděkovat vedoucí mé magisterské práce doc. PhDr. Miriam Löwensteinové, Ph.D. a svému konzultantovi Tomáši Horákovi Ph.D. za mnoho cenných rad a připomínek. Velký dík patří nejen profesoru Germanu N. Kimovi, který mi byl nedocenitelně nápomocen během celého mého pobytu v Kazachstánu, ale i celé katedře koreanistiky na Kazakh National University Al-Farabi a také Centru pro korejská studia v Almaty. V neposlední řadě chci také poděkovat Nurlanu Ospanovovi, bez kterého by můj terénní výzkum v Kazachstánu nebyl ani tak přínosný ani tak zábavný.

V Praze dne 28. 8. 3013

Prohlašuji, že jsem tuto práci vypracovala samostatně, pouze s použitím uvedené literatury.

V Praze dne 28. 8. 2013 ……

Linda Stöckelová

Anotace v češtině:

Cílem této práce je představit jazykovou situaci korejské menšiny na území Kazachstánu. Dialekt korejštiny používaný místními Korejci je nazývaný korjŏmal a po 150 letech odděleného života menšiny se stal velmi odlišným od standardní verze korejštiny. Práce popisuje okolnosti jeho vzniku, hlavní odlišnosti od dnešní standardní soulské korejštiny, jeho současnou situaci a četnost využití na území Kazachstánu. Práce se na závěr zamýšlí nad tím, jaké má vyhlídky do budoucna a jakým způsobem je možné ho uchovat pro další generace Korjŏsaram.

Annotation in English:

The aim of this thesis is to present the language situation of the Korean minority in Kazakhstan. Korean dialect used by local Koreans is called Koryŏmal and after 150 years of separate life of this minority became very different from the standard Korean. The thesis describes the circumstances of its creation, the main differences from today's standard Seoul Korean, the current situation and the frequency of the use on the territory of Kazakhstan. It concluded with an assesment of the future prospects of Koryŏmal and possible means of its preservation for forthcoming generations of Koryŏsaram.

Klíčová slova:

Korjŏsaram, korjŏmal, Kazachstán, menšina, Střední Asie, dialekt, jazyková změna, bilingvismus, hybridní jazyk

Key words:

Koryŏsaram, Koryŏmal, Kazakhstan, minority, Central Asia, dialect, language shift, bilingualism, hybrid language

Obsah

Úvod……..…..……7

1. Korejci v Kazachstánu (Korjŏsaram)……...11

1.1 Kazachstán a jeho etnická a jazyková situace……....11

1.2 Korejci ve Střední Asii……...……14

1.3 Informovanost a studie o Korjŏsaram……...….15

2. Historie Korejců na Dálném východě a v Kazachstánu…….……18

2.1 Období 1860-1937…….……...….18

2.2 Deportace v roce 1937……...…23

2.3 Období života v sovětském Kazachstánu 1937-1991……26

2.4 Období života v nezávislém Kazachstánu……..……...29

3. Základní charakteristiky korjŏmalu.…….……..…….33

3.1 Kombinované použití ruštiny, korjŏmalu a dalších jazyků……34

4. Jazyky v kontaktu na příkladu korjŏmalu, teoretická část ……...37

4.1 Jazykový kontakt…….……...……37

4.2 Výpůjčky…….……...39

4.3 Přepínání kódů……..…….40

4.4 Strukturální konvergence……...……40

4.5 Bilingvismus……..41

4.5.1 Akomodace…….….42

4.5.2 Typy bilingvismu……....42

4.6 Hybridní jazyky……..43

4.6.1 Typy hybridních jazyků……..44

5. Základní stavební kameny korjŏmalu……..46

5.1 Dialekt severního Hamgjŏngu..…….....…46

5.1.1 Základní odlišnosti dialektu severního Hamgjŏngu…….……..47

5.1.1.1 Fonologické a fonetické rysy……....47

5.1.1.2 Gramatické rozdíly dialektu severního Hamgjŏngu a standardní korejštiny……..……55

5.1.2 Ukázky slovní zásoby……..…58

5.2 Rusifikace…….…..61

5.2.1. Výpůjčky z ruštiny…….……63
5.2.2 Ruské lexikální kalky v korjŏmalu……..65
5.2.3 Ukázka přepínání kódů……66
5.2.4 Vliv socio-kulturních faktorů……..68
5.2.5 Chyby v ruštině a korejštině……....68
5.3 Vliv turkických jazyků……...69
5.3.1 Specifika výpůjček z kazaštiny……...70
5.3.2 Příklady slovní zásoby z kazaštiny……..…70
5.3.3 Korejské slovní výpůjčky v kazaštině……..…71
5.3.4 Znalost kazaštiny……..…72
6. Současná jazyková situace v Kazachstánu……...75
6.1 Důvody mizení korjŏmalu……...……..…76
6.1.1 Další (předpokládané) důvody ztráty korjŏmalu…….80
6.2 Srovnání s ostatními menšinovými jazyky bývalého SSSR……..81
6.3 Asimilace a stupně zachování rodného jazyka……..82
7. Možnosti uchování jazyka a prognózy budoucího vývoje……...84
7.1 Zánik jazyka a jazyková revitalizace…….……84
7.2. Revitalizace korjŏmalu…….……86
Závěr……..……..88
Seznam použité literatury……....…….….90
Příloha č. 1 – Mapy……..…95
Příloha č. 2 – Fotografie……...……...…97
Příloha č. 3 – Časopisecká tvorba, rozhasové vysílání, televize a divadlo……103

Úvod

Tématem této diplomové práce je korjŏmal, dialekt korejštiny používaný korejskými menšinami na území bývalého Sovětského svazu. Protože je téma velmi obsáhlé a v různých státech má tento dialekt odlišná specifika, omezuje se se tato práce pouze na jeho vznik, vývoj a současnou situaci mezi etnickými Korejci v Kazachstánu. Byť se to nemusí na první pohled zdát, problematika korjŏmalu je složitá a poměrně obtížně zpracovatelná. Jedná se o dialekt, který se vyvíjel po 150 let, mísí se v něm vlivy korejské, ruské a kazašské, a tak není jednoduché se v celé věci vyznat a logicky ji utřídit. Jedním z problémů, na které jsem během vypracovávání toho tématu narazila je také to, že neexistuje jakákoli standardizovaná verze tohoto dialektu a i jen v rámci Kazachstánu se použití korjŏmalu velmi liší v závislosti na regionu, společenské třídě, věku atd. Proto může být ošemetné snažit se vysledovat obecně platná pravidla, přesto se však právě o toto ve své práci pokouším.

Práce je založena nejen na studiu dostupných materiálů, ale také na terénním výzkumu provedeném v roce 2012 v kazašských městech Almaty a Uštobe, kde se nacházejí nejpočetnější komunity etnických Korejců. Pro zpracování této práce byly použity materiály psané především místními odborníky na danou otázku a to z toho důvodu, že výzkumníci nacházející se přímo u zdroje informací mohou poskytnout nejnovější a nejpřesnější údaje. Je využito i několik korejských zdrojů, především pro zpracování kapitoly o vlivu dialektu severního Hamgjŏngu.

Práce je rozdělena do sedmi kapitol. V krátké první kapitole je nejprve velmi stručně shrnuta etnická a jazyková situace dnešního Kazachstánu. Možná není zcela nezbytná, ale pomáhá zasadit problematiku Korjŏsaram do širšího kontextu. V této kapitole zároveň velmi stručně uvádím základní informace o korejských menšinách nejen v samotném Kazachstánu, ale i v ostatních zemích bývalého SSSR. Kapitola druhá je věnována historii Korjŏsaram, nejprve se zabývá jejich životem na ruském Dálném východě a poté, co byli v roce 1937 deportováni do Střední Asie, se již věnuje

historickému vývoji korejské menšiny pouze v Kazachstánu. Tato kapitola vychází především z prací Kho Song Mooa, Germana N. Kima, Alyssy M. Park, Lee Woo Sunga a částečně je v ní využita i má vlastní bakalářská práce. V posledním oddíle této kapitoly čerpám i hodně ze svých zkušeností nasbíraných během pobytu v Kazachstánu a možná více než nezvratná fakta uvádím své vlastní hledisko na danou problematiku.

Třetí kapitola uvádí na scénu korjŏmal, stručně popisuje jeho současnou podobu a dotýká se i celkové jazykové situace kazašské korejské menšiny. Hlavními zdroji jsou zde práce Rosse Kinga a Nelly S. Pak. Čtvrtá kapitola pak zasazuje korjŏmal do teoretického rámce a snaží se rozklíčovat, kam z hlediska etnolingvistiky tento jazykový fenomén vlastně zařadit. Použita byla především výborná publikace Jana Pokorného, dále prace Uriela Weinreicha, Ralpha Fasolda a Hur Seung Chola. Kapitola pátá je stěžejní částí této diplomové práce. Popisuje tři základní stavební kameny korjŏmalu, tj. dialekt severního Hamgjŏngu, vliv ruštiny a kazaštiny. Tato kapitola má odpovědět na otázku, čím je vlastně korjŏmal tak odlišný od současné standardní soulské korejštiny. Částečně jsou v ní uvedeny příklady pocházející z mého vlastního výzkumu, ale především je opět založena na pracech Rosse Kinga, Nelly S. Pak a Kho Song Mooa, z čehož dva prvně jmenovaní jsou dnes zřejmě největšími odborníky na korjŏmal. Vychází i z osobních konzultací s Nelly S. Pak a Světlanou J. Son. Podobně důležitá je i šestá kapitola, která popisuje současnou situaci korjŏmalu v Kazachstánu, dalo by se říci, že se jedná v podstatě o jakési shrnutí mých osobních poznatků, kterých jsem nabyla během pobytu v kazašské Almaty. Jako zdroje jsou v ní použity např. disertační práce Světlany J. Son nebo Hur Seung Chola. Poslední kapitola se zabývá vyhlídkami korjŏmalu do budoucna. V první části se tato kapitola zabývá i teorií toho, proč některé jazyky vymírají a jaké jsou možnosti jejich zachování. Kapitola se snaží odpovědět na to, jak lze zachovat konkrétně korjŏmal a zda je něco takového v budoucnu pravděpodobné. Kapitola opět čerpá především z mých vlastních poznatků a nápomocny mi byly i různé brožury a ročenky vydávané pravidelně Asociací Korejců v Kazachstánu a dalšími etnickými sdruženími, těžila jsem i z četby novin Korjŏ ilbo a Lenin kičchi, z poslechu

kazašského korejského rádia a shlédnutí dostupných dokumentárních filmů natočených o této problematice.

Jedním z problémů, který ztěžuje orientaci v této problematice je chronická nevěrohodnost materiálů pocházejících z období Sovětského svazu a často zkreslené údaje získané ve stejném období při sčítáních lidu. Právě tato data byla důležité pro tuto práci, která se mimo jiné zabývá i tím, jak a proč korjŏmal u korejské menšiny vymizel. Novější zdroje jsou již věrohodnější, nicméně data a nahrávky získané z terénních výzkumů lingvistů nebo koreanistů jsou většinou sesbíraná pouze v jednom regionu, málokdo měl možnost sbírat údaje rovnoměrně ve všech regionech Kazachstánu, a proto není možné je brát za stoprocentně platné. A konečně, v případě vlastního terénního výzkumu jsem narazíla na neochotu kazašských Korejců (Korjŏsaram) mluvit v korjŏmalu se západním výzkumníkem. Proto bylo velmi obtížné nasbírat dostatek věrohodného materiálu, z kterého by bylo možné vyvodit ucelené obecně platné závěry.

Kromě dostupné literatury a vlastního pátrání mezi korejskou menšinou v Kazachstánu mi byly velmi nápomocné konzultace s Germanem N. Kimem, Nelly S. Pak nebo Světlanou J. Son. Takové osobní kontakty mi pochopitelně pomohly zmírnit zkreslené představy o korejské menšině, kterou může způsobit tendenčnost dostupných materiálů. Nicméně i přímý kontakt může být značně zavádějící, příslušníci menšiny mají ve zvyku podávat informace ukazující menšinu pouze v pozitivním světle a nechtějí poukazovat na problémy a negativní stránky. Přistupovala jsem tedy ke všem informacím kriticky a s nadhledem a doufám, že jsem odhalila většinu zkreslených informací a že v této práci podávám víceméně realistický pohled na otázku nejen korjŏmalu, ale i Korjŏsaram v Kazachstánu obecně.

V této práci jsou použity pouze obvyklé zkratky jako je SSSR pro Sovětský svaz, KR pro Korejskou republiku nebo KLDR pro Korejskou lidově demokratickou republiku. Pro přepis korejských slov do češtiny je použita česká vědecká transkripce, pro přepis mezi korejštinou a azbukou pak transkripce Koncevičova.

Práce je doplněna o přílohy, které tvoří mapy korejského osídlení regionu Střední Asie a Kazachstánu, ukázka fotek pořízených během pobytu v Kazachstánu a dále informace o vybraných médiích, ve kterých se dnes

můžeme v Kazachstánu setkat s korejštinou. Tyto informace jsem získala za přispění Asociace Korejců v Kazachstánu a Centra pro výuku korejštiny v Almaty.

1. Korejci v Kazachstánu (Korjŏsaram)

1.1 Kazachstán a jeho etnická a jazyková situace

Kazachstán je multietnický stát. Žije v něm přibližně 130 národností nejrůznějšího rasového původu, kulturního zázemí a vyznání. Kazachstán má v dnešní době přibližně 16 000 000 obyvatel a majoritní etnikum tvoří etničtí Kazaši, kteří svým počtem zhruba 10 000 000 tvoří 63% populace, druhým nejpočetnějším etnikem jsou Rusové, kteří tvoří kolem 23%. [1] Z toho důvodu existují dnes v Kazachstánu dva úřední jazyky, kazaština a ruština, přičemž ruština plní funkci jazyka mezietnické komunikace. Užití kazaštiny a ruštiny se samozřejmě liší v závislosti na poloze, v severních oblastech je všeobecné užití ruštiny vyšší než v jižních oblastech, kde se často mluví pouze kazašsky.[2] Status ruštiny se samozřejmě v Kazachstánu stále mění. Zatímco dříve byla ruština např. jediným možným jazykem, ve kterém se bylo možno vzdělávat, dnes už univerzity běžně poskytují kurzy v obou jazycích, což samozřejmě zvyšuje časovou náročnost a personální požadavky.[3] A situace zřejmě směřuje k tomu, že tam, kde byla dříve ruština preferována, jako byly právě vzdělávací instituce, úřady apod., bude postupně nahrazována kazaštinou.

Kazachstán byl multietnickým státem v podstatě od počátku své existence. Dá se říci, že Kazachstán jako moderní stát vznikl až v roce 1846, kdy se dostal pod nadvládu carského Ruska. Po přičlenění k říši začaly do země proudit davy osadníků z evropské části Ruska. Přicházeli hlavně ruští a ukrajinští rolníci, kteří se usadili převážně na severu země. Počet kolonizátorů postupem doby převýšil počet původních obyvatel. To sice vyvolalo roku 1916 ozbrojený odpor Kazachů, který byl ovšem ze strany

[1] Pargač, J., Vrhel, F.: Střední Asie a Kazachstán: historie, etnicita, jazyky, Praha: Univerzita Karlova, 2007, str. 37.

[2] Od obyvatel jižního Kazachstánu můžeme slyšet, že pravý „Kazachstánec“ je jen ten, kdo mluví kazašsky.

[3] Například na koreanistice na univerzitě Al-Farabi v Almaty jsou vypisovány překladatelské semináře korejština-ruština a korejština-kazaština a studenti si mohou zvolit podle toho, co jim více vyhovuje.

Rusů krvavě potlačen. Nicméně i před ruskou nadvládou, kdy území Kazachstánu obývali nomádští pastevci, kteří tvořili dohromady tzv. Kazašský chanát, se nedalo hovořit o etnické, kulturní nebo jazykové jednotě. Kazaši sami sebe dělili (a dodnes dělí) do tří kmenů, tzv. „žúsů", kdy v každém žúsu je údajně jiný poměr mongolské a turkické krve.[4] A každý žús prý projevuje jiný charakterový rys. Starší žús, který obývá jihovýchod Kazachstánu, jsou nadaní ke studiu, střední žús, obývající střed a sever země, jsou nadaní válečníci a mladší žús ze západního Kazachstánu jsou předurčeni stát se dobrými obchodníky. Toto rozdělení bylo dáno nejen odlišným původem tří kazašských žúsů, ale i zeměpisnou strukturou Kazašského chanátu, který se v té době dělil na tři geograficky oddělená a navzájem těžko přístupná teritoria, která měla na svém území jak letní tak zimní pastviny, a tak jejich obyvatelé příliš nepřicházeli do kontaktu.[5]

Jak tedy vidíme, Kazachstán vlastně nikdy nebyl jednotným monoetnickým státem, ovšem typ multikulturnosti, kterou tam můžeme vidět dnes, má na svědomí J. V. Stalin a jeho politika přesídlování. Kazachstán se jako součást Ruska stal roku 1917 jednou z republik Sovětského svazu a po roce 1937 se stal jedním z hlavních míst, kam Stalin deportoval desítky etnik z nejrůznějších koutů SSSR.[6]

16. prosince 1991 se Kazachstán jako poslední svazová republika odtrhl od SSSR, vlády se ujal bývalý komunistický vůdce Nursultan A. Nazarbajev a v celém státě se čekalo, jak se postaví k otázce národnostních menšin. V té době se mezi všemi menšinami, nejen v Kazachstánu, ale napříč celým bývalým Sovětským svazem, objevil velký zájem o kulturní původ a etnickou otázku, tj. o to všechno, co dříve bylo režimem zakázáno. Ve všech ostatních středoasijských republikách kromě Kazachstánu vedla tato dramatická změna k občanským válkám a nejrůznějším etnickým a náboženským neshodám, jen v Kazachstánu se situace udržela v mírové rovině. Jedním z důvodů byla právě Nazarbajevova stabilní, etnicky vstřícná

[4] Kazaši zjednodušeně vznikli smíšením původního turkického etnika s Mongoly, kteří území dobyli během panování Čingischána.

[5] Kim, S. Ch.: Some historio-cultural considerations for better understanding Central Asia in terms of Area studies in Korea: Focused on similarities and differences of major indigenous group, in: Izvěstija Korejevědënija v Centralnoj Azii, Kim G. N. (ed.), Almaty, 2007, str. 77.

[6] Přírodní podmínky a podnebí Kazachstánu nejsou pro obývání příznivé, proto se stal vedle Sibiře jednou z destinací, kam posílat ty, kteří se stali nepohodlnými.

politika, kdy se snažil menšiny spíše podporovat. Jednou z menšin, kterou podporoval a podporuje nejvíce je právě menšina korejská. Svůj podíl na tom má jednak pracovitost Korejců a jejich snaha „nedělat problémy“, jejich uznání Kazachů jakožto etnika, které je zde doma, a dále výrazná podpora Nazarbajeva a jeho politické strany Otan.[7] Nutno je také podotknout, že Korejská republika byla první zemí, která roku 1995 navázala s Kazachstánem smlouvu o ekonomické spolupráci, a jedním z důvodu takové otevřenosti byla možná i přítomnost početné korejské menšiny.

Oblíbenost korejské menšiny může doložit např. následující výrok prezidenta Nazarbajeva: „Zde v Kazachstánu si velice vážíme vašeho (tj. korejského) přispění k rozvoji ekonomiky a duševního potenciálu naší republiky. Korejci jsou všeobecně známí jako dobří pracovníci, vědci a umělci.“[8] A na toto odpovídá Jurij A. Tshkaj, prezident Asociace Korejců v Kazachstánu: „Rok 2007 je rokem s velkým významem pro naši menšinu a celkově pro všechna etnika v Kazachstánu. Je rokem sedmdesátého výročí kazašských Korejců, kteří se za dobu svého života na kazašské půdě zúčastnili bezpočtu aktivit v celé této zemi. Naším prvním cílem je projevit upřímnou vděčnost kazašské zemi a Kazachům, že nás před sedmdesáti lety přijali mezi sebe, podporovali nás a dali našim dědečkům a otcům šanci přežít. Za druhé bychom rádi bychom splatili dluh naší starší generaci, která svou pilnou prací posílila pozitivní obraz Korejců v této zemi. A současné mladé generaci bych rád řekl toto: Buďme připraveni se aktivně zapojit do realizace skvělých cílů vytyčených prezidentem N.A. Nazarbajevem, prezidentem republiky Kazachstán.“[9] Taková prohlášení se nám mohou zdát přehnaná nebo patetická a můžeme také pochybovat o jejich upřímnosti, ale faktem je, že dobře ilustrují současné postavení Korjŏsaram v Kazachstánu, jejich vztah k majoritnímu etniku a naopak vztah majoritního etnika k nim. Jisté je, že od pádu SSSR a vzniku samostatného Kazachstánu menšina

[7] Tj. „Domovina“.
[8] Sborník k sedmdesátému výročí přítomnosti korejské menšiny v Kazachstánu, Association of Koreans in Kazakhstan, Almaty, 2007.
[9] Sborník k sedmdesátému výročí přítomnosti korejské menšiny v Kazachstánu, Association of Koreans in Kazakhstan, Almaty, 2007.

Korejců stoupala na společenském žebříčku a nejsou mi známi žádné případy sporů.[10]

Odhadnout budoucí vývoj vztahů mezi Kazachy a Korejci, vlastně mezi Kazachy a etnickými menšinami, není jednoduché. Obecně panuje obava, že se po skončení vlády prezidenta Nazarbajeva mohou věci radikálně změnit a není tedy jisté, jestli takto dobré vztahy budou nadále pokračovat. Obecně se soudí, že Kazachstán potřebuje ve svém čele silnou osobnost, protože jinak dojde k boji o přírodní bohatství. V současné době se nezdá, že by se někdo takový na scéně kazašské politiky objevil, a současný prezident si ani svého nástupce nevychovává. A na osobě nového prezidenta, kterému bude nejspíš dána podobně neomezená moc jako prezidentu současnému, bude hodně záležet, kam se bude osud Korjŏsaram ubírat.

1.2 Korejci ve Střední Asii

Na území Střední Asie dnes žije přibližně 370 000 etnických Korejců, jejich diaspory lze najít ve všech pěti postsovětských republikách. Nejpočetnější menšiny lze najít v Uzbekistánu (198 000) a v Kazachstánu (105 000), pak v Kyrgyzstánu (19 000), v Tádžikistánu (6 000) a v Turkmenistánu (3 000). Jako celek je to čtvrtá největší korejská diaspora na světě po Číně, USA a Japonsku a dvacátá osmá nejpočetnější etnická minorita žijící v zemích bývalého Sovětského svazu.[11] V Uzbekistánu i Kazachstánu tvoří etničtí Korejci osmou největší národnostní menšinu a kolem jednoho procenta celkové populace. V samotném Kazachstánu žije 23% všech postsovětských Korejců. Korejci žijí nejen na území Střední Asie, ale téměř ve všech koutech bývalého Sovětského svazu, kde jich celkem můžeme najít kolem 500 000, a po Střední Asii žije jejich nejpočetnější diaspora na ostrově Sachalin (50 000).

[10] K tomu by se ještě dalo poznamenat, že údajně neexistují žádné negativní předsudky vůči Korejcům, snad jen to, že „jedí psy". (G.N.Kim v osobním rozhovoru s autorkou dne 3. 12.2012).

[11] Stöckelová, L., Korejské menšiny ve Střední Asii, bakalářská práce, Praha:Univerzita Karlova, 2011, str. 9.

Tito lidé jsou nazýváni Korjŏsaram (고려사람), případně Korjŏin (고려인). [12] V jazyce Korjŏsaram, zvaným korjŏmal (고려말), se postsovětští korejci nazývají Koresaram (고레사람) a jejich jazyk koremar (고레말). [13] Korejské slovo „사람“ (saram) znamená člověk a termín „kore“ je odvozen od ruského slova „корейский“ (korejskij, tj. korejský), a právě takto přes ruštinu vznikl nejdříve termín Koresaram, což se pak pokorejštilo na Korjŏsaram.[14] Stejným způsobem vznikl i termín korjŏmal (말, mal-jazyk). Termíny Korjŏsaram a korjŏmal se začaly používat v ruštině i v samotném korjŏmalu již ve třicátých letech 20. století, kdy vznikla potřeba termínu pro sovětské Korejce a jejich jazyk. Tyto termíny vymysleli nejprve příslušníci diaspory sami pro sebe, aby se odlišili od Korejců z Koreje, a potom se tento termín ujal jak ve vědecké terminologii, tak v běžné mluvě ostatníchnárodů bývalého SSSR.

Zatímco ve třicátých a čtyřicátých letech žilo 80% Korjŏsaram na venkově, v osmdesátých letech už žilo 80% Korjŏsaram naopak ve městech. Dnešní situace je velmi podobná, většina Korjŏsaram v Kazachstánu žije urbanizovaně ve velkých městech jako je Almaty, Kyzylorda, Astana, Šymkent, Atyrau, Taldykorgan apod.[15]

1.3 Informovanost a studie o Korjŏsaram

Informace, že na území bývalého Sovětského svazu žije početná korejská menšina, není až do dnešní doby jak v zahraničí, tak v Korejské republice obecně příliš rozšířená. V podstatě se dá říci, že až do roku 1991 nebyly okolnosti příchodu Korejců na ruskou, resp. sovětskou půdu a do Kazachstánu pořádně známy ani mnohým z nich samých.[16] První vědecká

[12] V této práci bude používán výhradně termín Korjŏsaram (고려사람), a to z toho důvodu, že na území Kazachstánu je používán výhradně tento termín. Termín Korjŏin (고려인) je preferován v Korejské republice.

[13] Pak, N.S.: Jukčin pangŏnŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědĕnija v Centralnoj Asii, Almaty, Kim G. N. (ed.), 2005, str. 147.

[14] 고려 (Korjŏ) je název jednoho z historických států na území Korejského poloostrova.

[15] King, R.: Korean dialects in the former USSR: Reflection on the current state of research, Hangukpangŏnhakhŏ, 2006, str. 122.

[16] Například od jedné Korjŏsaram narozené roku 1941 vím, že o tom, jak se její předci dostali do Kazachstánu, nevěděla nic až do perestrojky v 80. letech.

studie o Korjŏsaram byla publikována až v roce 1979 ve sborníku vydanému na konferenci o korejské emigraci v korejštině, dále pak v roce 1984 vydal svou první práci na téma Korjŏsaram jihokorejský profesor Kho S.´M. v ruštině a jeho kniha byla následně přeložená i do korejštiny a do angličtiny. Zájem o problematiku Korjŏsaram i o jejich jazyk korjŏmal samozřejmě vzrostl během období perestrojky v 80. letech. Během tohoto období (a pochopitelně po něm) byla v SSSR a v zahraničí publikována spousta materiálů, článků a vědeckých prací o této problematice. Jednou z nejznámějších publikací na toto téma je kniha Georgije Kanga z roku 1995, která byla napsána v ruštině pod názvem „О Кореcарам в Казахстане“ (O Koresaram v Kazachstaně, O Korjŏsaram v Kazachstánu), dále to byla společná publikace Germana Kima a Dimitriho Mjŏna „Культура и история Корейцев Казахстана“ (Kuľtura i istorija Korejcev Kazachstana, Kultura a historie Korejců v Kazachstánu), publikována téhož roku a také v ruštině. Dále to byla kniha Borise Paka s názvem „Кореcарам в современной России“ (Koresaram v sovremennoj Rossii, Korjŏsaram v současném Rusku) z roku 1993. Tyto knihy a vědecké práce se ponejvíce věnovaly důvodům násilného přemístění Korejců do Kazachstánu, povaze tohoto přesunu a popisovaly, jak se Korjŏsaram usadili na novém místě a jak si tam zvykali. Deportace do Střední Asie je dosud ústředním tématem pro Korjŏsaram a to nejen na poli vědeckého výzkumu, ale i v krásné literatuře a jiných druzích umění. Jazyková otázka je oproti tomu diskutována mnohem méně. Zřejmě nejkomplexnější publikací zabývající se problematikou korjŏmalu je kniha Nelly S. Pak s názvem „Korejskij jazyk v Kazachstaně: Problemy i perspektivy“ z roku 2005. Nelly S. Pak vyučuje lingvistiku na univerzitě Abylai Chana v Almaty a studiu korjŏmalu se dodnes aktivně věnuje. V minulosti se tomuto tématu podrobně věnoval např. americký lingvista Ross King nebo lingvistka z řad Korjŏsaram Světlana J. Son, ale ani jeden z nich se v současné době tímto tématem již nezabývá.

V současné době stoupá zájem o problematiku národnostních menšin všude na světě, je téměř módní se této otázce věnovat, a tak se počet publikací o Korjŏsaram zvyšuje, především v západním světě. Sami Korjŏsaram se o svou historii a kulturu také zajímají čím dál víc. Nicméně v Korejské

republice toto téma tolik známé není, Jihokorejci mají o svých etnických příbuzných ve Střední Asii pouze mlhavou představu a Korjŏsaram jsou často podceňováni. Trochu smutné je, že i když zájem o vlastní kulturu mezi Korjŏsaram stoupá a zvyšuje se i zájem o studium standardní soulské korejštiny, zájem o svůj „skutečný mateřský jazyk“, tedy korjŏmal, se stále snižuje a mezi mladou generací je téměř nulový.

2. Historie Korejců na ruském Dálném východě a v Kazachstánu

Pro pochopení celkové situace Korjŏsaram i jejich situace jazykové je myslím nezbytně nutné shrnout jejich historii na ruské, resp. sovětské půdě a dále jejich současnou situaci v Kazachstánu. Korjŏsaram si po svém odchodu z Korejského poloostrova prošli několika důležitými historickými milníky a podle nich je také tako kapitola rozdělena. V první části se věnuji jejich životu na ruském Dálném východě do roku 1937, tj. do jejich nuceného přesunu do Střední Asie. V další části se věnuji důvodům a průběhu deportace, potom stučně shrnuji jejich život v sovětském Kazachstánu a v posledním oddíle popisuji jejich současné postavení v nezávislém Kazachstánu po roce 1991.

2.1. Život na ruském Dálném východě

Historie osídlování ruského Dálného východu nejen Korejci, ale i všemi ostatními národnostními menšinami, začala připojením této oblasti k carskému Rusku. Na základě Ajgunské smlouvy z roku 1858 a Pekingské smlouvy z roku 1860 získalo carské Rusko od Číny, která byla oslabena druhou opiovou válkou a tchajpchingským povstáním, téměř neobydlené území kolem řek Amur a Ussuri.[17] Na základě těchto dohod začalo Rusko sdílet novou hranici nejen s Čínou kolem řeky Amuru, ale také novou hranici s Koreou v Ussurijském regionu. Toto území bylo v době převzetí Ruskem téměř neobydlené, proto se ho ruská carská vláda snažila co nejrychleji osídlit.[18]

[17] Lee, W. S.: Koreans immigration to the Russian Far East and their deportation to Central Asia: From the 1860s to 1937, master thesis, University of Oregon, 2012, str. 15.
[18] Nejprve kozáky, kteří byli přesídleni do oblasti kolem řek Amuru a Ussuri a také do Přímoří z Transbajkalské oblasti. Dále se carská vláda snažila do daného regionu přesídlit ruské obyvatelstvo z evropských částí ruské říše.

První Korejci přišli do této oblasti zřejmě v roce 1863. Tím, že carské Rusko a Korea začaly sdílet společnou hranici, přirozeně začaly v pohraničí probíhat první kontakty mezi ruskými výkonnými orgány a Korejci z přilehlého regionu severního Hamgjŏngu (함경북도, Hamgjŏngbukto). První záznamy o tom, že Korejci začali přecházet přes zamrzlou řeku Tumen a kontaktovat ruské pohraniční orgány, existují od roku 1860. Je zaznamenáno, že P. A. Gelmersen, který navštívil v květnu roku 1864 Přímoří (kor. „연해주“, Jŏnhädžu, rus. „Приморский край“, Primorskij kraj), aby dohlížel na korejskou migraci do této oblasti, vypověděl, že výkonné orgány v Přímoří udržují s Korejci dobré vztahy, a proto Korejci často překračují řeku Tumen, aby na ruské půdě obchodovali s dobytkem, a to zejména s pracovníky pohraniční kontroly.[19] Kromě toho už v té době Korejci prý několikrát naznačovali, že pokud by jim ruská carská vláda dovolila se usadit se i s jejich rodinami v ruské pohraniční oblasti, našla by se spousta těch, kteří by měli zájem emigrovat do Ruska nastálo.

Na podzim roku 1864 emigrovalo asi 140 Korejců, kteří se usadili v oblasti jižního Ussuri, kde založili první čistě korejskou vesnici jménem Tidžinkhe.[20] Tito Korejci jsou považováni za první imigranty, kteří se na ruské půdě nastálo usadili se souhlasem ruské carské vlády. Ještě před rokem 1860 Korejci občas přicházeli do Přímoří a pěstovali tam na polích podél pobřeží proso a sbírali mořské řasy.[21] Tito lidé ovšem nemohou být považováni za trvalé přistěhovalce, protože neměli v úmyslu usadit se tam nastálo.

Důvodem odchodu většího počtu Korejců na ruský Dálný východ byly většinou těžkosti ekonomického charakteru způsobené hladomorem, vysokými daněmi, tyranií vládních úředníků a vykořisťováním za strany vlastníků půdy. Zeměpisná blízkost regionu ruského Dálného východu a nejspíš i to, že řeka Tumen, která tvořila rusko-korejskou hranici, byla tak mělká, že bylo pro Korejce jednoduché ji překročit a tak se dostat přes

[19] Kim, M. G.: Stranicy dalněvostočnoj istorii Korejcev časť 2, in: Izvěstija korejevěděnija Kazachstana, Kim G. N. (ed.), Almaty, 1998, str. 33.
[20] V roce 1864 byly založeny ještě další dvě čistě korejské vesnice, Jančikhe a Sidimi.
[21] Tento typ migrace na přechodnou dobu za obchodem nebo dalšími aktivitami probíhal v omezené míře po celou dobu korejského osidlování Dálného východu. Poté, co byla hranice uzavřena, zůstali někteří z nich nedobrovolně na území Ruska a, byli pak spolu s dalšími v roce 1937 deportováni do Střední Asie.

hranici do Ruska způsobilo to, že Korejci začali ve velkém počtu migrovat do této oblasti. V reakci na to vydala korejská vláda zákaz překračování ruské hranice. Pokud byli chyceni lidé při pokusu o překročení rusko-korejské hranice, byli zajati korejskými úředníky a potrestáni v souladu s korejským právem. Korejská vláda také požádala ruskou vládu, aby korejské emigranty vydala nazpět do Koreje, ale ruská strana tuto žádost zamítla. Politiku korejské vlády týkající se korejských emigrantů zmiňuje ve své knize slavný ruský badatel Prževalskij, který navštívil region jižního Ussuri během let 1867-1869: „Korejská vláda se pokusila zastavit emigraci svých občanů na území Ruska všemi dostupnými prostředky. Lidé, kteří byli chyceni při překračování hranice, byli popravováni. Korejská vláda nadále odmítala udržovat jakékoli oficiální kontakty s ruskou vládou. "[22]

Z let 1869 až 1870 existují záznamy o velkých korejských migračních vlnách. Povodně v severních provinciích Koreje zapříčinily špatnou sklizeň a ta následně vedla k rozsáhlému hladomoru. Několik tisíc Korejců bylo nuceno opustit svou vlast a hledat nové místo, kde by se mohli usadit za lepších životních podmínek. Ruské úřady byly touto masovou emigrací znepokojeny a začaly si uvědomovat, že masivní příliv korejských přistěhovalců může způsobit jak ekonomické potíže, tak politickou nestabilitu v této oblasti. Stále rostoucím přílivem Korejců byl znepokojen i Prževalskij, který po návštěvě regionů Přímoří a Příamuří navrhl, aby byla korejská emigrace dočasně zastavena, nebo aby byli Korejci přemístěni do oblastí, které byly daleko od rusko-korejské hranice. Také vyjádřil znepokojení nad evidentní tendencí Korejců udržovat si silné emocionální vazby na svou původní vlast a navrhl, aby byli korejští přistěhovalci umísťováni mezi ruskou populaci. Tím způsobem by prý mohli být snadněji rusifikováni, poznali by ruskou kulturu a naučili se jejich jazyk a zvyky.[23]

Přítomnost korejských emigrantů příznivě ovlivnila v průběhu 60. a 70. let 19. století místní ekonomiku na ruském Dálném východě. Zemědělství se díky Korejcům rychle rozvíjelo a produkce zemědělských produktů výrazně překročila očekávání ruské vlády. V roce 1870 dokonce v důsledku

[22] Lee, W. S.: The Koreans migration to the Russian Far East and their deportation to Central Asia: from the 1860 to 1937, master thesis, University of Oregon, 2012, str. 14.
[23] Kim, G. N.: Istorija immigracii Korejcev, vol. 1, Almaty, 1999, str. 86.

nadprodukce obilí došlo v oblasti jižního Ussuri k poklesu jeho ceny. Ruský historik V. Vagin se ve svém článku s názvem „Korejci od řeky Amuru“ (1875) [24] zmiňuje, že byli Korejci vnímáni jako národnostní menšina velmi prospěšná pro ruskou ekonomiku, protože byli pracovití, pořádní a vyznačovali se pokorou a poslušností. Uvedl, že by bylo pro Rusko nevýhodné brát Korejce jen jako levnou pracovní sílu, která může posloužit ruským zemědělským nebo ekonomickým zájmům, a zdůraznil, že Rusko by mělo vnímat přítomnost Korejců jako příznivou i pro ruskou politickou situaci.[25] Dále tvrdil, že: „...životní podmínky na ruském Dálném východě jsou velmi obdobné jako ty na Korejském poloostrově. Korejci jsou zde velmi blízko své historii. Necítí potřebu převzít příliš mnoho ruského. A na druhou stranu, naší zemědělci se toho od nich mohou a (měli by) v mnoha směrech hodně naučit“.[26]

Zatímco korejská emigrace v 19. století byla způsobena především ekonomickými důvody, jako byl například hladomor, hlavním důvodem emigrace mezi lety 1900 a 1910 byla politická situace na Korejském poloostrově. Jak rostly japonské represe vůči korejskému obyvatelstvu, bylo čím dál více Korejců nuceno opustit svou vlast a přesunout se na ruský Dálný východ, který se nacházel hned vedle Koreje. Od počátku 20. století začalo Japonsko posilovat svůj vliv na korejskou vnitropolitickou situaci. Japonsko konfiskovalo v Koreji mnoho pozemků a v důsledku toho bylo mnoho Korejců, včetně elit, nuceno opustit Koreu a usadit se na ruském Dálném východě, kde bylo působení Japonska omezeno ruskou vládou. Rusko-korejská hranice byla v té době stále snadno překročitelná a usnadňovala Korejcům emigraci. Dokonce i během první světové války se počet korejských přistěhovalců na ruském Dálném východě nadále zvyšoval.[27]

V té době se Korejci na ruském Dálném východě začali sdružovat do nejrůznějších politických či kulturních organizací. V roce 1905 založili

[24] Корейцы на Амуре, Korejcy na Amure.
[25] Sborník Asociace Korejců v Kazachstánu vydaný k 70. výročí příchodu Korejské menšiny, Almaty, 2007, str. 2.
[26] Sborník Asociace Korejců v Kazachstánu vydaný k 70. výročí příchodu Korejské menšiny, Almaty, 2007, str. 2.
[27] A to i přesto, že mnoho Korejců Rusko naopak opustilo, aby nemuseli narukovat do armády.

organizaci 한인 민회 (Hanin minhö, Korejská lidová společnost).[28] To byla zřejmě první společenská a politická organizace založená Korejci v Rusku, po které následovalo mnoho dalších.[29] V té době se již Korejci na ruském Dálném východě úspěšně zabydleli, stále žili především pohromadě v uzavřených komunitách, a tak měli velmi dobré podmínky k tomu, aby si svou původní kulturu, životní styl a jazyk zachovávali, rozvíjeli a tvořili svou vlastní kulturu, kulturu Korejců na ruské půdě. Korejská emigrace na ruský Dálný východ byla nejprve velice běžnou ekonomickou migrací a posléze velice běžnou migrací politickou. Je důležité si uvědomit, že Korejci, kteří se v té době usídlili na ruském Dálném východě, se prakticky necítili odtrženi od své původní historické vlasti. Ještě do 30. let 20. století byly jak rusko-korejské tak rusko-čínské hranice otevřené, takže je mohli Korejci jednoduše překračovat, kdykoliv potřebovali.

Říjnová revoluce v roce 1917 a následné založení Sovětského svazu zásadním způsobem ovlivnilo osud ruských, resp. sovětských Korejců. Sovětská moc se svým manifestem a sloganem „svoboda, rovnost, spravedlnost“ promíchala všechny sociální vrstvy tehdejšího Ruska. Korejci věřili, že vítězství komunismu prospěje nejen jejich životním podmínkám na ruském území, ale že také napomůže k osvobození Koreje od japonské okupace. Rok 1917 zastihl Korejce na ruském Dálném východě jako velmi rozvinutou komunitu, ekonomicky bohatou, politicky vlivnou, s velkým společenským vlivem a kulturním potenciálem. Po vzniku Sovětského svazu se jim nejprve začalo dařit čím dál tím lépe. Během prvních let života v nově vytvořeném Sovětském svazu bylo založeno mnoho korejských zemědělských a rybářských podniků v Přímoří a Chabarovském kraji. Korejci se aktivně zapojili do místních stranických organizací, orgánů sovětské moci a veřejných organizací, mnohdy i na těch nejvyšších pozicích. Nadále si udržovali svou národní kulturu, jazyk a prosperovala i vrstva korejských intelektuálů. Začali vydávat několik vlastních regionálních novin a jedny „celodálněvýchodní“ korejské noviny „선봉“ (Sŏnbong), založili vydavatelství, rozhlasovou stanici, mnoho vzdělávacích institucí, mezi nimi

[28] Předsedou této organizace byl Kim Hak-man (김학만).
[29] Stöckelová, L.: Korejské menšiny ve Střední Asii, bakalářská práce, Univerzita Karlova, Praha, 2011, str. 15.

například pedagogický institut, kolej pro výuku budoucích učitelů a další kulturní a vzdělávací centra.[30]

Od roku 1923 se během prvních let Stalinovy vlády Korejci zavázali k nejrůznějším politickým aktivitám a mnoho z nich se stalo členy komunistické strany. A začalo se jim dařit lépe.[31] V té době se hodně Korejců přesunulo do měst a ve Vladivostoku tvořili jednu čtvrtinu celkové populace. Kolem roku 1926 také většina Korejců sídlících na ruském Dálném východě, kterých bylo v té době již asi 120 000, obdržela ruské občanství (roku 1932 dokonce Stalin vydal dekret, kde všem Korejcům nařizoval přijmout sovětské občanství)[32], což byl předstupeň pro získání půdy, a půda byla nezbytná pro pěstování rýže, které provozovali korejští zemědělci především kolem řeky Ussuri. Rýže byla v Přímoří zaseta poprvé v roce 1917 a použity byly sazenice, které s sebou Korejci přinesli z Koreje. Korejci se stali úspěšnými pěstiteli rýže a jejich produkce se rychle zvyšovala. Během konce 20. let a začátku 30. let přispěla korejská populace na ruském Dálném východě významně k rozvoji zemědělství, především v oblasti Ussuri-Chanka, kde zkultivovali půdu před tím nepoužitelnou pro zemědělské účely. Přelom 20. a 30. let můžeme brát jako nejlepší období života korejské menšiny na ruském Dálném východě, ale toto období nemělo trvat příliš dlouho.

2.2. Deportace v roce 1937

Pak ale přišel rok 1937, který se ukázal být rokem velmi tragickým pro všechny sovětské Korejce. Na základě známého dekretu o „Deportaci korejské populace z pohraničního regionu Dálného východu“, vydaného společně sovětským Národním shromážděním a Ústředním výborem všesvazové komunistické strany dne 21. srpna 1937 s číslem 1428-326cc[33] a podepsaného V. Molotovem a J. Stalinem, bylo všech přibližně 200 000

[30] Více viz další kapitoly.
[31] V roce 1926 pouze ve Vladivostoku získalo půdu 10 007 korejských rodin, přičemž před revolucí bylo mezi Korejci vlastníků půdy pouze 2 290.
[32] Yalcin, R.: Ethnic Minorities in Uzbekistan: The case of Koreans, In: International Journal of Central Asian Studies, Choi H.W. (ed.), Vol. 4, 1999, str. 4.
[33] Cc znamená přísně tajnou informaci.

etnických Korejců přesunuto do oblasti sovětské Střední Asie. Všeobecně udávaným důvodem vyhlášení tohoto dekretu bylo údajné zamezení japonské špionáži na území ruského Dálného východu. Doopravdy byli ale deportováni proto, že sovětská vláda Korejcům nedůvěřovala a nevěřila jejich loajalitě během japonské invaze do Mandžuska. Korejci z Dálného východu byli prvním etnikem, které bylo v Sovětském svazu deportováno, a stejný osud potom stihl desítky dalších etnik. German Kim k této otázce dále dodává: „Jedním z hlavních důvodů byla také touha předvést sílu totalitního režimu, a to jak na domácí půdě, tak v zahraničí. Deportace Korejců byla pečlivě kontrolovaná velkorozměrná operace, na které si chtěl Stalin vyzkoušet mechanismus nucené migrace.“[34] Aby sovětské autority rozhodnutí deportovat etnické Korejce nějak ospravedlnily, vznesly proti Korejcům ještě na ruském Dálném východě několik vykonstruovaných obvinění.[35]

Samotným Korejcům bylo naopak řečeno to, že budou přestěhováni za účelem rozvinutí pěstitelství rýže v jižním Kazachstánu a že je to za odměnu. Sovětská vláda oznámila Korejcům, že se rozhodla je přemístit, aby mohli využívat bohatou půdu v Kazachstánu a že by za to měli být sovětské vládě vděční. Sovětská vláda jim slíbila zaplatit za každý dům 370 rublů a k tomu měli dostat zdarma dům a půdu v Kazachstánu.[36] Dozvěděli se, že se musí připravit do 8. října, kdy přesun začne. Mohli si vybrat, zda chtějí odejít do Střední Asie nebo se vrátit zpět do Koreje. Téměř všichni etničtí Korejci se rozhodli pro deportaci, protože v případě návratu do Japonskem okupované Koreje by jim hrozil trest smrti. Část Korejců se sice snažila deportaci vyhnout, ale tak, aby se zároveň nemusela vrátit do Koreje, například útěkem do Číny. Většina z nich byla ale neúspěšná, protože sovětská hranice byla velmi dobře střežená, a tak byl útěk do zahraničí velmi obtížný.

[34] Kim, G. N.: Deportation of 1937 as product of russian and soviet national policy, world.lib.ru, 2004, str. 12

[35] Např. „vyšlo najevo“ několik „zločinů“ členů komunistické strany korejského původu (například v roce 1938 byl zastřelen první tajemník komunistické strany v Posjetském distriktu Afanasij Kim za údajné plánování odtržení regionu Dálného východu od SSSR).

[36] Nakonec museli Korejci deportovaní do Kazachstánu a ostatních středoasijských republik strávit první dvě zimy po deportaci na otevřené stepi, kde si jako obydlí budovali zemljanky.

Deportace do Kazachstánu v roce 1937 byla hlubokou tragédií pro všechny sovětské Korejce. Je zcela jisté, že znamenala zásadní změnu v životě Korejců na ruské a sovětské půdě. Teprve tehdy, po přesunu do Kazachstánu a Uzbekistánu, vlastně po přesunu z jedné části Asie do druhé, 10 000 kilometrů od své původní domoviny, byli odtržení od své vlasti, svých kulturních kořenů a octli se zcela izolovaní v naprosto odlišném kulturním prostředí.

Po vydání dekretu 1428-326cc byly vydány také oficiální direktivy, aby deportace začala okamžitě. Za tímto účelem byly zbudovány takzvané „skupiny tří“, které sestávaly ze sekretáře místního výboru komunistické strany, předsedy místního výkonného výboru a z agenta NKVD (lidového komisariátu pro vnitřní záležitosti). Vrchním „velitelem“ tzv. „Korejské komise“ byl jmenován místopředseda Nejvyššího lidového sovětu V. Čubar. Ten naplánoval průběh celé deportace Korejců a také to, jak s nimi bude naloženo po příjezdu do oblasti jižního Kazachstánu. Původní plán možná zpočátku úplně špatný nebyl, ale realita celé deportace i první měsíce po příjezdu do Kazachstánu se od něho nakonec velmi lišily. Na podzim roku 1937 bylo 200 000 Korejců deportováno z ruského Dálného východu do Kazachstánu a Uzbekistánu za velice těžkých podmínek, ve zmatku, s mnoha chybami, nehodami, katastrofami, epidemiemi infekčních nemocí, hladem atd.[37] A v Kazachstánu byli nakonec zcela ponecháni svému osudu. Někteří Korejci byli těsně po příjezdu do Kazachstánu přechodně umístěni do skladů, mešit, stájí, a ti se ještě mohli pokládat za šťastné. Ostatní byli nuceni ubytovat se v zemljankách vlastní výroby, kde museli přežít přibližně sedm měsíců přes zimu, a až potom byli narychlo rozděleni do kolchozů a sovchozů.

Pro místní představitele moci ve Střední Asii byli nově příchozí velkým překvapením. V Kazachstánu nebyli připraveni na to přijmout takové množství lidí. Korejci byli ve velkém spěchu naveleni do nových kolchozů, ale kvůli jinému klimatu nemohli pěstovat v Kazachstánu rýži a zeleninu tak,

[37] Korejci byli deportováni ve speciálních vlacích, které se v průměru skládaly z padesáti vagónů pro lidi (do každého vagónu se vešlo asi 25-30 lidí), dále tam byly sanitární a kuchyňské vagóny, 5-6 krytých nákladních vagónů a dvě otevřené platformy. Nákladní vagóny byly vybaveny dvojitými přihrádkami a kovovou pohyblivou dřevěnou troubou. Cesta do Kazachstánu trvala asi 30- 40 dní.

jak byli zvyklí. Deportovaní trpěli chudobou, hladem a často neměli kde bydlet. Mnoho Korejců ilegálně emigrovalo do Uzbekistánu za vidinou lepšího života. V Uzbekistánu se nacházelo více zavlažovaných oblastí, které se svou strukturou podobaly těm na Dálném východě. Co se konkrétně dělo hned po deportaci Korejců, není dodnes zcela známo. Faktem je, že místní obyvatelstvo nevědělo o tom, že by měli Korejci na jejich území přijít a údajně jim sovětská vláda zakázala se s nimi stýkat nebo jim jakkoli pomáhat. Nicméně mezi korejskou komunitou se dodnes traduje, že k nim místní obyvatelstvo bylo přes zákaz pohostinné a poskytlo jim pomoc.[38] Dnešní Korejci tomu věří a pěstují v sobě přesvědčení, že Kazachům vděčí za svůj život. Troufám si tvrdit, že toto velkou měrou přispělo k tomu, že mezi Kazachy a Korejci nejsou žádné etnické nesváry. Pro Korjŏsaram je téma deportace dodnes pochopitelně velmi citlivé. Vracejí se k němu jak v běžném hovoru, tak prostřednictvím prózy, poezie, divadelního či výtvarného umění.

2.3 Život v sovětském Kazachstánu 1937-1991

Deportace do Kazachstánu měla pochopitelně negativní vliv na pokles společenského statutu, ekonomického statutu a kulturního života korejské diaspory. Důvodů pro to bylo hned několik. Korejci byli oslabení zkušeností deportace, při níž mnoho z nich zahynulo, jejich intelektuální špičky byly ještě na Dálném východě pozatýkány a další vlna zatýkání nepohodlných Korejců proběhla po příjezdu do Kazachstánu. Dále kvůli velmi nepříznivým podmínkám během prvních měsíců v Kazachstánu hodně lidí zahynulo hladem nebo na nejrůznější nemoci. Po příjezdu se Korejci dostali do zcela jiného socio-ekonomického, etnického, kulturního a jazykového prostředí, než na jaký byli zvyklí na Korejském poloostrově nebo na ruském

[38] Ljubov Li z Uštobe vypráví historku, že když přišli první Korejci do Kazachstánu, místní autority řekly Kazachům, že nově příchozí Korejci jsou zrádci národa, špióni a „jedí děti“ a že si jich nemají všímat. Kazaši přesto vyslali několik nejsilnějších mužů, aby se na ně šli podívat, a ti se vrátili s tím, že jsou tam nejen muži, ale i ženy, děti a staří lidé, a že nemají kde bydlet ani co jíst a rozhodně nevypadají nebezpečně. Stařešina Uštobe tedy svolal shromáždění, kde se rozhodlo, že Korejcům pomohou. Následně si některé ženy, děti a staré lidi rozebrali do svých domovů a zbytku poskytli jídlo, teplou vodu a oblečení.

Dálném východě. V některých oblastech, kam byli přemístěni, byl život Korejců v prvních letech po deportaci velmi těžký, mnoho z nich mělo problém vůbec přežít, a tak nebyl prostor pro budování kultury nebo starání se společenský status nebo komunitní život. Život korejské komunity se sice časem postupně zlepšoval, ale až do 80. let nebyl nikdy nijak jednoduchý a mnoho aspektů jejich života bylo omezováno místními autoritami. A pochopitelně bylo zamezeno tomu, aby si Korejci nějak výrazněji zachovávali svůj kulturní nebo jazykový původ.

Korejci například utrpěli velké ztráty ve sféře vzdělávání. Problém se vzděláváním v korejštině se všemi důsledky z toho vyplývajícími byl daný dekretem číslo 353 o „Reorganizaci škol pro národnostní menšiny", vydaného 13. dubna 1938 zasedáním Nejvyššího lidového sovětu Kazašské SSR.[39] Tento dekret byl vydán na základě podobného dekretu vydaného Ústředním výborem KS SSSR 24. ledna 1938, který platil pro všechny svazové republiky. Další existence škol pro národnostní menšiny a speciálních tříd na běžných školách (neboli výuka v mateřském jazyku etnika) byly označeny za škodlivé a místní autority udělaly jednoduché rozhodnutí takovéto školy uzavřít. Již 1. srpna 1938 byli žáci neruské národnosti přerozděleni do nedalekých sovětských škol „normálního typu".[40]

Na základě tohoto rozhodnutí byly 1. září 1938 tisíce korejských dětí z deportované generace umístěny do běžných sovětských škol, kde začaly studovat v ruštině a obsah i rozsah vzdělávání se nijak nelišily od vzdělávacího programu poskytovaného ruským nebo kazašským dětem.[41] A tím bylo vlastně přerušeno předávání korejské kultury a jazyka z generace na generaci, které tak úspěšně fungovalo po celou dobu života korejské diaspory na ruském Dálném východě.

Korejské školy byly uzavřeny a kolej, kde byli vzděláváni korejští učitelé, která se nacházela ve městě Kazalinsku, byla zrušena. A stejně tak byl zanedlouho uzavřen i pedagogický institut v Kyzylordě, což je smutný fakt

[39] Kang, Y. W., Yu, C.: Hanguk imin čchogi kjojugŭi palčačchŭ, Soul, 2011, str. 227.
[40] Berlibaeva, A. B.: Korejskaja diaspora Kazachstana v rakurse meždunarodnych otnošenij, in: Izvěstija korejevědění ja Kazachstana, Almaty, Kim G.N. (ed.), 2007, str. 269.
[41] Chey, Y. Ch.S.: Soviet Koreans and Their Culture in the USSR, Koreans in the Soviet Union, Suh. D. S. (ed.), Honolulu, 1987, str. 72.

v historii korejského vzdělávání, kultury a jazyka. 27. prosince 1939 politbyro Ústředního výboru komunistické strany Kazachstánu vydalo speciální dekret o „korejské literatuře“ a „zrušení vydávání literatury v korejském jazyce, prodeji knih v korejštině a jejich půjčování ve veřejných knihovnách“. [42] Na základě tohoto dekretu byly tisíce nejrůznějších knih v korejštině, které s sebou Korejci přivezli z Dálného východu, zkonfiskovány a zničeny.[43]

Na jaře roku 1939 začala další vlna nuceného přesídlení, tentokrát v rámci samotného Kazachstánu. Přibližně 60% deportovaných Korejců bylo v rámci Kazachstánu opět přemístěno, byli posláni do neznámých míst mnohdy velmi daleko od sebe. A paradoxně právě tento moment je zpětně brán jako počátek existence „korejské diaspory v Kazachstánu“. Korejci byli umístěni do všech možných regionů Kazachstánu, a přestože byli opět nuceně přestěhováni a právo na udržování vlastní kultury jim bylo odepřeno, aktivně se zapojili do procesu organizace nových míst, kam byli umístěni, a také se zapojili do pracovního procesu. Místní populace, která také trpěla pod tlakem totalitního režimu a před nedávnou dobou přežila velký hladomor, přijala nově příchozí Korejce pohostinně a dělila se s nimi o jídlo a přístřeší. V těžkých letech druhé světové války sloužilo mnoho Korejců v pracovních armádách.[44] Pracovali v dolech a na šachtách, například jen v dolech v obasti Karagandy pracovalo kolem 2000 Korejců. Korejské kolchozy a sovchozy sbíraly jeden rekord za druhým v pěstitelství rýže a dodávali jídlo, oblečení a peníze Rudé armádě. Kapitán A. P. Min, etnický Korejec, byl posmrtně jmenován Hrdinou Sovětského svazu za svou účast na frontě ve druhé světové válce. Kim Man-sam, vedoucí pracovník v kolchozu Avantgard v Čilské oblasti Kyzylordy je zase držitelem

[42] Kang, Y. W., Yu, C.: Hanguk imin čchogi kjojugŭi palčačchŭ, Soul, 2011, str. 229.

[43] Přesto dnes v Kazachstánu můžeme najít knihy v korejštině, které pocházejí právě ještě z Dálného východu. Jejich největší sbírka se dnes nachází v Národní knihovně republiky Kazachstán a v Ústřední knihovně ministerstva školství a vědy. Spoustu knih také můžeme najít v soukromých knihovnách Korjŏsaram. Knihy jsou nejrůznějšího druhu, od spisů Lenina či Kim Il-sŏnga přes další politickou literaturu, povídky, romány, eseje korejských autorů z Dálného východu, je zde akademická literatura z období 20. a 30. let a samozřejmě učebnice korejštiny (pchjongjangského standardu). Paradoxní je, že nikdo přesně neví, jak se tyto knihy do Kazachstánu dostaly.

[44] Mnoho Korejců údajně chtělo sloužit v Rudé armádě, ale bylo jim v tom vyššími místy zabráněno. Toto je jedna z mála věcí, kterou Kazaši místním Korejcům mají mírně za zlé. Podle Kazachů Korejcům vlastně vyhovovalo, že do armády nemohli. Mnoho dalších etnik včetně Kazachů mělo stejný problém, ale údajně se do armády dostali pomocí lži.

světového rekordu v pěstitelství rýže a nositelem státního vyznamenání Hrdina socialistické práce. [45]

2.4 Život v současném Kazachstánu a výhledy do budoucna pro Korjŏsaram

Kazachstán získal nezávislost dne 16. prosince 1991 jako poslední ze všech svazových republik bývalého SSSR. Pro Korjŏsaram znamenala taková politická změna nutnost potřetí se přizpůsobit novým podmínkám. Předtím se museli nejdřív přizpůsobit životu na Dálném východě a poté v sovětském Kazachstánu. Nyní si museli zvyknout na život v nezávislém Kazachstánu a bohužel také na život ve zhoršených ekonomických podmínkách.[46] Po pádu SSSR se Kazachstán na jistou dobu ocitl ve zmatku, vládl v něm tzv. divoký kapitalismus. Na vedoucích postech byli příliš rychle vystřídáni Rusové Kazachy, kteří si ovšem s novými funcemi nedokázali poradit, a tento stav přiměl mnoho obyvatel zemi opustit.[47]

Na Korjŏsaram měla ovšem změna politické situace jeden důležitý dopad. Mohli se začít stýkat se svými etnickými příbuznými na Korejském poloostrově. Korjŏsaram neměli po více než 40 let žádný kontakt s Korejci žijícími v Korejské republice a s komunistickou Korejskou lidově demokratickou republikou měli styky jen velmi omezené. V roce 1991 došlo k navázání oficiálních styků mezi Korejskou republikou a Kazachstánem. Přestože předkové většiny Korjŏsaram pocházeli z provincie severní Hamgjŏng, která dnes leží na území KLDR, začali téměř všichni Korjŏsaram brát za svou původní vlast Korejskou republiku. [48] Tato volba byla nepochybně racionální. Korjŏsaram a Korejci na Korejském poloostrově,

[45] Kho, S. M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987, str. 117.
[46] Prvním deseti letům se dnes v Kazachstánu říká „těžká devadesátá léta".
[47] Korjŏsaram chtěli být jedněmi z nich. Na počátku 90. let si dělali velkou naději, že budou repatriováni zpět do jižní Koreje, která se k podobnému plánu nestavěla kladně. Byl sice vypracován repatriační program pro středoasijské Korejce, ale repatriace byla možná pouze v momentě, kdy mohl žadatel dokázat, že jeho předci emigrovali na ruský Dálný východ z politických důvodů. Jenže takových Korjŏsaram bylo velmi málo, protože během deportace a prvních let v Kazachstánu se většina důležitých dokumentů ztratila. To, že je KR odmítla přijmou zpět, je jeden z důvodů toho, proč Korjŏsaram Jihokorejce příliš nemilují.
[48] Přesto se i dnes mezi kazašskými Korjŏsaram najdou zapálení příznivci KLDR.

kteří předtím neměli téměř žádnou možnost kontaktu, začali mít o sebe navzájem velký zájem. Na začátku 90. let nastalo krátké období rivality mezi KR a KLDR o to, kdo bude mít na středoasijskou korejskou menšinu větší vliv. V Kazachstánu bylo založeno velké množství asociací, které měly podporovat vztahy buď s KR, nebo s KLDR. Nutno říci, že v této rivalitě o větší vliv KR jednoznačně KLDR porazila. Jedním z důvodů byla štědrá finanční podpora, která byla Korejskou republikou poskytnuta Korjŏsaram, dalším důvodem byl její celkově pozitivnější mezinárodní obraz a svým dílem k tomu přispěla i aktivita jihokorejských křesťanských misionářů. Jižní Korea byla navíc pro Kazachstán daleko zajímavějším ekonomickým partnerem, takže i ze strany vedení republiky byl tento kontakt podporován. Volba to byla zcela jistě dobrá a KR dnes v Kazachstánu sponzoruje nejrůznější kulturní aktivity, jako je rozhlasové a televizní vysílání v korejštině, nejrůznější etnické festivaly nebo kurzy korejštiny. Kromě toho vzrostly i kontakty na individuální úrovni prostřednictvím obchodu nebo výměnných stáží.

Dnes mají Jihokorejci s korejskou diasporou v Kazachstánu za sebou již 21 let vzájemného kontaktu a Korjŏsaram poznali, jak 150 let života mimo Koreu změnilo jejich kulturu a myšlení. Nejprve se Korjŏsaram kvůli tomu začali považovat za „nedokonalé Korejce“, protože většina z nich již neovládá korejštinu, především nerozumí dobře soulskému standardu a nezná ani korejské tradice, zvyky a způsob chování.

Z Korjŏsaram se v době prvních kontaktů stali obdivovatelé jižní Koreje. Stalo se módním studovat korejštinu v jazykových kurzech a napříč všemi společenskými i věkovými kategoriemi se objevil zájem o vše, co udělali Korejci v Koreji. Korejci z obou Korejí ovšem neskrývali své pocity ekonomické i jiné nadřazenosti vůči Korjŏsaram. Postupem času se situace poněkud změnila a nadšení Korjŏsaram vůči Korejské republice poněkud ochladlo. Korjŏsaram pochopili a přijali skutečnost, že nejsou a nikdy nebudou stejní jako Korejci na Korejském poloostrově. Po 150 letech života v diametrálně jiném prostředí je rozdíl mezi Korejci z Korejského poloostrova a Korjŏsaram tak velký, že se dá říct, že vzniklo nové etnikum. Korjŏsaram jsou výsledkem spojení evropské, středoasijské a tradiční korejské kultury. V dnešní době se již Korjŏsaram vůči Korejcům z Korejské

republiky necítí být méněcenní nebo to alespoň takto prezentují. A pochopitelně těžce nesou, když jsou ze strany Jihokorejců podceňováni.[49] Mají pocit, že i když už nejsou „praví Korejci“, nejsou pro to o nic horší. Naopak tvrdí, že oproti Korejcům z Korejského poloostrova mají výhodu v tom, že vyrostli a byli vzděláni v multietnickém prostředí, které jim zajistilo širší přehled a pochopení světa než Korejcům, kteří naopak vyrostli v prostředí monoetnickém, které je jistým způsobem omezuje. Jsou pyšní i na vzdělání v sovětském vzdělávacím systému, který byl podle Valerije Khana ve své době jedním z nejlepších na světě.[50] Nelze odhadnout, nakolik je toto jejich skutečný, upřímný názor a nakolik je to jen demonstrativní odsouzení Korejské republiky, která po rozpadu SSSR odmítla Korjŏsaram repatriovat, ale určitě je lze pochopit souhlasit s nimi. Podle mého názoru by se Korjŏsaram neměli chtít stát Korejci, ale naopak by se měli snažit zachovat si svou unikátní kulturu. Jak říká Ross King: „Nedostatek hrdosti Korjŏsaram na cokoliv týkajícího se Korejců na ruské půdě může způsobit jednak velkou ztrátu jejich specifického a zajímavého kulturního dědictví a jednak ještě zvětšit vzdálenost od tradiční korejské kultury. Je potřeba podporovat studium kulturního dědictví Korejců v Rusku.“[51]

Korjŏsaram jsou hrdí na to, že přes těžkosti, kterými prošli v prvních letech života v Kazachstánu, se stali jednou z nejúspěšnějších národnostních menšin a jejich příslušníci nacházejí uplatnění ve všech odvětvích. Korejskou menšinu charakterizuje to, že je velmi loajální k představitelům moci a nesnaží se dělat problémy nebo si silou vynucovat svá etnická práva. Korjŏsaram vědí, že je Kazachstán jedinou vlastí, kterou mají, a jejich nejlepší šance na dobrý život je udržovat s vedením republik co nejlepší vztahy. Korjŏsaram se přesně o tohle snaží a nikdy je neuslyšíte, že by si stěžovali nebo poukazovali na jakoukoli rasovou diskriminaci.

Korjŏsaram si také vlastně nemají na co stěžovat. Jejich snaha, píle a orientace na co nejvyšší stupeň vzdělání jim časem pomohly k tomu, že

[49] A také nelibě nesou to, že je Jihokorejci berou jako potomky těch, kteří „zbaběle utekli“ z okupované Koreje.“

[50] Khan, V. S.: The Korean Minority in Central Asia: National Reival and Problem of Identity, v Journal of Central Asian studies, Choi H. W. (ed.), Vol. 3, 1998, str. 12.

[51] King, R.: Korean as a heritage language vs. Korean ans a foreign language in the North America and the formel USSR: Ambiguous priorities and insufficient resources, Acta Koreana, Vol. 1, 27- 40, 1998, str. 36.

začali přebírat vedoucí pozice, stali se řediteli velkých podniků a vedoucími specialisty ve velkých továrnách, podnicích, získali místa na ministerstvech a dalších institucích. Mnoho z nich dnes pracuje na vedoucích postech v průmyslu, zemědělství a dalších sektorech.[52] Jsou velkým přínosem také v rozvoji vědy, kultury, vzdělávání, umění, literatury, zdravotnictví a sportu. Stále více a více Korjŏsaram získává nejvyšší vzdělání na univerzitách a menšina si na tom vemi zakládá. V nezávislém Kazachstánu mají Korejci několik poslanců parlamentu[53] a B. B. Ni ve své době dokonce zastával úřad ředitele kanceláře prezidenta republiky Kazachstán. Úspěšní jsou Korjŏsaram i v akademické sféře, L. P. Ni byl jmenován akademikem Akademie věd republiky Kazachstán, E. I. Kim a V. G. Li získali státní cenu za přínos vědě.[54] V dnešní době je více než padesát Korejců doktory věd, profesory na univerzitách nebo pracují ve vědeckých institutech Kazachstánu. S průběhem času se mění i aktuální problémy. Některé problémy sice zanikly a staly se pouze součástí historie, ale udělaly tak místo problémům jiným. Korejci v Kazachstánu aspirují na to, být zcela rovnocennou součástí kazašské společnosti. Nemůže být sporu o tom, že jsou Korjŏsaram v Kazachstánu úspěšní a chtějí to také neustále dokazovat. Zatím nikdo etnickým Korejcům nebrání v jejich ambicích, ale jednou možná narazí na svůj strop, za který již nebudou moci jít, protože nebudou etničtí Kazaši. Ti jsou sice národem velmi uvolněným a nepříliš ambiciózním, ale přece jenom může dojít k tomu, že někde dají přednost svému vlastnímu etniku před např. Korejci. A ti něco takového těžce ponesou. Také není zcela jasné, jak se bude vyvíjet politická situace v Kazachstánu, za pár let může být na postu prezidenta nahrazen přítel Korejců N. A. Nazarbajev někým, kdo bude mít na etnickou otázku jiný názor. A Korejci, jakkoli jsou v současné době nejúspěšnější menšinou, mohou pocítit, že přese všechno nejsou v Kazachstánu úplně doma.

[52] Například ředitelem významné těžební společnosti Kazakhmys a 247. nejbohatší člověk na světě je etnický Korejec Vladimír Kim.
[53] Např. Roman Kim, Kim Ilja Lukič nebo Kim G. V.
[54] Informace získaná při osobním rozhovoru autorky s Denisem Kimem dne 13. 12. 2012.

3. Základní charakteristiky korjŏmalu

Korejština si sice nadále udržuje status rodné řeči Korejců žijících v Kazachstánu, nicméně v běžném společenském životě má velmi omezenou funkci a dnes se již objevuje víceméně pouze v médiích, umění, literatuře a vzdělávání. Dialekt, kterým mluví Korjŏsaram, se nazývá korjŏmal (고려말).[55] Tento dialekt používaly všechny korejské menšiny v bývalém SSSR, kromě menšiny žijící na ostrově Sachalin.[56] Korjŏmal Korejců z různých států bývalého SSSR se od sebe může v lecčems hodně lišit, ale mnoho rysů je stejných.

Korjŏmal existuje víceméně pouze v mluvené podobě a kdysi byl používán především ke komunikaci v rámci rodiny. Ale i v rámci rodiny nebo kruhu přátel pouze korejské národnosti mají Korjŏsaram čím dál tím větší tendenci používat pouze ruštinu, která je dnes skutečným rodným jazykem pro většinu z nich. Míra schopnosti užívat korjŏmal a charakter mluveného projevu se liší v závislosti na věkové a sociální skupině. Většina Korjŏsaram, kterým je 30 a méně, neumí korejsky vůbec, věková skupina 30 až 60 let je většinou v korjŏmalu pasivně zběhlá, což znamená, že rozumí každodenní mluvě v domácnosti, ale příliš nechce korjŏmal používat. Pouze nejstarší věková skupina, od 60 do 80 let umí mluvit plynulým korjŏmalem.[57] Důležitým poznatkem je to, že kromě nejstarší věkové skupiny se Korjŏsaram v korjŏmalu víceméně odmítají bavit, přestože ho částečně umí. A především se odmítají bavit v korjŏmalu se západním výzkumníkem, jehož korejština je příliš „jangbanská“.[58] A to samozřejmě terénní výzkum zaměřený na korjŏmal ztěžuje, a přitom terénní výzkum a cílené zaznamenávání korjŏmalu je jeden z mála prostředků, kterým lze tento dialekt zachovat.

Korjŏmal byl formován třemi základními faktory. Zaprvé se liší od standardní soulské korejštiny kvůli svému původu. Většina předků dnešních

[55] Viz 1. kapitola.
[56] Sachalinští Korejci se kvůli své odlišné historii (nejsou potomci emigrantů na ruský Dálný východ a nebyli deportováni so Střední Asie) nenazývají Korjŏsaram a jejich jazyk korjŏmal.
[57] Kim, G. N.: Koreans in Kazakhstan, Uzbekistan and Russia, world.lib.ru, 2009, str. 7
[58] Osobní zkušenost autorky při komunikaci s ženou na tržišti v Almaty.

Korjŏsaram pocházela z provincie severní Hamgjŏng, která se nachází v dnešní KLDR a její část sdílí hranici právě s Ruskem. Tento dialekt se výrazně liší od dnešní standardní sŏulské korejštiny. Dále korjŏmal ovlivnila vysoká míra rusifikace a ovlivnily ho i místní turkické jazyky (tj. hlavně kazaština, případně další turkické jazyky užívané na území Kazachstánu, jako je uzbečtina, kyrgyzština, ujgurština aj.).

Podle mého názoru existuje ještě jeden důvod odlišnosti korjŏmalu od standardní sŏulské korejštiny. Spisovná korejština byla totiž definována až poté, co předkové dnešních Korjŏsaram opustili území Koreje, a samozřejmě se dále vyvíjela. Korejština se stejně jako všechny ostatní jazyky neustále přizpůsobuje měnícím se socio-kulturním podmínkám. V dnešní standardní korejštině je například používáno velké množství sinokorejských výrazů, které se v korejštině ustálily až během dvacátého století, tudíž jsou pro Korjŏsaram neznámé. Kromě toho se Korejská republika dostala koncem 20. století pod silný americký kulturní vliv, který se zdá být čím dál větší, a kvůli tomuto vlivu se v běžné mluvě ustálilo mnoho anglismů, které jsou pro Korejce žijící ve Střední Asii taktéž neznámé.

Samostatnou kapitolou je pak současná móda mladých středoasijských Korejců učit se standardní soulskou korejštinu. Soulská korejština je v současné době od korjŏmalu tak odlišná, že toto není možné považovat za oživování jazykové tradice, ale zkrátka za výuku dalšího cizího jazyka.

3.1 Kombinované použití ruštiny, korjŏmalu a dalších jazyků

Korjŏmal je podle N. S. Pak hybridní jazyk typu koiné.[59] Korjomal sice vykazuje znaky jak koinizace tak pidžinizace, ovšem v současné době je ze všeho nejvíce etnolektem.[60] Je to jazyk, který vznikl smíšením několika jazyků. Těch, kteří by uměli plynně jak rusky, tak korjŏmal není mnoho. Obecně se dá říci, že více Korjŏsaram umí lépe rusky než korjŏmal a najdou se i tací, kteří umí dobře kazašsky (v současné době přibližně 2%-3%

[59] S tímto výrokem by se dalo polemizovat, viz další kapitola o teorii.
[60] Viz 4. kapitola.

populace Korjŏsaram).[61] Čím více se Korjŏsaram přizpůsobují kazašské kultuře a životnímu stylu, tím více z nich začíná mluvit kazašky alespoň na středně pokročilé úrovni. Mnoho mladých Korjŏsaram z oblastí jižního Kazachstánu studuje od základní školy v kazaštině, proto se jejich znalost tohoto jazyka rychle zvyšuje. To je trend, který se objevuje nejen u Korjŏsaram, ale i u všech dalších etnických skupin žijících v Kazachstánu. A samozřejmě se během historie stalo i to, že se jiné národnostní menšiny naučily korjŏmal. V divokých letech po deportaci se mnoho dětí ocitlo bez rodiny a bez domova a některé z nich, i když nekorejské etnicity, se ocitly v péči Korjŏsaram. Na základě etnické politiky Sovětského svazu byly také různé národnosti záměrně míšeny, a to vedlo k tomu, že někteří lidé, kteří žili mezi Korjŏsaram, se naučili dobře korjŏmal, často i lépe než mnoho (dnešních) Korjŏsaram. O této skutečnosti natočil kazašský režisér Lavrentij D. Son dokumentární film „Korjŏsaram-korjŏmal“. V tomto filmu vystupují čtyři lidé nekorejské národnosti (Ruska, Ukrajinka, Kazach a Kurdka), kteří byli vychováni Korejci a mluví korjŏmalem lépe, než dnešní mladá generace Korjŏsaram. Zajímavé ovšem je to, že zase mladí Korjŏsaram, kteří vyrostli v jižních částech Kazachstánu, obklopeni pravou kazašskou kulturou, umí velmi dobře kazašsky a údajně ovládají kazašské zvyky a umí např. zpívat kazašské písně lépe než Kazaši.[62]

Jak může vypadat text v korjomalu?

Korjŏmal: 오을 아침에 일어나서 세수를 하고 그담에는 машина 앉아서 базар 왔어. базар 와서 고추를 팔짐. 저녁이 돌아옴. 집을 가짐. 우리 집에서 여셧이 살구마. 아들이 세 남자 i 독자. 남자도 일하 당기고 아들는 학교루 당기고 a 나는 집에서 작은새를 가지고 집에 있구 집에서 огород 싱거서 먹고 살짐. 일하라 갔다와서 집이 일 있어 끝이

[61] Pak N. S.: Jukčin pangonŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědenija v Centralnoj Azii, Almaty, Kim G. N. (ed.), 2005, str. 149.
[62] Informace získaná během osobního rozhovoru s Lailou Abdraimovou dne 9. 12. 2012, která jakožto etnická Kazaška popisovala situaci korejské diaspory v Tarazu, odkud pochází.

없짐. 아들이 학교서 왔어 글 읽고 a 우리 집의 일 하고 . 남자 отпуск 나옴 집이 строй 하자고 할지 모르겠다고….[63]

Transkripce: Onŭl ačchime irŏnasŏ sesurŭl hago kŭdamenŭn mašina andžasŏ bazar wassŏ. Bazar wassŏ kočchurŭl pchaldžim. Čŏnjŏgi toraom. Čibŭl kadžim. Uri čibesŏ jŏšjŏsi salguma. Adŭri se namdža i tokča. Namdžado irha tanggigo adŭlnŭn hakkjoru tanggigo a nanŭn čibesŏ čagŭnsarŭl kadžigo čibe ikku čibesŏ ogorod singgŏsŏ mŏkko saldžim. Irhara kattawasŏ čibi ir issŏ kkŭčchi ŏpčim. Adŭri hakkjosŏ wassŏ kŭr irgo a uri čibi ir hago.[64] Namdža otpusk naom čibi stroj hadžago haldži morŭgettago.

Překlad: Dnes ráno jsem vstala, umyla si obličej, pak jsem nasedla do auta a přijela jsem na trh. Přijela jsem na trh a prodávala jsem chilli papričky. Večer jsem se vrátila. Přišla jsem domů. U nás doma žije šest lidí. Tři synové, manžel a synovec. Manžel také chodí do práce, synové chodí do školy, ale já se doma starám o malé dítě. Doma máme zahradu a jíme to, co tam vypěstujeme. Když se vrátím ze zaměstnání, dělám domácí práce, nemá to konce. Synové se vrátí ze školy a čtou si a my doma pracujeme. Až dostane manžel dovolenou, plánujeme postavit dům, ale nevím, jak to uděláme.

Daný text může být brán jako ukázka typické promluvy v korjŏmalu. Můžeme si všimnout několika výpůjček z ruštiny a především výrazného vlivu dialektu severního Hamgjŏngu, jako jsou jiné partikule, změny ve výslovnosti, jiný způsob počítání. Všechny tyto jevy budou podrobně rozebrány v kapitole č. 5. Povšimnout si můžeme také zjednodušenosti celého textu, což je typickým znakem nejen pro korjŏmal, ale i pro další hybridní jazyky.

[63] King, R.: An Introduction to Soviet Korean, Language Research, Vol. 23, No. 2, Soul: Seoul National University, 1987, str. 117.
[64] Výslovnost výrazu pro práci „일“ je ve standardní korejštině „il“, ale v korjŏmalu „ir“, stejně tak písmo „글“, ve standardu se vyslovuje jako „kŭl“ a v korjŏmalu jako „kŭr“.

4. Jazyky v kontaktu na příkladu korjŏmalu, teoretická část

Pro pochopení problematiky korjŏmalu je podle mého názoru nutné utřídit si obecné poznatky o menšinových jazycích a o změně těchto jazyků vystavených kontaminaci většinovými jazyky.

4.1 Jazykový kontakt

Všechny jazyky podléhají neustálým změnám, které postihují všechny roviny jeho stavby. Tyto změny vyjadřují to, jak se jazyk uzpůsobuje změnám, kterými neustále prochází každá lidská společnost. Běžné společenské změny způsobují pomalé změny jazyka (tvorba neologizmů apod.), kterých si běžný člověk ani nevšimne, ale někdy projde lidská společnost změnou výraznou, a pak je pochopitelně výrazná i změna v jazyce. Jednou z takových výrazných změn může být i přesun národnostní menšiny do prostředí, kde se mluví jiným jazykem, případně zahlcení populace větší populací používající jiný jazyk. Jakmile dojde k tzv. jazykovému kontaktu, zcela automaticky dojde ke změnám u jednoho nebo případně u obou jazyků.[65] Jazyky jsou v kontaktu od počátku lidské historie a patrně bychom nenašli jazyk, který v sobě nenese prvky získané kontaktem s jiným jazykem.
Dá se říci, že Korjŏsaram prošli takovou výraznou změnou dokonce dvakrát. Nejprve při své emigraci na ruský Dálný východ, kde se jejich korejština setkala s ruštinou, a podruhé po deportaci do Kazachstánu, kde se nejen prohloubil jejich kontakt s ruštinou, ale také se poprvé setkali s kazaštinou a dalšími turkickými jazyky.

Tato změna může mít v zásadě dvojí podobu. První podoba je divergence, kdy je odlišnost jazyka způsobená rozdílným vývojem v důsledku izolace, a

[65] Fasold, R.: The Sociolinguistics of Society, Oxford: Basil Blackwell Publisher, 1984, str. 207.

to nejen izolací geografickou, ale i sociální, založenou na společenských, etnických nebo náboženských rozdílech. Druhou možností je konvergence, kdy dochází ke sbližování jazyků v důsledku vzájemného kontaktu.[66] Dá se říci, že kŏrjomal prošel jazykovým kontaktem jak divergentní tak konvergentní podoby. Ve vztahu k dnešní standardní soulské korejštině byl kontakt divergentní, protože Korjŏsaram žijí odděleně od svých etnických příbuzných již 150 let a z toho 50 let neměli vůbec žádný kontakt. Ve vztahu k ruštině byl tento kontakt ovšem konvergentní, protože korjŏmal byl ruštinou zahlcen v důsledku přesunu menšiny na ruskojazyčné území a přebral z ruštiny bezpočet výpůjček, slovních obratů, vazeb apod.

Změny způsobené kontaktem mezi dvěma jazyky ovlivňuje rovněž prestiž a dominance kulturní, politická nebo ekonomická.[67] Jazykový kontakt konvergentní můžeme tedy dělit na kontakt rovnovážný, ke kterému dochází v situaci stabilního multilingvismu, jestliže je postavení jazyků rovnocenné. Rovnovážný jazykový kontakt podporuje rozmanitost a často zvyšuje složitost jazyků. Druhým typem je pak vytěsňující jazykový kontakt, který vede ke ztrátě specifických rysů, zjednodušení a někdy k úplnému ústupu méně dominantního jazyka.[68] Korjŏmal můžeme zcela jasně zařadit do druhého typu, tedy vytěsňujícího jazykového kontaktu. V rámci diaspory Korjŏsaram byl vytěsněn ruštinou, došlo k jeho zjednodušení a postupnému ústupu. A samozřejmě na území Kazachstánu nikdy neměl stejné postavení jako ruština nebo kazaština a dlouhou dobu byl i záměrně potlačován sovětskými autoritami.[69]

Kontaktem se mohou předávat prakticky jakékoliv jazykové formy, i když zdaleka ne všechny se stejnou četností a stejným způsobem. Důvodem jazykového prolínání může být nedostatek výrazů k vyjádření v jednom z nich, prestiž, snaha odlišit se od majority nebo snaha obohatit svůj vlastní vyjadřovací repertoár. Jazykové prolínání může mít podobu strukturální konvergence, přejímaní výpůjček nebo dokonce vzniku tzv. hybridních

[66] Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 123.
[67] Hur, S. Ch.: Language shift and bilingualism in the Soviet Union, Language Aspects of Ethnic Relations, disertační práce, Soul: Hanshin Publishing Co., 1988, str. 46.
[68] Pokorný, J.:Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 124.
[69] V minulosti byla nejprestižnějším jazykem ruština, dnes je na této pozici postupně vytlačována kazaštinou. U jazyků menšin, které nejsou tolik orientovány na úspěch a společenský status, byl vytěsňující jazykový kontakt pozvolnější, u korejské menšiny byl naopak velmi rychlý.

jazyků. Přes všechny podobnosti se jedná o rozdílné mechanismy, ke kterým dochází za odlišných podmínek.

4.2 Výpůjčky

První fáze jazykového kontaktu se zpravidla projevuje vyjadřováním nových pojmů rozšířením významů slov původního jazyka nebo vytvořením nového pojmenování pomocí sousloví, skládáním či odvozováním na základě vlastní invence, tj. neologismus. Může dojít k vytvoření tzv. kalků, tj. nových výrazů vytvořených pomocí sousloví nebo odvození na základě vzoru z cizího jazyka, doslovným překladem a rozšiřováním významu existujících slov podle slov cizího jazyka.[70] V korjŏmalu došlo k vytvoření bezpočtu neologismů i lexikálních kalků podle vzoru ruštiny. Pod vlivem kazaštiny došlo spíše pouze k přejímání přímých výpůjček, lexikálních kalků nebo neologismů tolik nenajdeme.

Přímým výpůjčkám se mnohé jazyky a kultury, zvláště v prvním kontaktu, snaží bránit, protože jejich povaha je alespoň zpočátku mluvčím zřejmá. Kamuflovaným druhem výpůjčky je také tzv. fonosémantické párování (maskované výpůjčky), tj. vytvoření nového výrazu z domácích zdrojů a současně podle zvukové podoby cizího vzoru.[71] V korjŏmalu můžeme najít obojí, jak přímé, tak maskované výpůjčky z ruštiny příp. z kazaštiny. V současné době je již počet přímých výpůjček daleko vyšší než počet výpůjček maskovaných.[72] Skutečné výpůjčky představují přenesení cizího slova, morfému nebo sousloví do vlastního jazyka. Přenost slova často zahrnuje změnu fonologické formy, gramatické kategorie či významu. Výpůjčky si mohou v jazyce vytvářet svou vlastní morfologii, fonologii nebo dokonce nová gramatická pravidla. Některé společnosti a jejich jazyky se výpůjčkám brání a panuje v nich silný jazykový purismus, což ovšem není případ Korjŏsaram a korjŏmalu. Mimořádnou rolí výpůjček může být také to, že mohou sloužit jako nástroj utajení nebo vyjádření separované identity, k čemuž v případě Korjŏsaram také – pokud vím – nedochází.

[70] Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 122.
[71] Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 126.
[72] Jak z ruštiny, tak z kazaštiny.

4.3 Přepínání kódů

V bilingvní situaci dochází často k tzv. přepínání kódů, kdy se materiál z různých jazyků kombinuje v jedné promluvě nebo dokonce jedné větě. Přepínání kódů se také označuje jako míšení kódů, třebaže někteří lingvisté vyhrazují první termín pro záměrné jednání a druhý pro nezáměrné. Přepínání kódů se objevuje mezi bilingvními mluvčími po celém světě a je velmi typickým rysem pro korjŏmal.[73]

4.4 Strukturální konvergence

Strukturální konvergence představují na rozdíl od výpůjček nepřímé změny jazykové struktury a jsou mluvčím méně zřejmé. Jako první je kontaktem zpravidla ovlivněna sémantická struktura jazyka a ustálená slovní spojení (lexikální kalky). Po ní následují změny syntaktické nejprve ve větách a potom i ve frázích a slovech. Gramatická morfologie bývá zasažena jako poslední.[74] U korjŏmalu došlo i ke strukturální konvergenci, běžně se používá velký počet sice čistě korejských výrazů, které se ovšem ve standardní korejštině nepoužívají a jsou důsledkem kontaktu s ruštinou.
Dalším jevem spojeným se strukturální konvergencí jsou gramatické kalky. Jazyk si může osvojit gramatickou kategorii sousedních jazyků tím, že pozmění gramatickou strukturu vlastních lexikálních forem. Jestliže je vzájemný kontakt mezi jazyky takový, že dochází k úplné změně typologického profilu jazyka, dochází k tzv. metatypizaci. Metatypizace se projevuje změnami sémantických kategorií a slovosledu, v procesu postupujícím od vyšších diskursivních jednotek jazyka po nižší. Výsledkem metatypizace nakonec je ekvivalence jazyků, takže překladu lze dosáhnout prakticky jen výměnou slov či morfémů.[75] K metatypizaci dochází v místech rozšířeného multilingvismu. Je zcela jisté, že v případě korjŏmalu k metatypizaci nedošlo.

[73] Více viz podkapitola o rusifikaci.
[74] Černý, J.: Úvod do studia jazyka, Olomouc, 1998, str. 52.
[75] Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 130.

4.5 Bilingvismus

Jazykový kontakt vzniká mezi dvěma komunitami hovořícími různými jazyky. Bilingvismus bývá definován jako pravidelné používání dvou jazyků a někdy se používá i pro označení souběžného používání více jazyků (tj. multilingvismus).[76] Ze sociologického hlediska se může vyskytovat ve třech krajních podobách. V prvním případě jsou bilingvní obě jazykové komunity. V druhém případě jsou komunity převážně monolingvní a kontakt zajišťuje jen několik bilingvních mluvčích. Ve třetím případě je bilingvní pouze jedna komunita, zpravidla ta méně početná nebo méně významná. Korjŏmal nepochybně spadá do třetího typu bilingvismu, bilingvní komunitu zde představují Korjŏsaram a monolingvní komunitu Rusové či Kazaši.[77]

Z psychologického hlediska se bilingvismus dělí do tří typů, na bilingvismus složený, koordinační a subordinační. Při koordinačním bilingvismu jazyky odpovídají různým doménám, analogická slova jsou vnímána jako dva pojmy, zatímco při složeném bilingvismu prezentují termíny z obou jazyků stejný pojem. Při subordinačním bilingvismu mluvčí chápou jeden jazyk prostřednictvím druhého.[78] Troufám si hodnotit, že u korjŏmalu se jedná o subordinační bilingvismus, přinejmenším u mladé generace Korjŏsaram, kdy korejštinu chápou pomocí ruštiny.

V případě vytěsňujícího bilingvismu, při kterém druhý, prestižnější jazyk vytlačuje první, někdy dochází k semilingvismu, kdy bilingvní mluvčí hovoří oběma jazyky hůře než monolingvní mluvčí. Situace Korjŏsaram v Kazachstánu je sice zcela jistě případem vytěsňujícího bilingvismu, nicméně k semilingvismu nedošlo.[79]

[76] Černý, J.: Úvod do studia jazyka, Olomouc, 1998, str. 60.
[77] Pokud se dá vůbec situace Korjŏsaram vnímat jako bilingvní, protože většina z nich už je spíše pouze monolingvní, ruskojazyčná.
[78] Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 131.
[79] Korjŏsaram, přinejmenším generace mladší 80 let, hovoří rusky perfektně, neexistuje žádný rozdíl mezi nimi a etnickými Rusy.

Je zajímavé si povšimnout, že bilingvní mluvčí bývají často nejen bilingvní, ale i bikulturní.[80] Experimenty odhalily, že se často objevují rozdíly v testech osobnosti, řešení hypotetických situací nebo slovních asociací podle jazyka, ve kterém bilingvní mluvčí testy řešili. Příčinou zřejmě nebyla jen sama jazyková struktura, jako spíš rozdílný společenský, jazykový a kulturní kontext, který používání odlišného jazyka vyvolával. Bilingvismus umožňuje výběr jazykové varianty podle situace a jazyk tím vlastně přestává být kulturně a společensky neutrální.

4.5.1 Akomodace

Jedním z významných faktorů, který ovlivňuje výběr jazyka, je tzv. akomodace, přizpůsobení formy řeči podle posluchače. Akomodace může být jak konvergentní, kdy mluvčí přibližuje výrazové prostředky posluchačům. Vyjadřuje tak respekt nebo solidaritu tehdy, pokud posluchači jiným variantám nerozumí. Dále může být divergentní, kdy se naopak mluvčí distancuje od posluchačů používáním vlastní varianty, která je jim co nejvzdálenější. U korejské menšiny v Kazachstánu podle mého názoru k jazykové akomodaci nedochází. Korjŏsaram mluví téměř výhradně rusky a to nejen s ostatními národnostmi, ale i mezi sebou, což není znakem konvergentní akomodace, ale toho, že je jim v současné době ruština bližší než korjŏmal. A na druhou stranu jsem nikdy nebyla svědkem toho, že by se někteří Korjŏsaram chtěli používáním korjomalu odlišit od většiny, ani jsem o podobných případech neslyšela.

4.5.2 Typy bilingvismu

Úplně obecně je možno bilingvismus rozdělit na rovnovážný a nerovnovážný. O rovnovážný bilingvismus jde v případě, kdy jsou bilingvní obě skupiny, a o nerovnovážný bilingvismus jde v případě, kdy je bilingvní pouze jedna jazyková skupina, zpravidla ta méně významná. Protože

[80] Korjŏsaram jsou zcela jistě i bikulturní. V lecčems si zachovávají svou „korejskost“, např. preferují korejskou stravu, korejský způsob chování (uctivost ke starším apod.), pracovní morálku aj. V jiném směru zase můžeme na první pohled rozeznat, že se nejedná o Korejce z Korejského poloostrova, toto představují např. gesta, mimika, energičnost projevu atd.

v Kazachstánu jde o druhý případ, tj, nerovnovážný bilingvismus, budu se věnovat dalšímu popisu tohoto typu.

Prvním typem nerovnovážného bilingvismu je tzv. jazyková exogamie. V tom případě zajišťuje kontakt mezi dvěma jazykovými skupinami pouze malý počet mluvčích. Ta zcela jasně není typem bilingvismu Korjŏsaram.

Dalším typem bilingvismu je tzv. jazyková esoterogence, kdy mluvčí používají jazyk pouze mezi sebou, zdůrazňují tím svou odlišnost a dávají na odiv jeho nesrozumitelnost o obtížnost pro ostatní. Typickým případem jazykové esoterogence jsou jazyky subkultur, například argoty nebo rozdělení mužské a ženské řeči.[81] Korjŏmal zcela jednoznačně není příkladem esoterogence, ale v Kazachstánu i jiných částech bývalého SSSR můžeme podobných příkladů najít mnoho, například u menšin Čečenů, Ujgurů apod. Situace Korjŏsaram v Kazachstánu je spíš úplným opakem jazykové esotergence. Snaží se co nejvíce zapadnout, nechtějí se odlišovat, i když jsou pyšní na to, že jsou etničtí Korejci.

Posledním typem nerovnovážného bilingvismu je tzv. diglosie. Ta je příkladem bilingvismu spojeného s bikulturností, kdy ve společnosti funguje dvě nebo více jazykových variant, které mají odlišnou funkci a prestiž. Za typické vlastnosti nižší varianty (v případě Korjŏsaram jde o korjomal ve srovnání s ruštinou) je nižší prestiž, menší nebo žádná institucionální podpora a jednoduchost. Podle současných odborníků je situace korjŏmalu v Kazachstánu právě příkladem diglosie.[82]

4.6 Hybridní jazyky

Výsledkem vzájemného jazykového kontaktu může v některých případech vést ke vzniku tzv. hybridních jazyků. Vliv prestižnějšího jazyka mívá například za následek množství slovních výpůjček a lexikálních kalků. V případě vytěsňujícího bilingvismu může vést ke zjednodušování gramatiky a její postupné erozi. V případě stabilního bilingvismu se pak vytváří tzv. zvrstvené jazyky, které si zachovávají původní jádro a

[81] Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 132.
[82] Tvrdí to např. Nelly Pak nebo Ross King.

kombinují ho s výpůjčkami různého stáří a různého stupně integrace.[83] Jak jsme již zmínili, kŏrjomal je případem vytěsňujícího bilingvismu, a představuje příklad hybridního jazyka se všemi důsledky, tj. zjednodušování a postupný ústup vedoucí až k jazykové smrti.

4.6.1 Typy hybridních jazyků

Lingua franca je jazyk, kterým se jako třetím jazykem dorozumívají dvě jazykové skupiny nesdílející stejný mateřský jazyk. V případě Korjŏsaram, pokud situaci vnímáme tak, že je jejich mateřským jazykem korjŏmal, plní při komunikaci např. s Kazachy nebo jinými národnostními menšinami v Kazachstánu tuto funkci ruština.

Dalším typem hybridního jazyka je tzv. koiné, což je jazyková varianta, která slouží jako lingua franca mezi lidmi hovořícími blizkými dialekty. Podle N. S. Pak, lingvisty z kazašské univerzity Abilay Chána, je korjŏmal ve vztahu ke standardní soulské korejštině právě koiné, nicméně v současné době, kdy se společenská funkce korjomalu stále snižuje a postupně klesá počet jeho originálních mluvčí, zřejmě se jedná již o další stupeň, o tzv. pidžin.

Pidžin vzniká, pokud jazykový kontakt trvá a komunikační prostředky se v něm rozšíří a ustálí. Znakem pidžinů je jednoduchá stavba, omezený počet funkcí a to, že není mateřským jazykem žádného etnika.[84] Slouží pro komunikaci mezi lidmi, kteří jiný společný jazyk nemají. Stavba pidžinů bývá velmi proměnlivá a neustále se mění podle momentální společenské situace. V současné době je korjŏmal vykazuje výrazné znaky toho, že už prošel nejen koinizací ale i pidžinizací.

Pokud se pidžin stane přirozeným jazykem určité skupiny lidí, vzniká tzv. kreolština, která představuje ve všech směrech plnohodnotný jazyk. Korjŏmal není kreolštinou a ani nepředpokládám, že by se jí někdy stal.

Etnolekt je jazykovou variantou používanou etnickou minoritou, která se odlišuje od většiny, jejíž jazyk převzala. Obsahuje zpravidla silný substrát původních jazyků, čímž připomíná pidžiny a kreolštiny, a na první pohled se

[83] Černý, J.: Úvod do studia jazyka, Olomouc, 1998, str. 65.
[84] Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 138.

nemusí jednat o samostatný jazyk. Etnolekt a standardní jazyk jsou navzájem srozumitelné, i když některé méně významné rozdíly mezi standardní variantou a etnolektem mohou být příčinou nedorozumění. O etnolektu se mluví jako o jazykové variantě, ale často se jím označují i další jevy, jako např. gesta, mimika, komunikační postupy nebo chování.[85] Korjŏmal vykazuje výrazné znaky etnolektu. Etnolekt již není chápán jako dialekt původního jazyka, ale bere se za nový, samostatný jazyk. Pokud tedy budeme chápat korjŏmal jako etnolekt, odpoví to i na dlouho diskutovanou otázku, zda je korjŏmal ještě stále pouze dialektem korejštiny, nebo jestli je novým jazykem.[86] Etnolekty často konzervují některé znaky, které byly v původním jazyce živé v době, kdy se etnolekt od jazyka oddělil nebo které odpovídaly regionálnímu a sociálnímu dialektu předků, ze kterých menšina pochází. Hned v následující kapitole bude objasněno, že i toto je typickým znakem korjŏmalu, který v sobě nese znaky dialektu severního Hamgjŏngu a především jeho subdialektu jukčin v takové podobě, ve které existovaly v době, kdy první Korjŏsaram opustili území Koreje. I to je jeden z důvodů, proč je dnes mezi lingvisty z celého světa zájem o studium korejštiny středoasijských Korejců. Může totiž posloužit jako zdroj poměrně přesných informací o tom, jak se v severních částech Koreje mluvilo před 150 lety, tj. ještě před všemi jazykovými reformami.

[85] Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 139.
[86] V dnešní době je více lingvistů, kteří právě berou korjŏmal jako samostatný jazyk.

5. Základní stavební kameny korjŏmalu

5.1. Dialekt severního Hamgjŏngu

Korjŏmal se liší od standardní soulské korejštiny nejvíce kvůli svému původu. Většina předků dnešních Korjŏsaram pocházela z provincie severní Hamgjŏng (함경북도, Hamgjŏngbukto), kde bylo používáno nářečí značně odlišné od tehdejší obecné korejštiny. Toto nářečí patří do severovýchodní dialektové skupiny (동부방언지역, tongbubangŏnčijŏk), což je jedna z dialektových skupin nejvíce odlišných od dnešní standardní sŏulské korejštiny.

V současné době můžeme na Korejském poloostrově rozlišit šest dialektových skupin (kor. 방언, pangŏn). Skupinu centrální (중부방언지역, čungbupangŏnčijŏk), severozápadní (서북방언지역, sŏbukpangŏnčijŏk), severovýchodní (동부방언지역, tongbupangŏnčijŏk), jihozápadní (서남방언지역, sŏnampangŏnčijŏk), jihovýchodní (동남방언지역, tongnampangŏnčijŏk) a dialekt ostrova Čedžu.[87] Standardní korejština[88] (v Korejské republice), která vychází z mluvy vzdělané střední třídy v Soulu, který se nachází uprostřed provincie Kjŏnggi (경기도, Kjŏnggido), je součástí centrální dialektové skupiny.[89] V KLDR se za standardní korejštinu považuje mluva střední třídy v Pchjŏngjangu, která spadá do severozápadní dialektové skupiny.

V porovnání s dnešní standardní sŏulskou korejštinou vykazuje dialekt severního Hamgjŏngu mnoho odlišností jak v pravopise, tak v gramatice a výslovnosti. Korejský lingvista Kim Tchä-gjun rozdělil severohamgjŏngský dialekt ještě na tři subdialekty, musan (무산), saŭp (사읍) a jukčin (육진). Většina předků současných středoasijských Korjŏsaram pocházela z oblasti

[87] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), Hawaii University press, 2006, str. 265.
[88] Tzv. 표준어 (pchjodžunŏ).
[89] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 265.

Mjŏngčchŏl-Kildžu (명철-길주), kde se mluví subdialektem jukčin, který je v rámci již tak odlišného severohamgjŏngského dialektu odnoží úplně nejodlišnější. A protože je korjŏmal ze všeho nejvíce ovlivněn právě tímto subdialektem, jeho základ je ještě odlišnější od standardní sŏulské korejštiny, než kdyby byl ovlivněn jen dialektem severního Hamgjŏngu. Subdialekt jukčin je tak odlišný jak od sŏulského standardu, tak od ostatních severohamgjongských subdialektů, že ho někteří lingvisté považují spíš za sedmou dialektovou skupinu než za součást severohamgjongského dialektu, přestože geograficky do něj přináleží.[90] Subdialekt jukčin je také tou nejzajímavější součástí dialektu severního Hamgjŏngu a vetšina lingvistů, kteří se tímto dialektem zabývají, se specializuje právě na subdialekt jukčin.

V minulosti nebyl tento dialekt příliš studován, mimo jiné proto, že se provincie severní Hamgjŏng nachází na území KLDR, a tak nebyly nejnovější informace o něm lehce přístupné. V současné době již ale existuje „Slovník dialektu severního Hamgjŏngu“ (함북 방언 사전, Hambuk pangŏn sadžŏn, 1986), který sestavil korejský lingvista Kim Tchägjun (김태균). Tímto tématem se dále zabývají korejští lingvisté Kim Hjŏngju (김현규) a Čchö Hak-kŭn (최학근) a americký lingvista Ross King nebo Allany Ramsey, německý lingvista Harald Haarman nebo kazašská lingvistka Nelly Pak, která se zabývá právě především slovní zásobou ze subdialektu jukčin v korjŏmalu.

Dialekt severního Hamgjŏngu je zajímavý tím, že toto území bylo dlouhou dobu osídleno Džurdženy a korejské obyvatelstvo tam přišlo až během vlády krále Sedžonga (세종대왕, Sedžongtäwang).[91] Proto je tento dialekt částečně ovlivněn džurdženským jazykem.

5.1.1. Základní odlišnosti dialektu severního Hamgjŏngu

5.1.1.1 Fonologické a fonetické rysy

[90] Např. americký lingvista Ross King vidí dialet jukčin ne jako součást severohamgjŏngského dialektu, ale jako úplně samostatnou dialektovou skupinu.
[91] Tj. v 15. století.

Hláskový systém

Dialekt severního Hamgjŏongu a především jeho subdialekt jukčin se vyznačuje osmisamohláskovým systémem, základní samohlásky jsou „이, 애,에, 으, 어, 아, 우,오“ (i, ä, e, ŭ, ŏ, a, u, o). Dále obsahuje deset jotovaných samohlásek a diftongů „얘, 여, 야, 유, 요, 위, 외, 왜, 워, 와“ (jä, jŏ, ja, ju, jo, ü, ö, wä, wŏ, wa). Hlásku „외“ (ö) nahrazuje hláskou „왜“ (wä) a hlásku „의“ (ŭi) hláskou „위“ (ü), která se vyslovuje spíše jako „i“ a to i v genitivu. V číslovce „여덟“ (jŏdŏl, osm) se „여“ (jŏ)vyslovuje jako „ja“.[92] Rané materiály týkající se subdialektu jukčin tvrdí, že byly jasně rozlišeny samohlásky „에“ (e) a „애“ (ä), a tak to dodnes vnímají mluvčí korjŏmalu na celém území bývalého Sovětského svazu. Nicméně severokorejští vědci prohlašují, že tyto hlásky v současném subdialektu jukčin přímo na území provincie severní Hamgjŏng splynuly a mluvčí mezi nimi nerozlišují. Dále se také často samohláska „여“ (jo) zapisuje v dialektu jako „에“ (e), jako například „세“ (se, jazyk), ve standardní korejštině jako „혀“ (hjŏ), „베리기“ (perigi, blecha), ve standardní korejštině jako „벼룩“ (pjŏruk), nebo „귀겡“ (kügeng, prohlídka), ve standardní korejštině jako „구경“ (kugjŏng).[93]

Odlišnosti v náslovných souhláskách

Na začátku slova se zachovaly souhlásky „ㄴ, ㄷ, ㅌ“ (n, t, tch) před samohláskami „야, 여, 요,유, 이“ (ja, jŏ, jo, ju, i) a „ㅅ, ㅈ, ㅊ“ (s, č, čch) před „야, 여, 요, 유“ (ja, jŏ, jo ju).[94] Zachovalo se i počáteční „ㄹ“ (r). Ve spisovné korejštině, s výjimkou cizích slov, se takové kombinace nevyskytují. Toto je společný rys dialektu severního Hamgjŏngu a dialektů některých částí provincie Kjŏngsang (경상도, Kjŏngsangdo). To se děje především kvůli absenci palatalizace hlásek „ㄷ, ㄸ, ㅌ“ před jotovanými

[92] Kho, S.M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987, str. 104.
[93] King, R.: Dialectal Variation in Korean, v Korean Language in Culture and Society, editor Sohn H.M., University of Hawaii Press, 2006, str. 272.
[94] Kho, S.M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987, str. 104.

samohláskami. Dialekt severního Hamgjŏngu umožňuje kombinace hlásek jako například „댜“ (dja), „뎌“ (djŏ), „됴“ (djo) a „듀“ (Dju) nebo „냐“ (nja), „녀“ (njŏ), „뇨“ (njo), „뉴“ (nju). Například „댜르다“ (tjarŭda, krátký), ve standardní korejštině jako“짧다“ (ččalpta), „됴다“ (tjotcha, dobrý), ve standardní korejštině jako „좋다“ (čotcha), „냬기“ (njägi, vyprávění), ve standardní korejštině jako „이야기“ (ijagi) atd.[95]

Diftongy

Diftongy jsou hodně časté v dialektu severního Hamgjŏngu, a to ve velké míře kvůli faktu, že dialekt severního Hamgjŏngu měl donedávna pouze jedinou partikuli podmětu a to „이“ (i) a neexistovala partikule „가“ (ga).[96] Partikule „가“ (ga) neexistovala v dialektu severního Hamgjŏngu ještě v době, kdy předci dnešních Korjŏsaram opustili území Koreje, což znamená, že v v korjŏmalu se dnes nepoužívá, přestože se v severním Hamgjŏngu již ano. Například dítě se v dialektu řekne pouze jako „애기“ (ägi), ve standardní korejštině jako „아이“ (ai), nicméně i v sŏulské korejštině je výraz „애기“ často používán. Další příklady mohou být „애비“ (äbi, otec), ve standardní korejštině jako „아버지“ (abŏdži) nebo „에미“ (emi, matka), ve standardu jako „어머니“ (ŏmŏni).[97] Diftongy „웨, 왜, 워, 와“ (we, wä, wo, wa) ztrácejí „w“ po souhlásce.

Pravopisné změny

Pro dialekt severního Hamgjŏngu dále platí, že kombinace „시, 지, 치“ (si, či, čchi) přechází do „스, 즈, 츠“ (sŭ, čŭ, čchŭ).[98] Ovšem toto pravidlo neplatí pro subdialekt jukčin, který si zde podržel původní samohlásku. Například „스오마니“ (sŭomani, tchyně), ve standardní korejštině jako

[95] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 271.
[96] Diftongy v korejštině vznikají právě sloučením libovolné samohlásky se samohláskou „이“ (i).
[97] Pak N. S.: Jukčin pangonŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevěděnija v Centralnoj Azii, Almaty, Kim G. N. (ed.), 2005, str. 150.
[98] Kho, S. M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987, str. 102.

„시어머니“ (siŏmŏni) nebo „며칠“ (mjŏčchŭl, několik dní), ve standardní korejštině jako „며칠“ (mjŏčchil).[99]

Odlišná změna „spodního a“

Samohláska ze středokorejštiny „spodní a“ (아래아, arä a), která se vyslovovala jako něco mezi „아“ (a) a „오“ (o), se v tomto dialektu vyvinula v „아“ (a), ale po labiální souhlásce přechází v „오“ (o), například „kůň“ 말 (mal) se v dialektu vyslovuje jako „몰“ (mol), „vítr“ 바람 (param) jako „보롬“ (porom), „člověk“ (사롬, sarom), ve standardní korejštině jako „사람“ (saram) nebo „moucha“ 파리 (pchari) jako 포리 (pchori). Ve standardní korejštině se všude vyslovuje jako „아“ (a).[100]

Odlišnosti ve výslovnosti a intonaci

Hláska „ㄹ“ (r/l) může být vyslovována jako jednoobrátkové nebo častěji jako klokotavé „r“ se dvěma nebo třemi obrátkami ve všech pozicích ve slově. Výjimkou je pouze pozice před dalším „ㄹ“, kdy se potom hláska vyslovuje jako „l“. Například „일찍“ (brzy) se v dialekt severního Hamgjŏngu vyslovuje jako „irččik“ a ve standardní korejštině jako „ilččik“, „딸기“ (jahoda) se v dialektu vyslovuje jako „ttargi“ a ve standardní korejštině jako „ttalgi“.[101] Tento charakteristický rys dialektu severního Hamgjŏngu byl poprvé zaznamenán Han Jŏng-sunem (한영순) v roce 1967 a byl popsán Rossem Kingem v roce 1987.

[99] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 270.
[100] Kho, S. M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987, str. 106.
[101] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H.M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 270.

Uprostřed slova se hláska „ㄴ“ (n) vyslovuje jako „ㅎ“ (h), například: „ne“ se ve spisovné korejštině řekne „아니요“ (anijo), v dialektu , „아히요“ (ahijo).[102]

Důležitým rysem dialektu severního Hamgjŏngu, který sdílí také s dialektem provincií severní a jižní Kjŏngsang, je výrazný intonační přízvuk. Souhlásky „ㅎ“ (h) a „ㄹ“ (l) si ale zachovávají plochou intonaci ze středokorejštiny.[103] Regiony Mjŏngččchol-Kildžu (명철-길주), Hansŏng (한성), Sŏngdžin (성진) a Tančchon (단촌) v severním Hamgjŏngu si ve výslovnosti zachovávají středokorejskou zvedající intonaci na první slabice.

O dialektu severního Hamgjŏngu je všeobecně známo, že má nedostatek výrazných délek samohlásek, ale ty dialekty, které si zachovávají středokorejský zvedající se tón, mají dlouhé samohlásky a další dialekty, přestože si nezachovávají původní středokorejské dlouhé samohlásky, mají přesto mnoho dlouhých samohlásek, což je výsledkem komplexního náhradního prodlužovacího procesu na hranicích mezi podstatnými jmény a partikulemi a mezi kořeny sloves a jejich příponami.

Pozůstatky středokorejštiny

„Z“ ze středokorejštiny, které ve standardní korejštině ve většině případů vymizelo, se v dialektu severního Hamgjŏngu zachovalo ve formě souhlásky „ㅅ“ (s). Například „구시“ (kusi, žlab), ve standardu jako „구유“ (kuju), „무순둘레“ (musuntulle, pampeliška), ve standardu jako „민들레“ (mindŭlle) nebo „나시“ (naší, křen), ve standardní korejštině jako „냉이“ (nengi). Ze středokorejštiny se zachovalo také „ㄱ“ (k), například „궁기“ (kunggi, otvor) ve standardu jako „구멍“ (kumŏng) nebo „실경“ (silgŏng, úkryt), ve standardu jako „시렁“ (sirŏng). Zachovalo se také středokorejské „ㅂ“ (p) například „누부리“ (nuburi, záře), ve

[102] Kho, S. M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinky, 1987, str. 107.
[103] King, R.: Dialectal Variation in Korean, v Korean Language in Culture and Society, editor Sohn H. M., University of Hawaii Press, 2006, str. 270.

standardu jako „노을“ (noŭl).[104] Jako další příklad může posloužit „가운데“ (kaunde, uprostřed) v dialektu jako „가븐데“ (kabŭnde), „치비“ (čchibi, chlad), ve standardu jako „추위“ (čchuwi) nebo „하분자“ / „호분자“ (habundža/ hobundža, sám), ve standardu jako „혼자“ (hondža).[105]

Nepravidelná konjugace

Nedochází k nepravidelné konjugaci kmenů sloves u souhlásek „ㅅ“ (s) a „ㅂ“ (p), například „긋다“ (kŭtta, narýsovat) se ve spisovné korejštině mění následovně: „그으니까“ (kŭŭnikka, narýsoval, a proto..) nebo „그으면“ (kŭŭmjon, pokud narýsoval), ale v dialektu jako „긋으니까“ (kŭsŭnikka) nebo „긋으면“ (kŭsŭmjon) a „덥다“ (tŏpta, horký) se spisovné korejštině mění na „더우니까“ (tŏunikka), „더웠다“ (tŏwŏtta) nebo „더우면“ (tŏumjon) a v dialektu jako „덥으니까“ (tŏbŭnikka), 덥었다 (tŏbŏtta, bylo horko), nebo „덥으면“ (tŏbŭmjŏn).[106] Slovesa, která jsou ve standardní korejštině nepravidelná, se tedy v dialektu severního Hamgjŏngu chovají pravidelně. Dalším příkladem může být „붓어서“ (pusŏsŏ, nalil a proto…), ve standardu jako 부어서 (puŏsŏ). V dialektu severního Hamgjŏngu k nepravidelnosti slovesného tvoření u hlásky „ㅂ“ (p) nedochází a mezi dvě samohlásky se vždy pravidelně vkládá hláska „ㅂ“. Například „서분하다“ (sŏbunhada, litovat), ve standardu jako „서운하다“ (sŏunhada), „불부다“ (pulpuda, závidět), ve standardu jako „부럽다“ (purŏpta), „더버서“ (tŏbŏsŏ, je horko, a proto...), ve standardní korejštině jako „더워서“ (tŏwŏso) nebo „치바서“ (čchibasŏ, je zima a proto..), ve standardní korejštině jako „추워서“ (čchuwŏsŏ).[107]

[104] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 271.
[105] Kho, S. M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987, str. 107.
[106] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 271.
[107] Pak N.S.: Jukčin pangŏnŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědenija v Centralnoj Azii, Almaty, Kim G. N. (ed.), 2005, str. 150.

Palatalizace

Před samohláskou „이“ (i), Dochází k palatalizaci souhlásky „ㄱ“ (k), která se potom vyslovuje jako „ㅈ“ (č) nebo „ㅊ“ (čch). Například „지름“ (čirŭm, olej), ve standardu jako „기름“ (kirŭm, olej), „cesta“ 길 (kil) se mění na 질 (čil) nebo „저실“ (čŏsil) případně „저울“ (čŏul, zima), ve standardní korejštině jako „겨울“ (kjŏul).

Hláska „ㅎ“ (h) také prošla palatalizací, u některých subdialektů se vyslovuje jako „ㅈ“ (č) nebo „ㅊ“ (čch), ale u jiných, například u subdialektu jukčin, jako „ㅅ“ (s) nebo „ㅆ“ (ss). A stejně tak i v korjŏmalu se většinou vyslovuje „ㅎ“ (h) v těchto slovech jako „ㅅ“ (s) nebo „ㅆ“ (ss). Například „숭년“ (sungnjŏn, špatná sklizeň), ve standardu jako „흉년“ (hjungnjŏn), „성님“ (sŏngnim, starší bratr), ve standardu jako „형님“ (hjŏngnim). Dialekt severního Hamgjŏngu naopak neprošel, stejně jako dialekt Pchjŏngan, palatalizací hlásky „ㄷ“ (d), ale na rozdíl od např. dialektu Pchjŏnganu si zachovává i slabiku „쥬“ (čju).[108]

Slabika „슈“ (šju)

Dialekt severního Hamgjŏngu se zachovává slabiku „슈“ (šju), která ve standardní korejštině neexistuje.[109] Například „슈박이“ (šjubagi, meloun), ve standardní korejštině jako „수박“ (subak), „셰사“ (šjesa, svět), ve standardní korejštině jako „세상“ (sesang) nebo „슌대“ (šjundä, korejské jídlo podobné párku), ve standardní korejštině jako „순대“ (sundä).[110]

Ztráta nazály

[108] Pak, N. S.: Sostav soglasnych forem dialekta jukčin, in: Korejcy i Centraĺno-Aziatskij region, Kim G. N. (ed.), Almaty, 2000, str. 246.
[109] Používá se pouze u slov cizího původu, např. „슈퍼마겟“ (šjupchŏmakchet, supermarket).
[110] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 271.

Dialekt severního Hamgjŏngu má i jasné pravidlo, které vynechává hlásky „ㄴ“ (n) a „ㅇ“ (ng) před samohláskou „ㅇ이“ (I) a jotovanými samohláskami a zároveň jotuje předcházející samohlásku. Například tedy „쿄ㅇ이“ (kchjoi, fazole), ve standardní korejštině „콩“ (kchong) a „코ㅇ이“ (kchoi, nos) ve standardní korejštině „코“ (kcho). Partikule záporu „ㅇ아ㅇ이“ (ai, ne-), ve standardní korejštině jako 아니 (ani). V dialektu jukčin tato změna postihuje pouze hlásku „ㅇ“ (ng).[111]

Kombinace „ㄹㄱ“ (lk)

Pokud se v dialektu severního Hamgjŏngu u podstatných jmen setkají dvě souhlásky, vznikne z toho kombinace „ㄹㄱ“ (lk), ale ve standardní sŏulské korejštině zůstane pouze „ㄹ“ (l). Kombinace „ㄹㄱ“ se ve standardní korejštině bude číst jako „lk“, ale v dialektu jako „rk“. [112] Například „갈기“ (kargi, mouka), ve standardní korejštině jako „가루“ (karu), 놀가지 (norkadži, srnec), ve standardní korejštině jako „노루“ (noru), „잘기“ (čargi, sáček), ve standardu jako „자루“ (čaru) nebo „실기“ (sirgi, rýžovar), ve standardu jako „시루“ (siru).

Na rozdíl od řečeného se u sloves, konkrétně u jejich pasivní formy, v dialektu používá formy „ㄹㄱ“ (lk), tak se ve standardní korejštině používá dvojitého „ㄹㄹ“ (ll). Například „놀기우다“ (norkiuda, bavit se), ve standardu jako „놀리다“ (nollida), „돌구다“ (torkuda, otočit), ve standardu jako „돌리다“ (tollida), „걸기다“ (kŏrida, pověsit), ve standardu jako „걸리다“ (kŏllida) nebo „말기다“ (markida, vysušit), ve standardu jako „말리다“ (mallida).[113] A stejně jako u předchozího příkladu s podstatnými jmény se i zde „ㄹ“ čte v dialektu jako „r“.

Množné číslo

[111] Pak N.S.: Jukčin pangŏnŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědenija v Centralnoj Azii, Almaty, Kim G. N. (ed.), 2005, str. 149.
[112] Viz str. 50.
[113] Pak N.S.: Jukčin pangŏnŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědenija v Centralnoj Azii, Almaty, Kim G.N. (ed.), 2005, str. 150.

Množné číslo se ve standardní korejštině tvoří pomocí přípony „-들“ (tŭl), v dialektu severního Hamgjŏngu má podobu „-덜“ (tol). Například „우리덜“ (uridŏl, my), ve standardu jako „우리들“ (uridŭl), „사롬덜“ (saromdŏl, lidé), ve standardu jako „사람들“ (saramdŭl) nebo „자덜“ (čadŏl, děti), ve standardní korejštině jako „아이들“ (aidŭl).[114]

5.1.1.2 Gramatické rozdíly dialektu severního Hamgjŏngu a standardní korejštiny

Dialekt severního Hamgjŏngu si zachovává mnoho alternací jak u podstatných jmen, tak u sloves a kořeny tohoto jevu se dají vystopovat až do středokorejštiny. V případě podstatných jmen můžeme uvést následující příklad:

Flexe podstatných jmen

Standardní korejština využívá nejrůznější partikule pro vyjádření gramatických kategorií podstatných jmen. Dialekt severního Hamgjŏngu používá buď jiné partikule, nebo dokonce mění kmen podstatného jména, což pro standardní korejštinu není typické.

Například „나무“ (namu, strom), v podmětu v dialektu jako „냉기“ (nänggi), ve standardu jako „나무가“ (Namuga). V předmětu v dialektu jako „낭그“ (nanggŭ), ve standardu jako „나무를“ (namurŭl). V dativu v dialektu jako „낭게“ (nangge), ve standardu jako „나무에게“ (namučte). Instrumentál se v dialektu vyjádří jako „낭글르“ (nanggŭllŭ), ve standardu jako „나무로“ (namuro). Téma věty v dialektu jako „낭그느“ (nanggŭnŭ), ve standardu jako „나무는“ (namunŭn). Přirovnání se v dialektu vyjádří jako „나무처르“ (namučchŏrŭ), ve standardu jako „나무처럼“ (namučchŏrŏm).

[114] Pak N.S.: Jukčin pangŏnŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědenija v Centralnoj Azii, Almaty, Kim G. N. (ed.), 2005, str. 151.

Větev stromu se v dialektu řekne jako „나무아채기“ (namuačchägi), ve standardu jako „나뭇가지“ (namutkadži).[115]

Partikule

Jak již bylo výše zmíněno, jako partikuli předmětu se používá v dialektu severního Hamgjŏngu pouze „이“ (i), nebo jeho reflexe přes diftongy, přestože ve standardní korejštině se používají dvě partikule „이“ (i) nebo „가“ (ga). Tam, kde by standardní korejština použila partikuli „가“ (ga), tam většinou dialekt partikuli vynechává. Například standardní výraz „날씨가 좋다“ (Nalssiga čotcha, počasí je pěkné) se v dialektu řekne zásadně bez partikule jako „날씨 좋다“, (Nalssi čotcha).

Dalším rozdílem je partikule 4. pádu. Odpovídající standardní partikuli 4. pádu „을“ (ŭl) / „를“ (rŭl) používá dialekt severního Hamgjŏngu partikuli „으“ (ŭ) (po souhláskách) nebo „르“ (rŭ) (po samohláskách), a po jotovaných samohláskách se používá partikule „우“ (u) nebo „루“ (ru).[116] Podobné rysy můžeme najít i u některých subdialektů provincie Kangwŏn. Například „우리 조캐 길으 잃었다“ (Uri čokchä kirŭ irŏtta, Synovec se ztratil), ve standardní korejštině jako „우리 조카가 길을 잃었다“ (Uri čokchaga kirŭl irŏtta).[117] Nebo vazba „손을르“ (sonŭllŭ, ručně), ve standardu jako „손으로“ (sonŭro).

Navazující partikule

Některé navazující partikule používané v dialektu severního Hamgjŏngu se liší od těch, které jsou používané ve standardní korejštině. Například standardní výraz „(으) 니까“ ((ŭ) nikka, a proto), vypadá v dialektu

[115] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 270.
[116] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 271.
[117] Pak N.S.: Jukčin pangŏnŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědënija v Centralnoj Azii, Almaty, Kim G. N. (ed.), 2005, str. 151.

severního Hamgjŏngu jako „(으) 니까니“ (ŭnikkani), „(으) 니까나“ (ŭnikkana) nebo „(으) 니까데“ (ŭnikkade).[118]

Zachovávání slovesného kmenu

Tvoření některých slovesných tvarů se v dialektu severního Hamgjŏngu také liší od standardní korejštiny. Nepříklad výraz „nezkoušel jsem to jíst“ se standardně řekne jako „안 먹어 봤어“ (anmŏgŏ pwassŏ), ale v dialektu severního Hamgjŏngu jako „안 먹어 봤소“ (anmŏgŏ pwassso). Nebo výraz „nerozuměl jsem, co jsi řekl“ se standardně řekne jako „ 말 못 알아들었어“ (mal motaratŭrŏssŏ), ale v dialektu jako „말 못 알아듣소“ (mal motaratŭtso).[119]

Zdvořilost

Jako mnoho dalších dialektů rozlišuje dialekt severního Hamgjŏngu pouze tři stupně zdvořilosti, vysokou, střední a nízkou. Z vlastního pozorování jsem zíslala dojem, že Korjŏsaram ze všeho nejvíce používají pouze nejnižší stupeň zvořilosti, tzv. panmal (반말). Používá se slovesná koncovka „음둥“ (ŭmdung) pro zdvořilou otázku.[120] Pokud porovnáme dialekt severního Hamgjŏngu a standardní korejštinu, najdeme mnohé rozdíly. Co se týče projevování zdvořilosti, nepoužívá se nikdy v dialektu zdvořilostní koncovka „께서“ (kkesŏ) pro výše postavené osoby. Například věta „선생님이 미국으로 떠났다“ (Sŏnsängnimi Migigŭro ttonatta, Pan učitel odjel z USA), by se v sŏulské korejštině vyjádřila jako „선생님께서 미국을 떠났다“ (Sŏnsängnimkkesŏ Migugŭl ttŏnatta). Povšimnout si můžeme také použití jiné partikule. Tam, kde standardní korejština použije partikuli „을“ (ŭl), tam bude v dialektu použita partikule „으로“ (ŭro). Nebo „아바니 큰아바니게 돈으 디렜다“ (Abani kchŭnabanige tonŭ tiretta,

[118] King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 271.
[119] King, R.: Dialectal Variation in Korean,in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 271.
[120] Kho, S. M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987, str. 114.

Tatínek dal dědečkovi peníze), ve standardní korejštině jako „아버지께서 할아버지께 돈을 드렸다“ (Abodžikkesŏ harabodžikke tonŭl tŭrjŏtta).[121]

Odlišné partikule

Další příklady toho, kde můžeme vidět další morfologické odlišnosti dialektu severního Hamgjŏngu od standardní korejštiny, jsou např. „내마 더 크다“ (näma tŏ kchŭda, větší než já), ve standardní korejštině jako „나보다 더 크다“ (Napoda tŏ kchŭda) nebo „늦지 않두라“ (nŭtči antura, tak aby nebylo pozdě), ve standardu jako „늦지 않도록“ (nŭtči antorok).[122]

5.1.2 Ukázky slovní zásoby

Počítání v dialektu severního Hamgjŏngu

V korejštině se používají dva systémy číslovek, korejské a sinokorejské. V dialektu severního Hamgjŏngu a následně i v korjŏmalu se používají pouze korejské číslovky v následujících tvarech:

„한나“ (hanna, jedna), ve standardní korejštině jako „하나“ (hana), „두리“ (turi, dvě), ve standardu jako „둘“ (tul), „서이“ (sŏi, tři), ve standardu jako „셋“ (set), „너이“ (nŏi, čtyři), ve standardní korejštině jako „넷“ (net), „다슷이“ (tasŭsi, pět), ve standardu jako „다섯“ (tasŏt), „여슷이“ (jŏsŭsi, šest), ve standardu jako „여섯“ (jŏsŏt), „닐굽이“ (nirgubi, sedm), ve standardu jako „일곱“ (ilgop), „야듧이“ (jadŭrbi, osm), ve standardní korejštině jako „여덟“ (jŏdŏl)[123], „아홉이“ (ahubi, devět), ve standardu jako „아홉“ (ahop), „열이“ (jŏri, deset), ve standardu jako „열“ (jŏl).[124] Včleňování samohlásky „이“ (i) je typické jak pro dialekt severního Hamgjŏngu tak pro korjŏmal. Zřejmě jde o nominalizaci, kdy byla nominalizační partikule včleněna přímo do podstatného jména.

[121] Pak N. S.: Jukčin pangŏnŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědënija v Centralnoj Azii, Almaty, Kim G. N. (ed.), 2005, str. 151.
[122] Pak N. S.: Jukčin pangŏnŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědënija v Centralnoj Azii, Almaty, Kim G. N. (ed.), 2005, str. 151.
[123] Většinou vysloveno spíše jako „jadol“.
[124] Pak, N. S.: Korejskij jazyk v Kazachstaně: Problemy i Perspektivy, Almaty: KazUMOiMJA im. Abylai Chana, 2005, str. 187.

Zajímavé je podotknout, že v dialektu severního Hamgjŏngu a následně tedy i v korjŏmalu se používají numerativy v daleko menší míře než ve standardní korejštině. Například tři synové se v dialektu řeknou jako „아들 서이“ (adŭl sŏi) a ve standardní korejštině jako „아들 세명“ (adŭl semjŏng).[125] Numerativy se málo používají právě v důsledku toho, že byla přímo k podstatnému jménu přičleněna partikule „이“ (i), která „zabrala místo“ pro numerativ.

Slova popisující rodinné vazby

„냥친“ (njangčchin, rodiče), případně také „냥부모“ (njangpumo), ve standardu jako „양친“ (jangčchin), případně také jako „부모“ (pumo). Zde si můžeme povšimnout zachování náslovného „ㄴ“ (n), které se ve standardu nevyskytuje. Dále např. „아바니“ (apani, otec), ve standardu jako „아버지“ (abŏdži) nebo případně jako 부친 (pučchin) [126], „당아바니“ (tangabani, biologický otec), případně také jako „친아바니“ (čchinabani), ve standardní korejštině jako „친아버지“ (čchinabŏdži). Dále „아매“ (amä, matka), ve standardu jako „어머니“(ŏmŏni)[127], „친아매“ (čchinamä, biologická matka), ve standardu jako „친어머니“ (čchinŏmŏni). „큰아바니“ (kchŭnabani, dědeček) nebo 한애비 (hanäbi), ve standardní korejštině jako „할아버지“ (harabŏdži) nebo „조부“ (čobu), dále „큰아매“ (kchŭnamä, babička) nebo „할미“ (halmi), ve standardu jako „할머니“ (halmŏni) nebo „조모“ (čomo). Stejně jako v sŏulském standardu rozlišuje dialekt severního Hamgjŏngu pojmenování prarodičů z otcovy a matčiny strany. Dědeček z otcovy strany se v dialektu řekne jako „친큰아바니“ (čchinkchŭnabani) a ve standardu jako „친할아버지“ (čchinharabŏdži). Dědeček z matčiny strany se v dialektu řekne jako „외큰아바니“ (wäkchŭnabani) a v sŏulské korejštině jako „외할아버지“ (öharabŏdži) nebo „외조부“ (öčobu). Babička

[125] V korjŏmalu se zřejmě po ruském vzoru dá říci i „서이 아들“ (sŏi adŭl, tři synové), tj. v opačném pořadí, které není typické pro korejštinu.
[126] Pro otce se také často používá rusifikovaný výraz „바바“ (Papa) z ruského slova папа (papa).
[127] Často se požívá též rusifikovaný výraz „마마“ (Mama) z ruského slova мама (mama).

z matčiny strany se v dialektu řekne jako „외큰아매“ (ökchŭnamä) a ve standardní korejštině jako „외할머니“ (öhalmoni) nebo „외조모“ (ödžomo). Pradědeček se v dialektu řekne jako „노큰아바니“ (nokchŭnabani) a ve standardu jako „삼대할아버지“ (samdäharabŏdži) nebo „증조부“ (čŭngčobu), prababička jako „노큰아매“ (nokchŭnamä) a ve standardu jako „삼대할머니“ (samdähalmŏni) nebo „증조모“ (čŭngdžomo). I zde se používají speciální termíny pro okruh rodiny od matky. Pradědeček z matčiny strany se v dialektu řekne jako „윗갓집 노큰아바니“ (ötkatčip nokchŭnabani), ve standardu jako „외증조부“ (ödžŭngčobu) a prababička z matčiny strany „윗갓집 노큰아매“ (ötkatčip nokchŭnamä) a ve standardní korejštině jako „외증조모“ (ödžŭngdžomo). Dítě se v dialektu řekne jako „자시기“ (čašigi) a ve standardu jako „자식“ (čašik). Syn se v dialektu řekne jak „아들이“ (adŭri), ve standardu jako „아들“ (adŭl), dcera jako „딸이“ (ttari) a ve standardu jako „딸“ (ttal).[128] Vnuk se v dialektu řekne jako „손애“ (sonä), ve standardní korejštině jako „손자“ (sondža), vnučka jako „손녜“ (sonnje), ve standardu jako „손녀“ (sonnjŏ), vnuk od dcery jako „외손애“ (ösonä), ve standardu jako „외손자“ (ösondža) a vnučka od dcery jako „외손녜“ (ösonnje), ve standardu jako „외손녀“ (ösonnjŏ). Pravnuk se v dialektu řekne jako „증손애“ (čŭngsonä), ve standardu jako „증손자“ (čŭngsondža) nebo „삼대손자“ (samdäsondža) a pravnučka jako „증손녜“ (čŭngsonnje), ve standardu jako „증손녀“ (čŭngsonnjŏ) nebo „삼대손녀“ (samdäsonnjŏ).[129] Změny ve slovní zásobě nejsou příliš výrazné. Předpony a přípony použité k vytvoření označení jednotlivých rodinných vazeb jsou pro mluvčí standardní korejštiny sice nezvyklé, ale nikoli nesrozumitelné. To se týká i ostatních okruhů slovní zásoby, opravdu odlišných slov najdeme jen pár. Například „흙“ (hŭk, půda), v dialektu jako „할기“ (hargi),[130]

[128] Zde se projevuje výrazný rys dialektu severního Hamgjŏngu, včleňování partikule „이“ (i) do podstatného jména.
[129] Pak, N. S.: Korean kinship terminology (Yukchin dialect of Kore Mar), in: Izvěstija Korejevědënija Kazachstana, Kim G. N. (ed.), Almaty, 1996, str. 88.
[130] Opět čtení „ㄹ“ jako „r“ místo „l“.

„꿀뚝“ (kkulttuk, komín), v dialektu jako „구새“ (kusä) nebo „반찬“ (pančchan, příloha), v dialektu jako „햄새“ (hämsä).[131]

Názvy měsíců

Leden se v dialektu řekne jako „첫월이“ (čchŏtwŏri) nebo „일월이“ (irwŏri), ve standardu jako „일월“ (irwŏl), únor jako „이월이“ (iwŏri), ve standardu jako „이월“ (iwŏl), březen jako „삼월이“ (samwŏri), ve standardu jako „삼월“ (samwŏl), duben jako „사월이“ (사월이), ve standardu jako „사월“ (sawŏl), květen jako „오월이“ (owŏri), ve standardu jako „오월“ (owŏl), červen jako „뉴월이 (njuwŏri), ve standardu jako „유월“ (juwŏl), červenec „칠월이“ (čchirwŏri), ve standardu jako „칠월“ (čchirwŏl), srpen jako „팔월이“ (pcharwŏri) nebo jako „팔월달이“ (pcharwŏrtari), ve standardu jako „팔월“ (pcharwŏl). Měsíce jsou dobrým případem pravidla, kdy je samohlaska „이“ (I) včleněna do podstatného jména a budou pět zcela srozumitelné i pro mluvčí standardní korejštiny nebo ostatních dialektů.

Na rozdíl od vlivu rusifikace, turkických jazyků a vývoje standardní korejštiny je pro korjŏmal vliv dialektu severního Hamgjŏngu již uzavřená kapitola. Tento dialekt je „základním stavebním kamenem“ korjŏmalu, ale jelikož nemají Korjŏsaram v podstatě žádný kontakt s původními mluvčími dialektu severního Hamgjŏngu, nebude se tento faktor vzniku již nijak měnit.

5.2. Rusifikace

To, co zřejmě ovlivnilo korjŏmal nejvíce a nejvýrazněji ho odlišilo od dnešní standardní sŏulské korejštiny, je vliv ruského jazyka. Korejci začali mluvit dobře rusky již během života na ruském Dálném východě a po deportaci do Kazachstánu se velmi rychle stala ruština jejich jediným

[131] King, R.: Dialectal Variation in Korean,in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H. M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006, str. 272.

rodným jazykem. Důvodem byly hlavně politické represe, kvůli kterým se Korjŏsaram chtěli co nejméně odlišovat od ostatních, a tak raději začali mluvit stejným jazykem jako majoritní etnikum. Rusifikace probíhala nejrůznějším způsobem. Jednak korjŏmal přejímal slova z ruštiny a to buď tak, že si je upravil, nebo je přebral v úplně původní podobě (dnes častější). Přejímal i gramatiku z ruštiny a dochází k mixování korejštiny a ruštiny. Korjŏsaram občas přechází z mluvy v korejštině do mluvy v ruštině a naopak. Například profesorka Čchö Mi-ŏk (최미억) z univerzity Al-Farabi v kazašské Almaty, která mluví perfektně jak rusky, tak standardní sŏulskou korejštinou, přechází v běžné mluvě z korejštiny do ruštiny a naopak.[132]

Ruština začala ovlivňovat mluvu Korjŏsaram hned od začátku jejich emigrace na ruský Dálný východ, tedy od roku 1860. Ze začátku se ruský vliv omezoval pouze na přejímání ruské vědecké, technické, politické či jiné terminologie, tedy na ta slova, která v tehdejší korejštině neexistovala. V dnešní době je na rozdíl od toho možné najít velké množství ruských slov i ve zcela běžné slovní zásobě, kde nahrazují existující korejská slova. Zobecnit vliv rusifikace na korjŏmal není vůbec jednoduché, především proto, že způsob užití korjŏmalu a stupeň jeho rusifikace se velmi liší v závislosti na socio-kulturních faktorech jako je zejména věk, vzdělání, povolání, region atd. Obecně se dá říci, že čím mladší člověk, tím větší je vliv rusifikace, a vlastně tím větší je pravděpodobnost, že korjŏmal umí jen pasivně, nebo vůbec ne. Příklady, které budu uvádět v následujících oddílech této kapitoly, tedy není možno brát jako příklad stoprocentně platný po celém Kazachstánu a nesmíme se domnívat, že přesně takto budou mluvit všichni Korjŏsaram. Nicméně se dá říci, že pokud budou spolu dva Korjŏsaram mluvit korejsky, budou používat korejskou gramatiku a pořádek slov ve větě typický právě pro korejštinu, ale uslyšíme i mnoho ruských výrazů, jako například spojek „и“ (i, a), „а“ (a, ale), na druhou stranu budou kombinovat ruská podstatná jména s korejskými partikulemi, např. „вагон 에서“ (vagonesŏ, ve vagónu), „станция 에서“ (stancijaesŏ, ve stanici) nebo „поезд 으로“ (pojezdŭro, vlakem). Zajímavá je také tvorba

[132] Osobní rozhovor autorky s Čchö Mi-ok, Almaty, 14. 11. 2012. Čchö Mi-ŏk nepochází z Kazachstánu, ale ze Sachalinu, takže vlastně nemluví vůbec korjŏmalem, ale dialektem daleko bližším standardní sŏulské korejštině než korjŏmal.

hybridních slov jako „люби 하다“ (ljubihada, mít rád) nebo „строй 하다“ (strojhada, stavět). Stejně tak budou používána běžná ruská slova jako například „базар“ (bazar, tržiště), „машина” (mašina, auto), „автобус“ (avtobus, autobus), „насос“ (nasos, pumpa), „землянка“ (zemljanka, zemnice), „театр“ (tĕatr, divadlo) ad.[133] Běžně se také používají ruská slovní spojení, jako např. „такой малый“ (takoj malyj, takový malý) apod.

5.2.1. Výpůjčky z ruštiny

Nejběžnějším projevem rusifikace v korjŏmalu jsou přímé výpůjčky. Ruská slova se v mluvě Korjŏsaram začínala objevovat již od roku 1860, tj. od té doby, co začala migrace Korejců na Dálný východ. K rychlému vzrůstu rusifikovaných výrazů došlo po deportaci v roce 1937 a tento trend pokračuje dodnes. Pro slovní výpůjčky z ruštiny platí následující charakteristiky:

1) Samohláska „으“ (ŭ) je přidávána mezi souhlásky, aby se zabránilo jejich shlukování, které je pro korejštinu netypické. Často se přidává na konec slova končícího na souhlásku. Výjimkou jsou souhlásky „ㄹ“, „ㅁ“ a „ㄴ“ (l, m, n).
2) Koncové „k“ a „t“ ruských slov je zapisováno korejskými aspirovanými souhláskami, tzn. „ㅋ“ (kch) a „ㅌ“ (tch). Ruské „f“ je nahrazeno korejským „ㅍ“ (pch). Při kombinaci „kr“ nebo „kl“ je použito korejské „ㅋ“ (kch).
3) Ruské neznělé souhlásky jsou přepisovány korejskými zdvojenými souhláskami a znělé jsou přepisovány souhláskami prostými.
4) Nicméně si musíme uvědomit, že tato pravidla platí spíš pro zapisování korjŏmalu, je to jakási standardizovaná forma, ale zapisovat korjŏmal není běžné (zapisují ho spíš lingvisté nebo koreanisté). V mluvené řeči většinou Korjŏsaram použijí ruské slovo prostě tak jak je. Jak již bylo několikrát zdůrazněno, Korjŏsaram mluví rusky perfektně, proto je pro ně vlastně

[133] Více např. viz King, R.: An Introduction to Soviet Korean, Language Research, Vol. 23, No. 2, Soul: Seoul National University, 1987, str. 248.

jednodušší použít správné ruské slovo, než vytvářet nějaký korejský novotvar. Nicméně existují i rusismy, které se dostaly do korjŏmalu ještě během života na Dálném východě, tj. v období, kdy ještě ne všichni ruští Korejci ovládali ruštinu na slušné úrovni, které na sobě nesou stopy korejštiny. Například „메드레“ (medŭre, vědro), které pochází z ruského slova „ведро“ (vědro), „비지깨“ (pidžikkä, zápalky), z ruského slova „спички“ (spički), „샤깨“ (šjakkä) z ruského slova „шапка“ (šapka), 버민도리“ (pŏmindori, rajčata), z ruského slova „помидоры“ (pomidori), „물라깨“ (mullakkä, špendlík), z ruského slova „булавк“ (bulavk), „추마다니“ (čchumadani, kufr), z ruského slova „чемодан“ (čemodan) nebo „노다리“ (nodari, ten, kdo něco vzdal) z ruského slova „лодырь“ (lodyr‘).[134]

Toto je tedy příklad toho méně obvyklého přejímání z ruštiny, obvyklejší jsou přímé výpůjčky ze všech možných okruhů slovní zásoby. Nyní uvedu příklady těch nejběžnějších přímých výpůjček. Slova z korjŏmalu přepisuji pomocí výše uvedených platných pravidel, ale je nutné si uvědomit, že Korjŏsaram je s největší pravděpodobností budou vyslovovat perfektně rusky.

Z okruhu slov politických a společenských uvádím následující příklady: „아프또부쓰“ (apchŭttobussŭ, autobus) z ruského slova „avtobus“ (автобус, korejsky 버스, posŭ), „빠르찌산“ (pparŭččisan, partyzán) z ruského slova „partizan“ (партизан), „소꼴라드“ (sokkolladŭ, čokoláda), z ruského slova „šokolad“ (шоколад, korejsky 초콜릿, čchokchollit) nebo „유모르“ (jumorŭ, humor) ze slova „humor“ (юмор, korejsky 유모, jumo), 반크“ (bankchŭ, banka), z ruského slova „bank“ (korejsky jako „운행“ unhäng)

Ze slovní zásoby oblasti kultury uvádím následující příklady: „호께이“ (hokkei, hokej) z ruského slova „chokkei“ (хоккей, korejsky 하키, hakchi), „쓰크립까“ (sŭkchŭripkka, housle), z ruského slova

[134] Pak, N.S.: Korejskij jazyk v Kazachstaně: Problemy i Perspektivy, Almaty: KazUMOiMJA im. Abylai Chana, 2005, str. 187.

„skripka“ (скрипка, korejsky 바이올린, paiollin), „그라피까“ (kŭrapchikka, obraz) ze slova „grafika“ (графика, korejsky 그림, kŭrim) nebo „쓰뽀르트“ (sŭpporŭtchŭ, sport) z ruského slova „sport“ (спорт, korejsky 운동, undong).

Ze slovní zásoby v oblasti průmyslu a technologie uvádím následující příklady: „깔로리야“ (kallorija, kalorie) z ruského slova „kalorija“ (калория, korejsky 칼로리, kchallori), „뜨락또로“ (ttŭrakttoro, traktor) z ruského slova „traktor“ (трактор, korejsky 트랙터, tchŭräktchŏ), „나쏘쓰“ (nassossŭ, pumpa) z ruského slova „nasos“ (насос, korejsky 펌프, pchŏmpchŭ), nebo „데뽀“ (teppo, garáž) z ruského slova „depo“ (депо, korejsky 주유소, čujuso). Běžně používají váhovou jednotku „뿌드“ (ppudŭ), kterou převzali z ruské jednotky „pud“ (пуд, 16,38 kg).

Rusifikované výrazy se také často používají při vyjadřování názvů měst a států: „빠리스“ (Pparisŭ, Paříž), korejsky „파리“ (Pchari) a rusky „Париж“ (Pariž) , „다니야“ (Danija, Dánsko), korejsky „덴마크“ (Denmakchŭ) a rusky „Дания“ (Danija), „예브로빠“ (Jebŭroppa, Evropa), korejsky „유럽“ (Jurŏp) a rusky „Европа“ (Jevropa) nebo „뽈사“ (Ppolsa, Polsko), korejsky „폴란드“ (Pchollandŭ) a rusky „Польша“ (Pol´ša).[135]

5.2.2 Ruské lexikální kalky v korjŏmalu

Vliv ruštiny na korjŏmal není omezen pouze na přímé výpůjčky, ale můžeme ho vysledovat i ze způsobu použití různých výrazů, tzv. lexikálních kalků, a to především na slovesech. Ve spoustě případů došlo k tomu, že byl ruský výraz doslova přeložen do korejštiny (přestože se takový výraz ve spisovné korejštině nepoužívá) a už v ní zdomácněl. Například „přitáhnout pozornost“ se ve spisovné korejštině řekne „주목을 하다“ (čumogŭl hada), ale v korjŏmalu „주목을 돌리다“ (čumokŭl tollida, 돌리다- otočit, obrátit),

[135] Více pdobných příkladů můžete nalézt např. v King, R.: An Introduction to Soviet Korean, Soul, Language research, Vol. 23, No. 2, 1987.

co je doslovný překlad ruského výrazu „obratiť vnimanije“ (обратитъ внимание).

Dalším příkladem záměny původního slovesa může být výraz „성과를 주다“ (sŏnggwarŭl čuda, mít výsledek), který se ve standardní korejštině řekne „성과를 가져 오다“ (sŏnggwarŭl kadžjŏ oda). Korjŏsaram použijí sloveso „주다“ (čuda,dát) jako doslovný překlad ruského výrazu „daťrezul´tát“ (датъ результат). Nebo může dojít ke změně obou slov, jako příklad bych použila výraz „사흐마트를 놀다“ (sahŭmatchŭrŭl nolda, hrát šachy), který je zřetelným překladem ruského výrazu „igraťv šachmaty“ (игратъ в шахматы). Ve standardní korejštině se toto řekne „장기를 두다“ (čanggirŭl tuda). [136]

5.2.3 Ukázka přepínání kódů

Velmi charakteristické pro korjŏmal je přepínání kódů mezi korejštinou a ruštinou, tj. kombinovat tyto dva jazyky buď v rámci promluvy, v rámci věty nebo dokonce v rámci jednoho slovního spojení.

Pokud spolu v minulosti konverzovali Korjŏsaram rusky, některá slova říkali korejsky a jejich promluva podle S. M.Khoa vypadala následovně:

„그런데, 오늘 Вы читали выступлене H.C. Хрущёва?“ (Kŭrŏnde,onŭl vy čitali vystuplenie N.S. Chruščova?, Mimochodem, četl jste dnes projev N. S. Chruščova?) nebo „ 왜 так роздно пришел?“ (Wä tak pozdno přišol?, Proč jste přišel tak pozdě?).[137]

S největší pravděpodobností se s něčím takovým v dnešní době již nesetkáme. Téměř všichni Korjŏsaram umí perfektně rusky, a tak není důvod, aby do ruštiny mísili korejská slova. Já jsem se nikdy s ničím takovým nesetkala.

I v dnešní době může konverzace v korejštině vypadat následovně:

[136] Více podobných příkladů můžete nalézt např. v Kho, S. M.: Koreans in the Soviet Central Asia, Helsinki, Studia Orientalia, Vol. 61, 1987.

[137] Kho, S. M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987, str. 107.

„야, 그 во втором ряду место 있냐?“ (Ja, kŭ vo vtorom rjadu město inja?, Hej, je ve druhé řadě místo?) nebo „이 여자 저 남자 люби 합니다 (I jŏdža čŏ namdža ljubí hamnida, Ta žena miluje tamtoho muže). „저 질 건너서 корейский насионалный театр в Кызылорде был“ (Čŏ čil kŏnnŏsŏ korejskij nacionalnyj tĕatr v Kyzyolordě byl. Naproti přes ulici bylo v Kyzylordě korejské divadlo). Nebo „я еще помню что 가븐데 서이 사롬이 있었다. (Ja ješčo pomňu čto kabŭnde soi saromi issŏtta, Ještě si vzpomínám, že uprostřed byli tři lidé).[138]

Toto je daleko pravděpodobnější varianta. Pokud budou Korjŏsaram mluvit v korejštině, nepochybně budou občas přeskakovat do ruštiny, především v momentech, kdy bude věta příliš složitá nebo je např. něco rozptýlí.

Zajímavé je všimnout si toho, jak Korjŏsaram klidně v jedné větě kombinují rusifikovaný výraz a tradiční korejský výraz. Na začátku věty řeknou např. „станция 에서 (stancijaesŏ, ve stanici) a na konci věty řeknou „정거장에서“ (čŏnggŏdžangesŏ) nebo „поезд 으로“ (pojezduro, vlakem) a v zápětí „기차로“ (kičcharo).[139] To ovšem není nic neobvyklého. Ve standardní sŏulské korejštině se dnes používá mnoho anglismů a také se můžeme setkat s tím, že v jedné větě uslyšíme slovo „빌딩“ (bilding, budova, z anglického slova building) a zároveň slovo „건물“ (kŏnmul, budova, slovo z klasické korejské slovní zásoby).

Korejština a ruština nemusí být míšena v jedné větě, existují případy, kdy Korjŏsaram řeknou několik vět v korejštině, jednu větu v ruštině a pak zase pokračují v korejštině. Např. „나 학교 다녔다….ето была школа номер 53“ (Na hakkjo tanjŏtta… eto byla škola nomer 53. Chodila jsem do školy. Byla to škola č. 53).[140]

Mluva v hybridní ruštině, anebo mluva ve vlastním jazyce s přídavkem ruských slov není v žádném případě fenoménem pouze u Korjŏsaram, ale něco podobného můžeme nalézt téměř u všech národnostních menšin bývalého Sovětského svazu. Není to ani nic neobvyklého v porovnání

[138] Informace získaná při vlastním výzkumu autorky.
[139] Viz. osobní rozhovory autorky s kazašskými Korjŏsaram, Almaty a Uštobe 2012.
[140] Viz. osobní rozhovory autorky s kazašskými Korjŏsaram, Almaty a Uštobe 2012.

s korejskými diasporami v jiných zemích, ke kontaminaci korejštiny místním jazykem dochází všude na světě. Pozorovat to můžeme i u korejské komunity v České republice, kde existují takové výrazy jako „nákup 하다“ (Nákup hada, udělat nákup) nebo „hospoda 에 가다” (hospodae kada, jít do hospody), atd.[141]

5.2.4 Vliv socio-kulturních faktorů

Jak již bylo zmíněno, mluva Korjŏsaram je do jisté míry ovlivněna různými sociálními faktory. Příslušnost k věkové kategorii se může projevit následovně: Tam, kde starší generace řekne „ 나 우리 꼴호즈 상점에 가서 곱은 신발 한 디들 싸왔다“ (Na uri kolhodžŭ sangdžŏme kasŏ kobŭn sinbal han tidŭl ssawatta. Šel jsem do obchodu v našem kolchozu a koupil jsem si jeden pár krásných bot), mladší generace se pravděpodobně vyjádří „나 우리 꼴호즈 마가진 가 곱은 뚜플리를 싸왔다“ (Na uri kolhodžŭ magadžin ka kobŭn ttupchŭllirŭl ssawatta). Tedy místo klasického korejského slova 상점 (sangdžŏm, obchod) použijí rusifikovaný výraz 마가진 (magadžin), který vznikl z ruského slova pro obchod „magazin“ (магазин) a místo 신발 (sinbal, boty) použijí výraz 뚜플리 (ttupchŭlli), který vznikl z ruského slova „tufli“ (туфли, botky).

5.2.5 Chyby v ruštině a korejštině

Většina Korjŏsaram mluví rusky velmi dobře, ale přesto se objevují typické chyby jako např. použití výrazu „этот человек“ (etot čelavěk, ten člověk) místo „on“ (on) pro označení třetí osoby. Důvodem je zcela jasně absence zájmena pro třetí osoby v korejštině, kde si Korejci vypomáhají výrazem „그 사람“ (kŭ saram), doslova „ten člověk“.

Podobnou chybou naopak způsobenou znalostí ruštiny může být např. označování v korjŏmalu manžela jakožto „남자“ (namdža, muž), což je jasný důsledek toho, že v ruštině se manžel řekne „муж“ (muž), stejně jako

[141] Stöckelová, L.: Korejské menšiny ve Střední Asii, bakalářská práce, Univerzita Karlova, Praha, 2011, str. 44.

např. v češtině.[142] Jedním z okruhů slovní zásoby, kterou Korjŏsaram obvykle vyjadřují korejsky, je jídlo. Ale i zde se mohou objevit odlišnosti způsobené znalostí ruštiny jako mateřského jazyka. Ve standardní korejštině i v dialektu severního Hamgjŏngu existuje výraz „물고기“ (mulkogi) pro živou rybu plovoucí ve vodě a výraz „생선“ (sängsŏn) pro rybí maso určené k jídlu. V ruštině ale stejně jako v češtině existuje pouze jedno souhrnné označení „рыба“ (ryba), a zřejmě podle tohoto vzoru označují Korjŏsaram vařenou rybu jako „물고기“.[143]

5.3 Vliv turkických jazyků

Dalším důvodem odlišnosti korjŏmalu od standardní sŏulské korejštiny je vliv místních turkických jazyků, v případě Kazachstánu jde především o kazaštinu.[144] Tento vliv je samozřejmě neporovnatelně slabší než vliv ruštiny a korjŏmal víceméně přejímá z kazaštiny pouze výrazy označující specifické místní socio-kulturní elementy, pro které neexistují ekvivalentní výrazy ani v korejštině ani v ruštině.[145]Přebírají se tak názvy jídel, například „비시바르막“ (bišbarmak, tradiční jídlo konzumované v Kazachstánu, Kyrgyzstánu i Uzbekistánu), „아이란“ (airan, tradiční jogurtový nápoj), „꾸믜쓰“ (kumys, zkvašené kobylí mléko), názvy místního oblečení, například „차반“ (čchaban, kožená vesta tradičního nomádského pastevce), nebo tradičního obydlí, například „유르따“ (jurta, obydlí kočovných pastevců).

Zatímco přejímání z ruštiny probíhalo již od roku 1860, vliv turkických jazyků je mnohem mladší. Kazaština a další turkické jazyky začaly ovlivňovat korjŏmal až po deportaci v roce 1937. A to není jediný rozdíl ve vlivu ruštiny a kazaštiny. Vliv kazaštiny je neporovnatelně slabší než vliv

[142] V korejštině slovo „남자“ nelze použít pro manžela, pouze pro označení osoby mužského pohlaví. V korjŏmalu se pak můžeme setkat s typickým hybridním výrazem „мой 남자“ (moj namdža, nůj muž).
[143] Viz osobní rozhovor autorky s ženou na tržišti v Almaty.
[144] Mezi korejskými diasporami v jiných částech Střední Asie je situace obdobná. Korjŏmal je tam ovlivněn uzbečtinou, tádžičtinou, kyrgyzštinou, turkménštinou apod.
[145] Je nutné si uvědomit, že tyto výrazy ani nemusely být převzaty přímo z kazaštiny, ale přes ruštinu.

ruštiny a omezuje se výhradně na kazašské slovní výpůjčky, nenajdeme lexikální kalky, nedochází k přepínání kódů mezi korejštinou a kazaštinou a kazaština také neovlivňuje gramatiku (tzv. gramatické kalky). Důvod je ten, že Korjŏsaram mají perfektní znalost ruštiny, ale pouze omezenou znalost kazaštiny. Jak se Korjŏsaram budou učit lépe a lépe kazašsky, možná se situace bude měnit.

5.3.1 Specifika výpůjček z kazaštiny

Z důvodu potřebnosti kazaštiny pro budoucí společenský status se Korjŏsaram učí kazašsky a tedy počet výpůjček z kazaštiny stoupá. Trvalo poměrně dlouho, než se výpůjčky z turkických jazyků staly každodenní běžnou součástí korjŏmalu. První slova, která zřejmě v korjŏmalu zdomácněla, byly názvy kazašských jídel, která jsou mezi Korjŏsaram velmi oblíbená. Korejci si také osvojili do jisté míry speciální výslovnost a dali tak vzniknout „kazachizmům“. Často zaměňují „s“ za „š“, „z“ za „s“ a „b“ za „p“. Například bylinu „čchaban“ Korjŏsaram vysloví jako „čchapan“, „Kyzylorda“ jako „Kysylorda“ nebo „Uštobe“ jako „Ustobe“. Korejci také většinou zaměňují kazašské uvulární „q“ za „kk“ (ㄲ). Například „qurt“ (červ) vyslovují jako „꾸르드“ (kkurŭtŭ) nebo „aqun“ (básník) za „아꾼“ (akkŭn). Přestože v korejštině existuje nazální zvuk „n“ (ㄴ), vyslovují kazašské finální „n“ jako „ng“ (ㅇ),.například „ajran“ jako „ajrang“ (ajran je tradiční turecký jogurtový nápoj) nebo „šajtan“ (satan) jako „sajtang“.

Vliv turkických jazyků můžeme vysledovat také v morfologii. Turkické jazyky pro efekt zdůraznění často využívají reduplikaci první slabiky nebo části slova. Tak zřejmě vznikl například výraz „새록 새로운“ (särok säroun, úplně nový), který existuje pouze ve Střední Asii.

5.3.2 Příklady slovní zásoby z kazaštiny

„아까“ (akka, strýc) z kazašského slova „aga“, „아빠“ (appa, teta) ze slova „aba“, „두따라“ (tuttara, tradiční dvoustrunný nástroj) ze slova „dudar“,

„따우떼께“ (ttauttekke, horská koza) ze slova „tautekä“ („tau“- hora, „tekä“ – koza) nebo „도씌띄크“ (tossŭittŭikchŭ, přátelství) ze slova „dostyk“. „두스만“ (tusŭman, nepřítel) z uzbeckého slova „dušman“, „도이라“ (toira, tamburína) ze slova „doira“, „마할랴“ (mahallja, obytná čtvrť) ze slova „mahalja“, „싹싸울“ (ssakssaul, salsola arbutris) ze slova „saksaul“ nebo „다슬라크“ (tasŭllakchŭ, kamenná země) ze slova „tošlok“ , „블로브“ (plov, tradiční uzbecké jídlo konzumované v celé Střední Asii). Dále např. „샤니락“ (šjanyrak, typická kazašská vesnice), „나우리스“ (Naurisŭ, tj. Navruz, perský svátek, který zjara slaví všichni středoasijští muslimové) nebo 슈르빠“ (šurpa, uzbecká polévka konzumovaná i v Kazachstánu), „슈바트“ (šjubatchu, šubat, velbloudí mléko, tradiční nápoj jižních regionů Kazachstánu). [146]

Existují také slova původem turkická, která byla přejata do ruštiny a není tedy jasné, zda se do korjŏmalu dostala přímo z turkických jazyků, nebo přes ruštinu. Mezi ně patří například: „유르따“ (jurŭtta, jurta), „뻴메니“ (ppelmeni, masové taštičky původem ze Sibiře), „꾸믜쓰“ (kkumŭissŭ, kumys) nebo „빠란야“ (pparanja, závoj muslimských žen).[147]

Do korjŏmalu byly také převzaty výrazy z dalších jazyků vyskytujících se na území Kazachstánu a můžeme se jen dohadovat, zda přímo či přes kazaštinu či přes kazaštinu a ruštinu. Za příklad může posloužit např. výraz „Хара жорга“ (Chara žorga), který je převzatý z dnes již zaniklé džungarštiny.[148]

5.3.3 Korejské slovní výpůjčky v kazaštině

Kazaši mají jinou kulturu, zvyky a životní styl, proto od nich Korejci přirozeně přebrali výrazy pro to, pro co v korjŏmalu neměli odpovídající

[146] Pak, N. S.: Korejskij jazyk v Kazachstaně: Problemy i Perspektivy, Almaty: KazUMOiMJA im. Abylai Chana, 2005, str. 207.
[147] Kho, S.M.: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987, str. 121.
[148] Chara žorga je kazašský národní tanec džungarského původu.

ekvivalent. Na druhou stranu také místní národy přebraly nějaké výrazy z korejštiny, například slovo „국시“ (kuksi, nudlová polévka), které vzniklo z korejského slova „국수“ (kuksu) nebo „zimči“ z korejského slova „김치“ (kimčchi). Současně s tím, jak se zvyšuje společenský status Korjŏsaram, zvyšuje se samozřejmě i počet korejských slovních výpůjček v kazaštině. Nejenom proto, že je korejská menšina v Kazachstánu ekonomicky úspěšná a celkově oblíbená, ale i proto, že je Korejská republika čím dál tím úspěšnějším státem na mezinárodní scéně, a také proto, že korejská kultura zažívá nebývalý boom a vlna „hallju“ (한류, korejská vlna) se nevyhla ani Kazachstánu. Mladí Kazaši poslouchají k-pop, dívají se na korejské televizní seriály, a tak u nich stoupá zájem o korejské kulturní fenomény. Stoupl zájem i o např. korejskou kuchyni. Dříve byly korejské restaurace v Kazachstánu určeny především etnickým Korejcům, ale v dnešní době v nich můžete běžně potkat mnoho Kazachů, Rusů a dalších národností. Tím pádem spoupá i počet výpůjček z korejštiny jak do kazaštiny, tak do ruštiny a jsou běžně používané názvy jídel, jako jsou „ttŏk“ (떡, rýžové koláčky) a „tubu“ (두부, tófu) nebo korejských tradičních svátků, jako jsou „hansik“ (한식)[149] nebo „čchusŏk“ (추석)[150]. Známé je také označení korejského národního oblečení „한복“ (hanbok). Běžně používaná jsou i termíny „고려사람“ (korjŏsaram) a „고려말“ (korjŏmal).

5.3.4 Znalost kazaštiny

Dostáváme se k další zajímavé otázce, a to, jak moc jsou Korjŏsaram zběhlí v kazaštině? Na rozdíl od plynulého používání ruštiny, která je pro většinu z nich jediným rodným jazykem, není zatím příliš mnoho Korjŏsaram, kteří by uměli dobře kazašsky.[151] Téměř všichni Korjŏsaram, kteří studovali na místních školách, rozumí kromě ruštiny a korjŏmalu i částečně kazašsky.

[149] Hansik je svátek jara, slaví se 105 den od zimního slunovratu. Podle gregoriánského kalendáře se tento svátek kromě přestupného roku tedy koná 5. dubna. Slaví se nejen v Koreji, ale také v Číně a ve Vietnamu.
[150] Čchusŏk je svátek sklizně a jako mnoho dalších podobných svátků se slaví na podzim, 15. dne 8. měsíce podle lunárního kalendáře.
[151] V této souvislosti je zajímavé si povšimnout, že většina Korjŏsaram se hrdě hlásí k tomu být Korejcem, nebo případně „Kazachstáncem“, ale nikdo nechce být „Rusem“, i když jejich jazyk jako jediný ovládají.

Většinou jde o pasivní znalost a aktivně znají jen pár základních slov. A navíc se kazaštinu, stejně jako Rusové, většinou stydí používat. Zajímavé je ovšem to, že v některých tradičnějších oblastech jižního Kazachstánu (ve městech jako je Kyzylorda, Šymkent nebo Taraz), kde obecné použití kazaštiny mnohonásobně převyšuje použití ruštiny, významně roste počet Korejců mluvících kazašsky.[152] Tento trend bude nejspíš i do budoucna pokračovat, především proto, že kolem roku 2020 má být v Kazachstánu zavedena kazaština jako jediný státní jazyk a veškeré významnější pozice ve státní správě a státních podnicích mají být znalostí kazaštiny podmíněny.[153] A Korejci, jako jedna z nejambicióznějších národnostních menšin v Kazachstánu, se tomuto trendu budou s největší pravděpodobností snažit přizpůsobit.[154]

Pokud se zeptáte běžných Korjŏsaram[155] na to, která kazašská slova znají, pak odpoví, že kromě názvů jídel a dalších sociokulturních elementů rozumí nejběžnějším výrazům jako např. „кешеси“ (kešesi, ulice), „гандалай“ (gandalai, křižovatka), „мейрамхана“ (meiramchana, restaurace), „шайхана“ (šajchana, čajovna), „дерихана“ (děrichana, lékárna), „китапхана“ (kitapchana, knihovna), „балалар“ (balalar, děti), „жигиттер“ (žigitter, muži), „нан“ (nan, chléb) apod.[156] Zajímavostí je kazašské slovo „желтохсан“ (želtochsan, prosinec). Prosinec je pro Kazachstán měsícem osvobození od SSSR, takže toto slovo vnímají Korjŏsaram jako synonymum svátku.[157] Tyto výrazy nemohou být brány jako kazašské slovní výpůjčky v korjŏmalu, protože pokud budou Korjŏsaram mluvit korejsky, nebudou je používat, ale při současném růstu obecného používání kazaštiny ani není možné nenaučit se ta nejběžnější slova. Tyto výrazy znají pasivně a takováto pasivní znalost bude s největší pravděpodobností stále stoupat. Některá kazašská slova ovšem umí

[152] Na území jižního Kazachstánu jsem terénní výzkum neprováděla, informace pochází z několika na sobě nezávislých zdrojů.
[153] Informace získaná při osobním rozhovoru autorky s koreanistou Nurlanem Ospanovem 28. 11. 2012.
[154] Pokud k tomu skutečně dojde, troufám si tvrdit, že budou Korejci jedni z těch, kteří se takovému trendu přizpůsobí nejlépe.
[155] Tím myslím ne takového Korjŏsaram, který by kazašsky reálně uměl.
[156] Informace získné při vlastním výzkumu autorky v roce 2012.
[157] Nejen, že se 16. prosince slaví den nezávislosti, ale ještě 1. prosince se slaví „Den prvního prezidenta Kazachstánu“.

Korjŏsaram i aktivně, jako např. „рахмет“ (rachmet, děkuji), které se dnes v Kazachstánu používá jak v ruštině, tak v kŏrjomalu častěji než výraz „спасибо“ (spasibo, děkuji).[158] Dalším takovým případem může být pozdrav „салем“ (saljem, ahoj, obdoba tradičního muslimského pozdravu salam alejkum).

Obecně se dá říci, že vliv dialektu severního Hamgjŏngu a vliv ruského jazyka na korjŏmal jsou již uzavřenou kapitolou. Co se týče vlivu kazaštiny, pak je situace trochu jiná a myslím, že jak bude stoupat schopnost Korjŏsaram mluvit kazašsky, bude se počet výpůjček z kazaštiny a četnost jejich používání zvyšovat. Je pravděpodobné, že potom dojde i tvorbě kazašských lexikálních a gramatických kalků. Ovšem pouze v případě, že korjŏmal ještě delší dobu přežije, což to v současné době nezdá příliš pravděpodobné.

[158] Obecně se mezi Korjŏsaram v Kazachstánu ví, že na někteří Kazaši mohou být obměkčeni kazaštinou lépe než ruštinou, a tak pokud například po někom něco chtějí, snaží se použít pár kazašských slov, které znají. O výrazu „rachmet“ se obecně soudí, že zní uctivěji než „spasibo“. Korjŏsaram si právě na uctivosti velmi zakládají.

6. Současná jazyková situace v Kazachstánu

Kolik Korjŏsaram vlastně dnes v Kazachstánu mluví korejsky? Ještě v roce 1987 tvrdil Ross King, že nejméně 85% Korjŏsaram umí plynně korejsky.[159] Pokud byla tato informace věrohodná (což není tak úplně jisté vzhledem k notorické nedůvěryhodnosti dat získaných v SSSR během sčítání lidu), pak došlo k velmi rychlému ústupu korjŏmalu. Z nejnovějších informací, získaných během terénního výzkumu v roce 2012 v Almaty a Uštobe, městech s nejpočetnějšími korejskými komunitami, vyplývá, že jediná věková skupina Korjŏsaram, která ještě ovládá korjŏmal aktivně i pasivně, je ta nad 80 let. Jinými slovy jsou to ti Korejci, kteří se narodili ještě na ruském Dálném východě a do Kazachstánu byli deportováni. Ti, kteří se narodili již v Kazachstánu, byť třeba jen krátce po deportaci, už mají pouze pasivní znalost korjŏmalu a jeho užívání se vyhýbají, i když mluví pouze sami mezi sebou. Jejich znalost se obvykle omezuje na názvy korejských jídel a jiných specificky korejských kulturních elementů. Mladá generace již nemá žádnou znalost korjŏmalu, rodiče na ně přes svou vlastní částečnou znalost korjŏmalu od narození mluví pouze rusky a o studium tohoto dialektu nejeví žádný zájem. Přesto se cítí být Korejci, jsou na to hrdí a projevují verbální zájem o studium spisovné korejštiny. Nemají tedy chuť obnovovat jazykovou tradici svých předků, ale chtějí se učit se nový, módní a perspektivní cizí jazyk.[160] Zájem o studium standardního sŏulského dialektu se v Kazachstánu začal projevovat již v období perestrojky, kdy napříč celým tehdejším Sovětským svazem začaly národnostní menšiny projevovat zájem o své etnické kořeny. Korjŏsaram nebyli výjimkou, začali se zajímat o tradiční korejskou kulturu, zvyky, jazyk atd. Navázali kontakt s Korejskou republikou, od které získali finanční prostředky pro založení velkého počtu korejských vzdělávacích center. Jak říká Denis Kim,

[159] King, R.: An Introduction to Soviet Korean, Language Research, Vol. 23, No. 2, Soul: Seoul National University, 1987, str. 164.
[160] Existují samozřejmě i Korjŏsaram, kteří se korjŏmal v dospělosti naučili, jako například lingvistka Nely S. Pak, nebo dokumentarista Lavrentij D. Son.

předseda Asociace korejské mládeže v Kazachstánu[161]: „Korjŏsaram mají nejlépe organizovanou a nejbohatší síť kulturních center v celém Kazachstánu. A přesto jsou jednou z národnostních menšin s nejmenší znalostí svého původního mateřského jazyka.“[162] Korejská republika tato centra podporuje a každoročně poskytuje stipendia na studium v jižní Koreji pro mladé Korjŏsaram, nicméně se zdá, že reálně se korejsky naučili spíše ti, kteří to prakticky k něčemu upotřebí (pracují v jižní Koreji, v Kazachstánu v korejských firmách, provdaly se za Jihokorejce atd.), u ostatních, kteří se učí pouze z důvodu etnické hrdosti, zatím zůstává pouze u přání. Zájem o studium spisovné korejštiny spíše než korjŏmalu je pochopitelný. Korejská republika je ekonomicky silná země se stále rostoucím vlivem, v současné době stoupá i zájem o korejskou kulturu nejen v Asii, ale i v Evropě a Americe, a tak je studium korejštiny z praktického hlediska rozumné rozhodnutí. Stejně tak, jako se před lety Korjŏsaram z praktických důvodů zbavili korjŏmalu, dnes se ze stejně praktických důvodů učí spisovnou korejštinu. Je to ovšem také rozhodnutí, kterého mohou později litovat, protože tato orientace jim do budoucna zabraňuje vrátit se ke svým skutečným jazykovým kořenům a korjŏmal bude takto pro další generace Korjŏsaram navždy zatracen.

6.1 Důvody mizení korjŏmalu

Shrňme si důvody, proč Korjŏsaram tak rychle a tak úplně ztratili schopnost mluvit svým rodným jazykem. Důvodem nebudou jen represe ze strany vedení Sovětského svazu. Vždyť korejština přežila 40 let japonské okupace, proč tedy v podstatě zanikla okamžitě po deportaci korejské menšiny do Kazachstánu? Navíc si musíme uvědomit, že se i mnoho dalších etnik, často méně početných než byli Korejci, ocitlo ve stejných podmínkách a svou rodnou řeč si přesto zachovaly v daleko větší míře. Je zcela přirozené, že pokud se nějaké etnikum dostane do jinojazyčného prostředí, samovolně se po určité době stane dvojjazyčným. Weinreich definuje dvojjazyčnost jako

[161] Молодежное движение корейцев казахстана, Molodežnoje dviženije Korejcev Kazachstana.
[162] Informace získaná při osobním rozhovoru s Denisem Kimem 13. 12. 2012

„skutečnost, kdy je mluvčí schopen aktivně používat dva jazyky a kdy přechází z jednoho jazyka do druhého v reakci na změnu situace, konverzačního partnera, probírané téma atd.“ [163] Bilingvní se korejská diaspora nepochybně stala již během života na ruském Dálném Východě, nicméně ještě nic neukazovalo na to, že schopnost mluvit korejsky brzy ztratí úplně, a kdyby nebylo deportace do Střední Asie, nejspíš by si korjŏmal udržela ještě dlouho. Během života na ruském Dálném východě se totiž nikdy příliš neasimilovala s místním ruským obyvatelstvem a vzdělávala své děti v korejských školách. Korejské emigranty na území Ruska můžeme v zásadě rozdělit do dvou skupin, na ty, kteří se tam nastálo usadili a stali se zemědělci, a na ty, kteří emigrovali z politických důvodů před japonskou okupací. [164] Političtí emigranti brali samozřejmě své pobývání na ruském Dálném východě jako dočasné, a proto nebyl žádný důvod pro to, aby svou rodnou řeč změnili z korejštiny na ruštinu. A dokonce i první skupina, která se z Koreje odstěhovala nastálo, neměla zájem o přílišnou asimilaci, spíše si chtěla vybudovat „druhou Koreu“.[165] Proto nebyla v té době změna rodného jazyka aktuální a došlo k ní až po vytržení ze známého prostředí, tj. deportací do Kazachstánu.

Weinreich mluví i o dalším fenoménu, který může, ale nemusí být po dvojjazyčnosti dalším stupněm adaptace na nové prostředí, a tím je tzv. jazykový posun. Ten Weinreich definuje jako „situaci, kdy mluvčí i v běžné řeči mezi sebou začnou dávat přednost novému jazyku před starým.“[166] Jednoduše řečeno, původní jazyk ztratí funkci mateřského jazyka a je nahrazen jazykem novým. Opakem jazykového posunu je pak jazykové udržení, v tom případě si menšina udrží svůj původní jazyk jako mateřský a dává mu v použití přednost. I pokud v rámci národnostní menšiny dojde k jazykovému posunu, nemusí to ještě nutně znamenat, že bude následovat

[163] Weinreich, U.: Languages in Contact: Findings and Problems, New York: Mouton Publisher, The Hague , 1963, str. 73

[164] Najdou se i tací, kteří na ruský Dálný Východ jezdili krátkodobě za obchodem, byli tam právě v době, kdy SSSR uzavřelo své hranice a už nemohli zpět. Tedy Korejci, kteří v Rusku nikdy zůstat neplánovali. Informace získaná při osobním rozhovoru s Ludmilou Ph. Kim 13. 12. 2012

[165] V druhé polovině 20. let a na začátku 30. let, v období nejlepších vztahů s vedením SSSR, byla snaha o založení korejské autonomní republiky na ruském Dálném východě.

[166] Weinreich, U.: Languages in Contact: Findings and Problems, New York: Mouton Publisher, The Hague, 1963, str. 68.

tzv. jazyková smrt, tj. úplné opuštění původního jazyka. U Korjŏsaram nicméně nepochybně došlo postupně k dvojjazyčnosti, jazykovému posunu a nakonec i k jazykové smrti. Předstupněm jazykové smrti je pak podle Fasolda už výše zmiňovaná pidžinizace, kdy u vymírajícího jazyka dochází k velkému směšování s jazykem novým, kdy je postupně omezována jeho sociální funkce, až zcela vymizí.[167] Takový jazykový vývoj končící jazykovou smrtí je typický pro jazyky malých národnostních menšin žijících izolovaně mezi mnohem početnější a jinou jazykovou skupinou. A tomu odpovídá situace Korjŏsaram a korjŏmalu.

Jazykový posun samozřejmě není proces, který by proběhl během jedné generace, je to proces mezigenerační. V největším množství případů se tato změna týká druhého pokolení migrantů. Původní migranti a jejich děti jsou dvojjazyční (aby mohli komunikovat mezi sebou i s majoritním etnikem mluvícím jiným jazykem), ale vnuci již znají pouze jeden jazyk, jazyk dominujícího etnika.[168] Pokud jde o případ Korejců v Kazachstánu, dovolím si uvést jeden konkrétní příklad. V Kazachstánu ve městě Uštobe žije korejská rodina Kim, která zahrnuje prababičku (devadesát let, narodila se ještě na ruském Dálném východě), její dvě děti (kolem šedesáti let), vnučky (kolem čtyřiceti let) a jednoho pravnuka (dvanáct let). Prababička mluví plynně korjŏmalem a sice umí, ale nechce příliš mluvit rusky. Její dvě děti ještě umí korjŏmal také plynně, ale používají ho výhradně ke komunikaci s prababičkou, nikdy ho nepoužívají mezi sebou nebo v komunikaci s cizími lidmi.[169] Vnučky už mají velmi slabou pasivní znalost korjŏmalu a aktivně znají pár výrazů jako například „할머니, 나 왔어요“ (Halmŏni, na wassŏjo, přišla jsem, babičko!). A pravnuk již nezná korjŏmal vůbec.[170] Proces adaptace Korjŏsaram na nové prostředí tedy zcela zjevně skončil jazykovou smrtí jejich původního mateřského jazyka.

U některých národnostních menšin může po generace trvat dvojjazyčná situace, aniž by se vyvinul jazykový posun, tím méně, aby došlo k jazykové

[167] Fasold, R.: The Sociolinguistics of Society, Oxford: Basil Blackwell Publishing , 1984, str. 213.
[168] Son, S. J.: Sociolingvističeskij analiz funkcionirovanija kore mar i ruskogo jazyka v korejskoj diaspore Kazachstana, Almaty: KazNu im. Al-Farabi, 1999, str. 2.
[169] Například i v komunikaci se mnou používali ruštinu, přestože jsem naznačila, že korejsky umím dobře a rusky příliš ne.
[170] Informace získané při osobním rozhovoru autorky s rodinou Kim 15. 12. 2012

smrti. Existuje několik důvodů k rozvinutí jazykového posunu. Jedním z nich je migrace, a to buď malé skupiny na území, kde je početným etnikem používán jiný jazyk, nebo velké skupiny, která „zahltí“ místní populaci svým novým jazykem. Dále jsou to industrializace a další ekonomické změny, status školního jazyka, tlak z vyšších míst, urbanizace, vyšší prestiž nového jazyka a malá početnost mluvčích původního jazyka.[171] Kromě toho, že je korejská menšina v Kazachstánu výrazně početnější než jiné diaspory, které prodělaly jazykový posun, ostatní výše uvedené důvody pro ni platí. Menšina nedobrovolně migrovala z ruského Dálného východu do země, kde v té době majoritní etnikum tvořili Rusové, a protože ve stepní krajině, která pokrývá většinu území Kazachstánu, neměla možnost provozovat tradiční zemědělství tak jako v Koreji nebo na ruském Dálném východě, musela se začít uplatňovat v jiných sférách, zejména v průmyslu. Kvůli vyššímu uplatnění v průmyslu se korejská menšina také urbanizovala a dnes můžeme největší korejské diaspory najít ve větších městech jako je Almaty, Uštobe, Kyzylorda, Taraz, Taldy-Korgan, Atyrau ad. Na rozdíl od Kazachstánu poskytoval např. Uzbekistán větší prostor pro tradiční zemědělství, proto se tamní korejská menšina industrializovala a urbanizovala daleko méně, a to je i jeden z důvodů, proč je až do dnešní doby v Uzbekistánu korjŏmal mnohem rozšířenější. Hlavním jazykem ve vzdělávání byla a dosud je v Kazachstánu ruština a pro národnostní menšinu tak ambiciózní a tak orientovanou na dosažení co nejvyššího stupně vzdělání, jako byli Korjŏsaram, byla tedy preference ruštiny samozřejmostí. Jiné menšiny, které se ocitly ve stejné situaci jako Korejci, si svůj původní mateřský jazyk zachovaly, důvod byl zřejmě emocionální povahy, který byl u Korejců překryt hlediskem racionálním a praktickým. Za příklad nám mohou posloužit například menšiny Čečenů, Ingušů nebo Kalmyků, které byly do Kazachstánu deportovány za podobné situace jako Korejci (tj. s nálepkou kolaborantů a zrádců národa), jsou přibližně stejně početné jako menšina Korejců, a přesto je pouze zanedbatelné množství těch, kteří by neuměli svůj mateřský jazyk. Nicméně si uvědomme, že mnoho těchto menšin si sice uchovalo svůj jazyk a svou etnickou svébytnost v daleko

[171] Fasold, R.: The Sociolinguistics of Society, Oxford: Basil Blackwell Publishing, 1984, str. 217.

větší míře než Korjŏsaram, ale zase se s nimi nemohou rovnat co do jejich ekonomického a společenského statutu, který dnes mají Korejci nejvyšší hned po Kazaších. Ruština měla pochopitelně v SSSR nejvyšší prestiž, byla považována za „jazyk vysoké kultury", „elixír života", „základní kámen všech ostatních jazyků", „jazyk socialismu" nebo „jazyk přátelství a spolupráce sovětského lidu".[172] Korejci, kteří byli přes zkušenost deportace loajálními občany SSSR a byli od počátku ambiciózní menšinou, nutně na něco takového museli reflektovat.

6.1.1 Další (předpokládané) důvody ztráty korjŏmalu

Jedním z dalších důvodů může být i to, že mezi Korjŏsaram v Kazachstánu bylo a dodnes je velké procento pracujících žen.[173] Například během japonské okupace, kdy byl také na Korejce vyvíjen nátlak zbavit se svého vlastního jazyka ve prospěch japonštiny[174], většina žen nepracovala a věnovala se výchově dětí. Ženy se tedy ani neměly kde japonsky naučit a přirozeně své děti učily korejsky. Ovšem v Kazachstánu většina matek pracovala a děti trávily hodně času ve školkách a jiných státních zařízeních, kde se setkávaly a komunikovaly s ostatními etniky, a tak se pro ně přirozeně stávala ruština nejpoužívanějším jazykem. Předpokládám, že k rychlé ztrátě schopnosti mluvit korjŏmalem přispěl i kladný postoj k mezietnickým sňatkům, což bylo a je pro některé národnostní menšiny Kazachstánu nepřípustné.[175] Korjŏsaram se od začátku ženili a brali s příslušníky kterýchkoli menšin, ovšem před rozpadem SSSR byl za ideálního partnera považován ruský muž nebo ruská žena. Rusové měli tehdy nejvyšší sociální status a Korejci sňatek s nimi brali jako vstupenku mezi vyšší společenskou třídu. A dále, jak říká příslušnice korejské menšiny,

[172] Kreindler I.: The Changing Status of Russian in the Soviet Union, International Journal of the Sociology of Languages, vol. 33., 1982, str. 11.
[173] Toto o korejských ženách platí v Kazachstánu dodnes, jsou na to pyšné a vyvyšují se tím nad Jihokorejky, které většinou nemají vlastní kariéru a starají se pouze o domácnost. Stejně vnímají i Kazašky a ostatní muslimské ženy.
[174] Vlastně došlo ke druhému typu migrace, tj. zahlcení menšího etnika dominantním, agresivním etnikem vnucujícím svůj jazyk.
[175] Spousta etnik omezuje výběr partnera pouze na stejnou národnost, v některých případech, např. u uzbecké, ujgurské nebo dunganské menšiny se sňatky omezují kvůli kumulaci majetku dokonce na vlastní rodinu.

která je sama provdaná za Rusa, Světlana Son, uplatnilo se tam i jisté romantické hledisko.[176] Veškeré filmy, pohádky nebo televizní seriály promítané za sovětských časů v Kazachstánu byly ruské provenience, hlavní milovník byl tedy vždy ztvárňován ruským hercem. Ideálem mužského romantického hrdiny se pro Korejky stal blonďatý, modrooký, slovanský muž. V takovém smíšeném manželství se samozřejmě mluvilo rusky a stejně tak se děti naučily pouze ruštinu.[177] V současné době se ovšem situace obrátila. Nejvyšší sociální status dnes mají v Kazachstánu Kazaši a nejžádanějším partnerem se tedy pro Korjŏsaram stal Kazach resp. Kazaška. Nejednou jsem si vyslechla větu „všechny moje dcery jsou provdané za Kazachy", ve které byla zřetelně slyšet hrdost.[178] Ani tato situace nenahrává rozšíření používání korejštiny, protože podobná rodina bude samozřejmě komunikovat rusky, případně kazašsky. Dalo by se předpovědět, že takto bude zanedlouho v Kazachstánu konec nejen korjŏmalu, ale i samotným Korjŏsaram.[179]

6.2 Srovnání s jinými menšinovými dialekty bývalého SSSR

U mnoha menšin v bývalém Sovětském Svazu sice došlo k jazykovému posunu, ale zachovaly si svůj původní jazyk jako druhý. Většina těchto menšin byla v takové situaci, kdy jejich stát byl členským státem SSSR, nebo žádný svůj vlastní stát mimo SSSR neměla. U národů, jako byli například Bělorusové, Mordovinci, Karelové, Ázerbajdžánci a mnoho dalších, byla zřetelná snaha si svůj vlastní jazyk alespoň do jisté míry zachovat, protože věděli, že by jinak zanikl. Naproti tomu u takových národů, jako byli Korejci, Němci, Poláci, Bulhaři nebo Řekové, byla míra ztráty vlastního jazyka velmi vysoká, protože necítili potřebu ho zachovávat. Věděli, že jejich mateřština bude nadále existovat na původním území, a mohli se bez obav o její vyhynutí asimilovat.

[176] Zajímavé je povšimnout si, že hodně Korejek po korejském způsobu nepřijalo po sňatku příjmení manžela.
[177] Informace získaná při osobním rozhovoru rozhovoru se sociolingvistkou Světlanou Son 20. 12. 2012.
[178] Např. osobní rozhovor autorky s Ljubov Li 15. 12. 2012.
[179] Na druhou stranu je zajímavé, že pokud se žení Korjŏsaram mezi sebou, obvykle kontrolují v korejských rodových genealogiích, zda nejsou příbuzní do šestého kolena.

6.3 Asimilace a stupně zachování rodného jazyka

Příslušníky národnostních menšin lze obecně rozdělit podle jazykových schopností do čtyř skupin. První skupina jsou neasimilovaní, to znamená ti, kteří umí pouze svůj původní mateřský jazyk, druhá skupina jsou neasimilovaní dvojjazyční, kteří si udržují původní mateřský jazyk a nový jazyk znají jako druhý, třetí skupinou jsou asimilovaní dvojjazyční, kteří již jako mateřský jazyk mají jazyk nový, ale původní jazyk si udržují jako druhý, a poslední skupinou jsou asimilovaní, kteří už znají pouze nový jazyk. Již v roce 1970, tedy jen 33 let po deportaci, ukazují data získaná při sčítání lidu, že mezi Korjŏsaram v Kazachstánu bylo pouze 10,7% zcela neasimilovaných, 53,3% neasimilovaných dvojjazyčných, žádní asimilovaní dvojjazyční a 36% procent zcela asimilovaných. V roce 1979 klesl počet neasimilovaných na 7,6%, počet dvojjazyčných neasimilovaných na 48,5% a počet zcela asimilovaných naopak stoupl na 43,9%.[180] Je tedy zřejmé, že Korjŏsaram od začátku projevovali tendenci zbavovat se korejštiny, jakmile se jejich mateřským jazykem stala ruština. Pro srovnání si můžeme povšimnout, že v průměru bylo rozložení mezi neruskými národy v SSSR v roce 1979 následující: 37,2% zcela neasimilovaných, 48,4% neasimilovaných dvojjazyčných, 3,2% asimilovaných dvojjazyčných a pouze 9,8% zcela asimilovaných.[181] Když vezmeme v potaz tato data, je zřejmé, že byli Korjŏsaram v průměru více lingvisticky asimilováni než ostatní národy. Počet zcela asimilovaných Korejců byl téměř pětkrát vyšší než průměr a naopak počet zcela neasimilovaných Korejců byl přibližně čtyřikrát nižší než průměr. Mezi léty 1970 a 1979 narostl počet Korjŏsaram mluvících pouze rusky, kdežto u jiných národů došlo sice k nárůstu použití ruštiny, ale současně zůstali loajální i ke svému původnímu jazyku.[182] Tím

[180] Hur, S. Ch.: Language Shift anf Bilingualism in the Soviet Union, Language Aspects of Ethnic Relations, disertace, Seoul: Hanshin Publishing Co., 1988, str. 76.
[181] Hur, S. Ch.:Language Shift anf Bilingualism in the Soviet Union, Language Aspects of Ethnic Relations, disertace, Seoul: Hanshin Publishing Co., 1988, str. 148.
[182] Je nutné si uvědomit, že tyto údaje mohou být do jisté míry zkreslené. Korjŏsaram kvůli svému postavení perzekuované menšiny měli jistě pocit, že pokud uvedou za svůj rodný

pádem procento bilingvních mluvčích u jiných národností vzrůstalo, ale u Korjŏsaram klesalo. Jednou z nejdůležitějších charakteristik jazykové situace sovětských Korejců je to, že od začátku neexistovali žádní mluvčí, kteří by spadali do skupiny asimilovaných dvojjazyčných. To znamená, že nikdo z těch, kteří prošli jazykovou změnou z korejštiny na ruštinu, si neuchoval korejštinu jako svůj druhý jazyk. To je podle Hura společná charakteristika všech národnostních menšin v bývalém SSSR, které prošly deportací, jako jsou právě Korejci, Němci, Řekové, Poláci nebo Bulhaři. Všechny tyto skupiny vykazují podobně vysokou míru asimilace. Nicméně i v rámci této vysoce asimilované skupiny byli Korejci jedním z těch národů, které ztratily svůj jazyk nejrychleji. Korejci jsou v Kazachstánu sedmnáctým etnikem z přibližně 130 s nejvyšším stupněm ztráty svého původního jazyka. Jsou také jednou z nejpočetnějších skupin, které svůj jazyk ztratily, z národnostních menšin početnějších, než jsou Korejci, mají vyšší míru pouze Židé, kteří jsou poněkud specifickým etnikem s mnohasetletou zkušeností asimilace s jinými národy, diskriminací a roztroušením po světě. Korjŏsaram tvoří jednu z lingvisticky nejasimilovanějších menšin s poměrně vysokým počtem mluvčích. Ještě v roce 1959 mluvilo korejsky přibližně 80% všech Korjŏsaram, kdežto v roce 1979 už pouze 55%.[183] A je důležité si také uvědomit, že tempo, se kterým Korjŏsaram ztráceli schopnost mluvit korjŏmalem bylo čím dál tím vyšší. Starší generace zkrátka přestaly předávat korjŏmal svým potomkům a hledisko praktické využitelnosti zvítězilo nad zachováváním etnické identity. V dnešní době by mělo mluvit pouze rusky kolem 85% všech Korjŏsaram, mezi 15% korejsky mluvících Korjŏsaram jsou pouze starší lidé a i jejich znalost je často pouze pasivní. A toto procento se do budoucna bude stále snižovat.

jazyk ruštinu, bude to pro ně bezpečnější. Napři tomu jiné národy, například Estonci, Lotyši a Litevci, jejichž republiky byly do SSSR začleněny nedobrovolně, při sčítáních lidu na protest proti režimu úmyslně popírali znalost ruštiny i jako druhého jazyka.

[183] Pak, N. S.: Korejskij jazyk v Kazachstaně: Problemy i Perspektivy, Almaty: KazUMOiMJA im. Abylai Chana, 2005, str. 28.

7. Možnosti uchování jazyka a prognózy budoucího vývoje

Tato kapitola by měla odpovědět na otázku, jak se bude korjŏmal do budoucna vyvíjet, zda má korjŏmal ještě vůbec nějakou budoucnost a čím lze případně přispět k jeho záchraně. Před tím, než začnu hodnotit samotnou situaci korjŏmalu, ráda bych nejprve uvedla obecná teoretická fakta o zániku jazyků a jejich obnovení.

7.1 Zánik jazyka a jazyková revitalizace

Náhlá jazyková smrt je důsledkem vyhynutí populace mluvčích v důsledku nemoci, přírodní katastrofy nebo etnické genocidy. Většina jazyků však zaniká postunou smrtí v důsledku přechodu k dominantnímu jazyku. V současné době je ohrožena více než polovina z 6 700 jazyků, které se dosud používají a až 10% se už nepředává další generaci. [184] Pravděpodobnost přežití jazyka určuje tzv. etnolingvistiká vitalita, která závisí na demografických faktorech, statusu jazyka z mezinárodního hlediska, socioekonomické roli jazyka, uzavřenost komunity a společensko-ekonomickém postavení mluvčích. Hlavním faktorem není počet mluvčích, ale to, jestli jazyk předávají další generaci. Jazykové smrti předchází stádium bilingvismu a zužování funkcí původního rodného jazyka, spojené s redukcí slovníku, gramatiky a funkčních stylů a klesajícím počtem dětí, které se jej učí jako jazyk mateřský. Přesně toto se stalo v případě korjŏmalu na území Kazachstánu. Mluvčích je poměrně dost, 100 000 etnických Korejců je dostatečným počtem pro to, aby se jazyk mohl zachovat,[185] ale předávání jazyka z generace na generaci se zastavilo hned po deportaci v roce 1937 a od té doby spěje korjŏmal k pomalé jazykové smrti.

[184] Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010, str. 151.
[185] Např. na území Kazachstánu se zachovávají menšinové jazyky s daleko menším počtem mluvčích.

Přechod k jinému jazyku často není motivován pouze ekonomickými nebo dorozumívacími potřebami, ale prestiží a kulturním významem jazyka. Tuto souvislost si mluvčí často ani nemusí uvědomovat. Dospělí sice této změny příležitostně litují, ale způsobem jazykové socializace u dětí, je neustále snaží podporovat je v učení se nového jazyka.[186]

Zánik jazyků se dnes často považuje za nevyhnutelný proces, který je přes jisté ochuzení lidstva ekonomicky a společensky spíše výhodný. Často se při tom zapomíná, že za zánikem mnoha jazyků nestojí jen společenské a ekonomické aspirace jeho mluvčích, ale i mimořádně represivní státní politika minulosti. Až do druhé poloviny 20. století byly menšinové jazyky často aktivně potlačovány.

Otázka společného soužití jazyků a jazykových skupin a jejich přežívání se stala jedním z témat výzkumu tzv. jazykové ekologie. Plánování jazykové revitalizace zahrnuje dokumentaci jazyka, určení jeho postavení, vytvoření výukového programu, tisk materiálů, vytvoření příležitosti pro používání jazyka a jeho případné šíření médii, administrativy atd. Důležitou součástí jazykového plánování je vytvoření ortografických pravidel pro jazyk učebnic a jiných písemných materiálů pro výuku jazyka. Zavedení písma může mít ovšem někdy i negativní efekt. Když byly vytvořeny písemné materiály pro některé vymírající jazyky, někteří rodiče přestali své děti jazyk učit, protože měli dojem, že dětem budou stačit učebnice. Mezi Korjŏsaram v Kazachstánu tyto snahy jsou, ale bohužel jsou všechny orientovány na výuku standardní soulské korejštiny a ne na korjŏmal.

Cílem jazykové revitalizace není jen zachování nebo oživení jazyka, ale i navázání živého spojení s původní kulturou. Mnoho jazykových programů se proto snaží vyučovat jazyk v kontextu tradiční kultury, aby se jazyk nestal jen mrtvým artefaktem, který kopíruje jazykovou kulturu většinového etnika.

Snahy o revitalizaci nebo záchranu jazyků mohou však v různých kulturních prostředích narážet na specifické problémy, které nesouvisejí jen s motivací mluvčích svůj jazyk zachovat. Zániku jazyků také často napomáhá tradiční

[186] Lingvistka Světlana Son mi sdělila, že její dědeček výrazně doporučoval svým dětem a vnoučatům, aby mluvily pouze rusky, že je to bezpečnější a do budoucna nesrovnatelně výhodnější. Informace získaná při osobním rozhovoru autorky se Světlanou Son, Almaty, 20. 12. 2012.

purismus a odpor k hybridním formám jazyka, u mladších mluvčích snaha vyhnout se kritice starších lidí, kteří ještě ovládají čistou formu jazyka, která mluvčí odrazuje od rozvíjení neúplných jazykových schopností. Odrazovat může také pocit podřazenosti vůči originálním mluvčím původního jazyka, což je i případ Korjŏsaram. Ti sice už necítí méněcennost vůči Korejcům z Korejské republiky co se týče vzdělání, kultury, rozhledu apod., ale jazykovou situaci vnímají ve svůj neprospěch. Jsem si zcela jistá, že se stydí za to, že neumí korejsky, což je také jeden z důvodů, proč nechtějí příliš mluvit se západními výzkumníky. Vyslechla jsem si například i vzpomínky na to, jak se Korjŏsaram během návštěvy Korejské republiky dostali do centra pozornosti, když se snažili komunikovat v korejštině, a že to bylo nepříjemné. Korjŏsaram trpí syndromem, který Ross King nazývá syndrom „náš-dialekt-zní-hloupě“.[187] Podle Kinga se z tohoto důvodu mnoho menšin upřednostňuje studium standardní verze jazyka před dialektem svých předků, který následkem toho zaniká. Stejně tak Korjŏsaram dnes upřednostňují studium standardní sŏulské korejštiny před studiem korjŏmalu.

7.2 Revitalizace korjŏmalu

Korjŏmal je velmi zajímavým tématem ke studiu a jakožto lingvistický fenomén po právu přitahuje pozornost lingvistů z celého světa. V současné době máme pravděpodobně poslední možnost provádět terénní výzkum a mluvit se skutečnými rodilými mluvčími korjŏmalu. Podle mého názoru je takovýto výzkum důležitý nejen pro lingvisty a koreanisty, ale i pro samotné Korjŏsaram, protože terénní výzkum a nahrávání korjŏmalu je asi jediný způsob, jak ho uchovat pro další generace. Mladá generace ho zcela opustila, a protože je korjŏmal více méně pouze mluveným jazykem (v podstatě neexistuje v psané podobě), pokud nebude vědomě zachycován, brzy nezbyde nic, z čeho bychom o něm mohli získávat informace.[188] Korjŏsaram po sobě samozřejmě zanechali povídky, romány a noviny v korejštině, ale

[187] King, R.: Korean as a heritage language vs. Korean as a foreign language in North America and the former USSR: Ambiguous priorities and insufficient resources, Acta Koreana, Vol. 1, 1998, str. 172.
[188] Mnoho lingvistů, např. Ross King, si dokonce myslí, že korjŏmal zapsat vůbec nejde.

nic z toho není napsáno v korjŏmalu, ale v sŏulském nebo pchjŏngjangském standardu. Korjŏsaram v Kazachstánu vydávali dvoje noviny, před rokem 1991 Lenin kičchi (레닌 기치) a po roce 1991 Korjŏ ilbo (고려 일보).[189] Časopis Lenin kičchi byl psán pchjŏngjangským standardem a časopis Korjŏ ilbo, který vychází každých čtrnáct dnů dodnes, je psán napůl sŏulským standardem a napůl rusky. Je zajímavé si povšimnout, jak se změnil charakter informací, o kterých tyto noviny informovaly a informují. Lenin kičchi byl sice psán pouze korejsky, ale přitom vůbec neinformoval o korejské diaspoře, ale čistě o dění v SSSR, především v Kazachstánu a dalších středoasijských republikách. Korjŏ ilbo je naproti tomu psaný korejsky už pouze zčásti, a zřejmě proto, aby Korjŏsaram mohli vykázat další snahu o návrat ke svým kořenům, ale zato informuje především o korejské diaspoře v Kazachstánu, Uzbekistánu, o ekonomických vztazích mezi Kazachstánem a Korejskou republikou, dění v Korejské republice a o dalších věcech, které mají přímý vztah ke Korjŏsaram.[190] Jediným pokusem o literární dílo napsané v korjŏmalu je zatím nerealizovaná divadelní hra „Vzpomínka“ (기억, Kiŏk), kterou napsal v roce 1997 dramatik Lavrentij Son, který se o udržování korjŏmalu pokusil i natočením zajímavého dokumentárního filmu „Korjŏsaram - korjŏmal“, kde zaznamenal rozhovory se čtyřmi mluvčími korjŏmalu.[191] O Korjŏsaram byl natočen i další dokumentární film „Koryosaram, the unreliable people“, který se sice nezabývá přímo korjŏmalem, ale může také posloužit jako užitečný zdroj informací týkající se jazyka, prože je v něm zachyceno několik rozhovorů vedených právě v korjŏmalu s nejstaršími příslušníky korejské diaspory.[192] Pokud nebude korjŏmal systematicky zachycován a nahráván, bude nejspíš zapomenut, což bude pro Korjŏsaram ztrátou, i když si to momentálně neuvědomují. Proto je třeba podporovat jak terénní výzkum mezi posledními rodilými mluvčími, tak literární a filmová díla v korjŏmalu.

[189] Ještě na ruském Dálném východě vydávali časopis Sŏnbong (선봉).
[190] Více viz příloha č. 3.
[191] Viz str. 35.
[192] Film byl natočen v roce 2005 americkým režisérem korejského původu Davidem Chungem a jako konzultant na něm spolupracoval German Kim.

Závěr

Tato práce si kladla za cíl zmapovat vznik, vývoj a současnou situaci korjŏmalu používaného korejskou menšinou na území Kazachstánu. Práce tuto menšinu nejprve představila a shrnula nejdůležitější údaje o její historii a současném postavení v Kazachstánu. Ve své hlavní části se pak práce věnuje již výhradně jazykové situaci této menšiny. Nejprve popisuje hlavní odlišnosti korjŏmalu od standardní sŏulské korejštiny, poté se věnuje jeho současné situaci v Kazachstánu, jeho společenské funkci a postupnému snižování počtu mluvčích. Nakonec se zabývá výhledem korjŏmalu do budoucna a možnostem jeho uchování.

Práce si kladla za cíl uchopit dané téma především ze sociolingvistického hlediska, tedy popsat, do jaké míry je korjŏmal mezi korejskou menšinou rozšířený a jakou má v jejím společenství funkci. Je pochopitelně trochu zklamáním, že je výstupem tohoto zkoumání poznatek, že je již korjŏmal rozšířený mizivě a jeho společenská funkce je téměř zanedbatelná. Přestože nejsou zdroje týkající se korejské menšiny v Kazachstánu příliš spolehlivé a i při osobním kontaktu s příslušníky této menšiny mohou být získané informace poněkud zavádějící, tento fakt je více než jistý.

Přesto je studium korjŏmalu téma více než zajímavé a smysluplné. Tím spíš, že máme zřejmě v současné době možnost mluvit s posledními rodilými mluvčími tohoto dialektu a v horizontu dvaceti let už nějspíš podobnou možnost mít nebudeme.

Přestože jsem prostudovala nejspíš všechny dostupné materiály týkající se korjŏmalu v angličtině a ruštině a osobně prováděla krátkodobý lokální výzkum mezi korejskou menšinou v kazašských městech Almaty a Uštobe, je stále ještě mnoho málo rozpracovaných nebo i neotevřených témat. Především je zde prostor pro další terénní výzkum. Z časových důvodů jsem prováděla výzkum pouze ve dvou výše zmíněných lokalitách, ale Korjŏsaram můžeme najít i v mnoha dalších městech, především v jižním Kazachstánu ve městech Kyzylorda, Šymkent a Taraz, a v západním Kazachstánu ve městě Atyrau. Tamní situace bude zřejmě o dost jiná než

situace v Almaty a Uštobe, tudíž moje případné další pátrání bude směřovat zřejmě právě tam. Další omezení úspěšnosti mého výzkumu spočívalo také v neznalosti místních poměrů a zvyklostí v Kazachstánu, na což budu příště také připravená. Velkou pomocí mi také budou již navázané osobní kontakty nejen s příslušníky korejské menšiny, ale také s kazašskými koreanisty a dalšími studenty, kteří budou doufám opět nápomocni mé práci. Pro západního výzkumníka je poměrně těžké se v Kazachstánu zorientovat, a tak je pomoc místních kontaktů nezbytná. I přes tato omezení považuji svůj výzkum za úspěšný a myslím, že jsem z něj načerpala mnoho užitečných poznatků nejen pro tuto práci, ale i pro případné další.

Pro mne osobně není téma korjŏmalu uzavřené, hodlám se mu věnovat i ve své disertační práci, kde se zaměřím nejen na menšinu v Kazachstánu, ale také v dalších zemích bývalého SSSR. Pro ještě lepší uchopení tématu bude nutná lepší znalost ruštiny, která mě limitovala při zpracovávání diplomové práce, také jistá znalost kazaštiny nebo jiného turkického jazyka by také pomohla lepšímu pochopení tématu.

Přes uvedená omezení, se kterými jsem se při zpracovávání diplomové práce potýkala, věřím, že se mi podařilo poskytnout ucelený výsek pohledu na danou problematiku, a především doufám, že bude tato práce užitečným základem pro mé další zkoumání, respektive spolehlivým zdrojem informací pro ty, kteří se tímto tématem zabývat budou.

Seznam použité literatury

1. Černý, J.: Historie ruských Korejců, diplomová práce, Metropolitní univerzita, Praha, 2012

2. Černý, J.: Úvod do studia jazyka, Olomouc, 1998

3. Chey, Y. Ch. S.: Soviet Koreans and Their Culture in the USSR, in: Koreans in the Soviet Union, Suh D.S (ed.), Honolulu, 1987

4. Berlibaeva, A. B.: Korejskaja diaspora Kazachstana v rekurse meždunarodnych otnošenij, in: Izvěstija korejevěděnija Kazachstana, Almaty, Kim G.N. (ed.), 2007

5. Fasold, R.: The Sociolinguistics of Society, Oxford: Basil Blackwell Publisher, 1984

6. Genzor, J.: Ohrožené jazyky a jejich revitalizace, in: Podoby Koreje, Löwensteinová M. a Glomb V. (eds.), Univerzita Karlova, Praha, 2013

7. Hara, T.: The Korean Movement in the Russian Maritime Province 1905-1922, in: Koreans in the Soviet Union, Suh. D.S, (ed.)Honolulu, 1987

8. Hjon, W. S.: Kchadžahŭsŭtchanesoŭi hangugŏ kjojukpangbŏp, in: Korejcy i Central'no-Aziatskij region, Kim G.N. (ed.), Almaty, 2000, str. 204-242

9. Hur, S. Ch.: Language shift and bilingualism in the Soviet Union, Language Aspects of Ethnic Relations, disertační práce, Soul: Hanshin Publishing Co., 1988

10. Kan, V.: Divnaja muzyka rodnoj reči, in: Respublikanskij žurnal Dotyk-družba, září-říjen 2007, Almaty, 2007, str. 46-49

11. Kang, Y. W., Yu, C.: Hanguk imin čchogi kjojugŭi palčačchü, Sŏul, 2011, str. 221-279

12. Khan, V. S.: The Korean Minority in Central Asia: National Reival and Problem of Identity, in: Journal of Central Asian studies, Choi H. W. (ed.), Vol. 3, 1998

13. Kho, S. M: Koreans in Soviet Central Asia, Studia Orientalia, Vol. 61., Helsinki, 1987

14. Kim, G. N.: Istorija immigracii Korejcev vol. 1, Almaty, 1999

15. Kim, G. N.:Rasskazy o rodnom jazyke, Almaty: Kazak Universiteti, 2003

16. Kim, G. N.: Kore Saram: Istoriografia i bibliografia, Almaty: Kazak Universiteti, 2000

17. Kim, G. N.:Education and Diasporic language: The Case of Koreans in Kazakhstan, in: Acta Slavica Laponica, Tomus 27, str. 103- 123, 2007

18. Kim M. G.: Stranicy dalněvostočnoj istorii Korejcev časť 2, in: Izvěstija korejevěděnija Kazachstana, Almaty, Kim G.N. (ed.), 1998

19. Kim, S. Ch.: Some historio-cultural considerations for better understanding Central Asia in terms of Area studies in Korea: Focused on similarities and differences of major indigenous group, in: Izvěstija Korejevěděnija v Centralnoj Azii, Kim G.N. (ed.), Almaty, 2007

20. Kimura, H.: Korean Minorities in Soviet Central Asia nad Kazakhstan, in: Koreans in the Soviet Union, Suh. D.S. (ed.), Honolulu, 1987

21. King, R.: Korean dialects in the former USSR: Reflection on the current state of research, Hangukpangŏnhakhö, 2006

22. King, R.: An Introduction to Soviet Korean, Language Research, Vol. 23, No. 2, Soul: Seoul National University, 1987

23. King, R.: Korean as a heritage language vs. Korean as a foreign language in North America and the former USSR: Ambiguous priorities and insufficient resources, Acta Koreana, Vol.1, 1998

24. King, R.: Dialectal Variation in Korean, in: Korean Language in Culture and Society, Sohn H.M. (ed.), University of Hawaii Press, 2006

25. Kreindler, I.: The Changing Status of Russian in the Soviet Union, in: International Journal of the Sociology of Languages, vol. 33, 1982

26. Lee, W. S.: Koreans immigration to the Russian Far East and their deportation to Central Asia: From the 1860s to 1937, magisterské práce, University of Oregon, 2012

27. Min, L.: Superimposed identity: A photographic analysis of Koreans in the Soviet Union, 1932-1941, in: Izvěstija korejevědënija v Centralnoj Asii, Kim G.N. (ed.), Almaty, 2011

28. Mjon, D. V.: Sostojanije Korejcev Kazachstana posle raspada SSSR, in: Korejcy i Central'no-Aziatskij region, Kim G.N. (ed.), Almaty, 2000, str. 73-98

29. Nam, N.: Stranicy istorii obšestvennogo samoupravlenija u Korejcev russkogo Dalnego Vostoka (1863-1922gg.), in: Izvěstija korejevědënija v centralnoj Asii, Kim G.N. (ed.), Almaty, 2007

30. Pak, A. M.: The „Korean Question": Korean immigration to the Russian far East 1880-1917, disertační práce, Princeton, New Persey, 1998

31. Pak, N. S.: Korejskij jazyk v Kazachstaně: Problemy i Perspektivy, Almaty: KazUMOiMJA im. Abylai Chana, 2005

32. Pak, N. S.: Korean kinship terminology (Yukchin dialect of Kore Mar), in: Izvěstija Korejevědënija Kazachstana, Kim G.N. (ed.), Almaty, 1996

33. Pak, N. S.: Jukčin pangonŭi tchŭkčing, in: Izvestija korejevědënija v Centralnoj Asii, Almaty, Kim G.N. (ed.), 2005

34. Pak, N. S.: Sostav soglasnych forem dialekta jukčin, in: Korejcy i Centralno-Aziatskij region, Almaty, 2000

35. Pargač, J., Vrhel, F.: Střední Asie a Kazachstán: historie, etnicita, jazyky, Praha: Univerzita Karlova, 2009

36. Petrov, A. I.: Koreans in Russia in the Context of History of Russian Immigration Policy, in: International Journal of Korean History vol. 12, 2008

37. Pokorný, J.: Lingvistická antropologie, Praha, Grada publishing, 2010

38. Saussure, F.: Kurs obecné lingvistiky, Praha, Academia, 2007

39. Saveliev, I.: Militant Diaspora: Korean Immigrants and Guerrillas in Early Twentieth Century Russia, Forum of International Development Studies, Vol. 26, 2004

40. Son, S. J.:Sociolingvističeskij analiz funkcionirovanija kore mar i russkogo jazyka v korejskoj diaspore Kazachstana, disertační práce, Almaty: KazNu im. Al-Farabi, 1999

41. Son, S. J.: Etapy i procedura sociolingvističeskogo analiza, Almaty: KazNu im. Al-Farabi, 2003

42. Stöckelová, L.: Korejské menšiny ve Střední Asii, bakalářská práce, Univerzita Karlova, Praha, 2011

43. Stöckelová, L.: Korjŏmal-současná situace v Kazachstánu, in: Sborník mladých koreanistů, Löwensteinová M., Zemánek M. (eds.), Praha, 2013

44. Vasiljev, I.: Život s více jazyky, Praha, nakladatelství Lidové noviny, 2011

45. Vrhel, F.: Základy etnolingvistiky, Praha, SPN, 1981

46. Weinreich, U.: Languages in Contact: Findings and Problems, New York: Mouton Publisher, The Hague, 1963

47. Yalcin, R.: Ethnic Minorities in Uzbekistan: The case of Koreans, in: International Journal of Central Asian Studies, Choi H.W. (ed.), Vol. 4, 1999

48. Yun, S. W.: Changes in the Political Topoghraphy in the Korean Community in the Russian Maritime Province in the Mid-1920's, in: International Journal of Korean History, Vol. 18, No. 1, Duncan J. B. (ed.), Center for Korean History, Korea University, Seoul, 2013

49. Moloděžnoje dviženie Korejcev Kazachstana, ročenka, Almaty, 2008

50. Almatinskij Korejskij nacoinal'nyj centr, ročenka, Almaty, 2009

51. Kadžahŭsŭtchan Korjŏin kŏdžu 70 džunjŏn, ročenka, Almaty, 2007

Příloha č. 1

Mapy

1. Počet Korejců ve Střední Asii

Zdroj: http://origins.osu.edu, upraveno autorkou

2. Rozložení korejského osídlení Kazachstánu

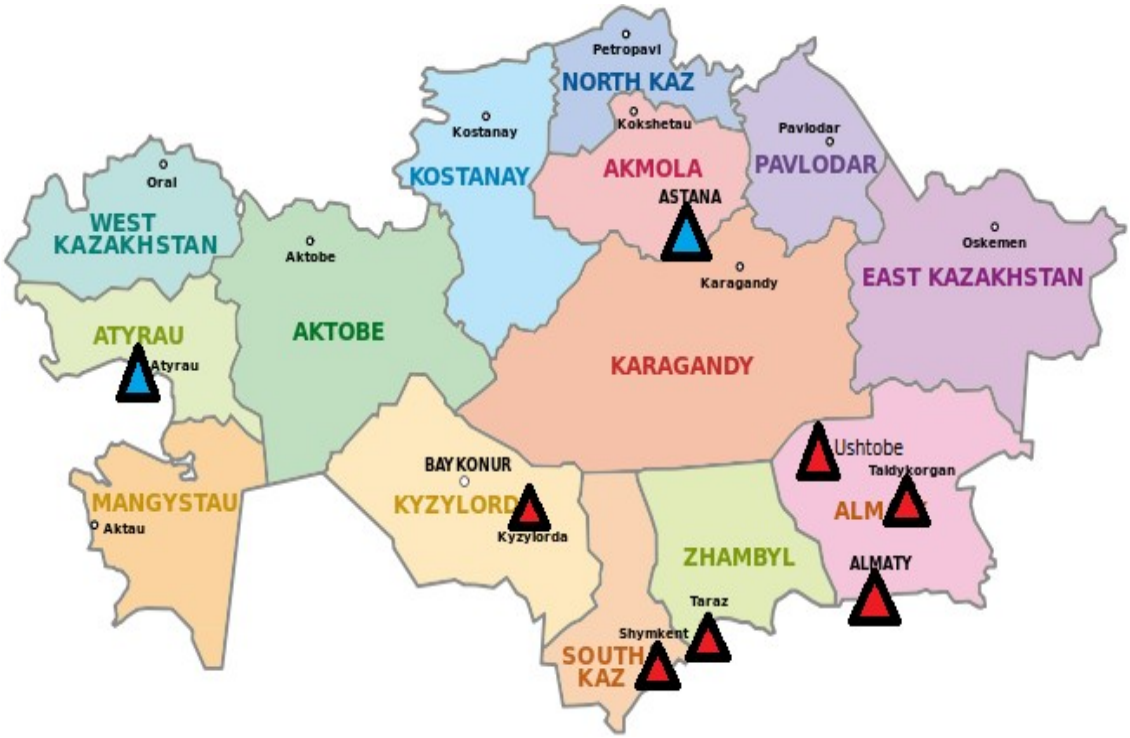

Zdroj: http://www.emgmkts.com, upraveno autorkou

Příloha č. 2

Fotografie

1. Korejské výukové centrum v Almaty

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

2. Výstava korejského tradičního oděvu

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

3. Autorka práce s profesorem Germanem Kimem

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

4. Korejské tržiště v Almaty

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

5. Časopis Lenin kičchi, archív Asociace Korejců v Kazachstánu

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

6. Časopis Korjŏ ilbo, archív Asociace Korejců v Kazachstánu

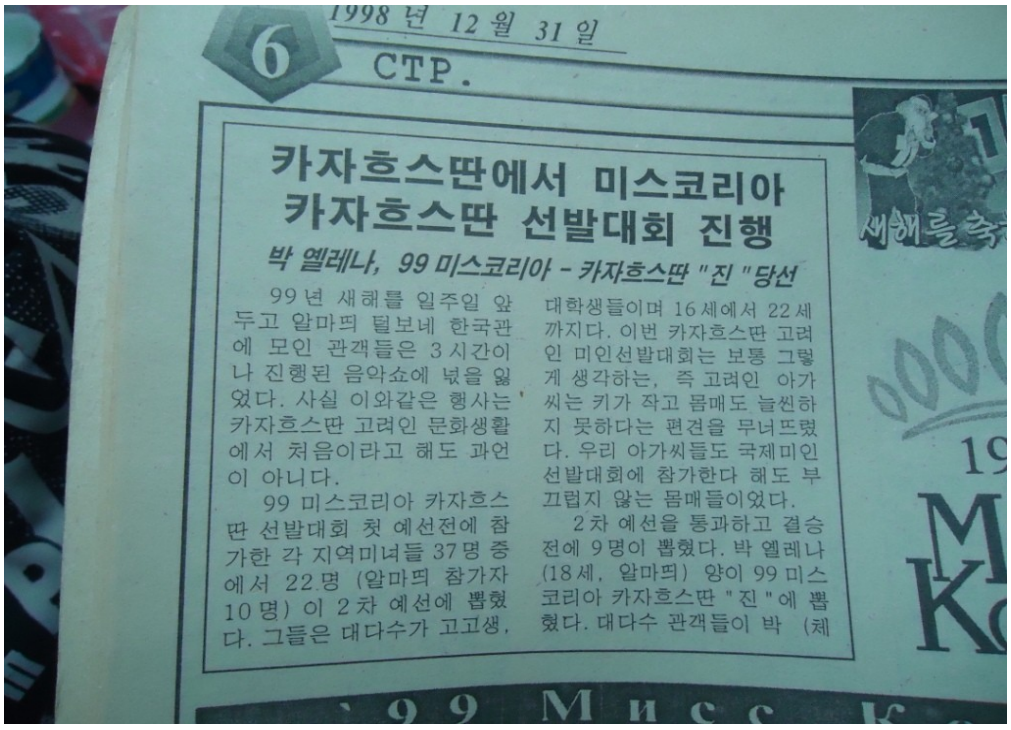
1998 년 12 월 31 일

6 СТР.

카자흐스딴에서 미스코리아 카자흐스딴 선발대회 진행

박 엘레나, 99 미스코리아 - 카자흐스딴 "진 "당선

99년 새해를 일주일 앞두고 알마띄 틸보네 한국관에 모인 관객들은 3시간이나 진행된 음악쇼에 넋을 잃었다. 사실 이와같은 형사는 카자흐스딴 고려인 문화생활에서 처음이라고 해도 과언이 아니다.

99 미스코리아 카자흐스딴 선발대회 첫 예선전에 참가한 각 지역미녀들 37명 중에서 22명 (알마띄 참가자 10명) 이 2차 예선에 뽑혔다. 그들은 대다수가 고고생, 대학생들이며 16세에서 22세까지다. 이번 카자흐스딴 고려인 미인선발대회는 보통 그렇게 생각하는, 즉 고려인 아가씨는 키가 작고 몸매도 늘씬하지 못하다는 편견을 무너뜨렸다. 우리 아가씨들도 국제미인선발대회에 참가한다 해도 부끄럽지 않는 몸매들이었다.

2차 예선을 통과하고 결승전에 9명이 뽑혔다. 박 엘레나 (18세, 알마띄) 양이 99 미스코리아 카자흐스딴 "진 "에 뽑혔다. 대다수 관객들이 박 (체

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

7. Výroční setkání AKK

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

8. Autorka práce s příslušníky korejské diaspory

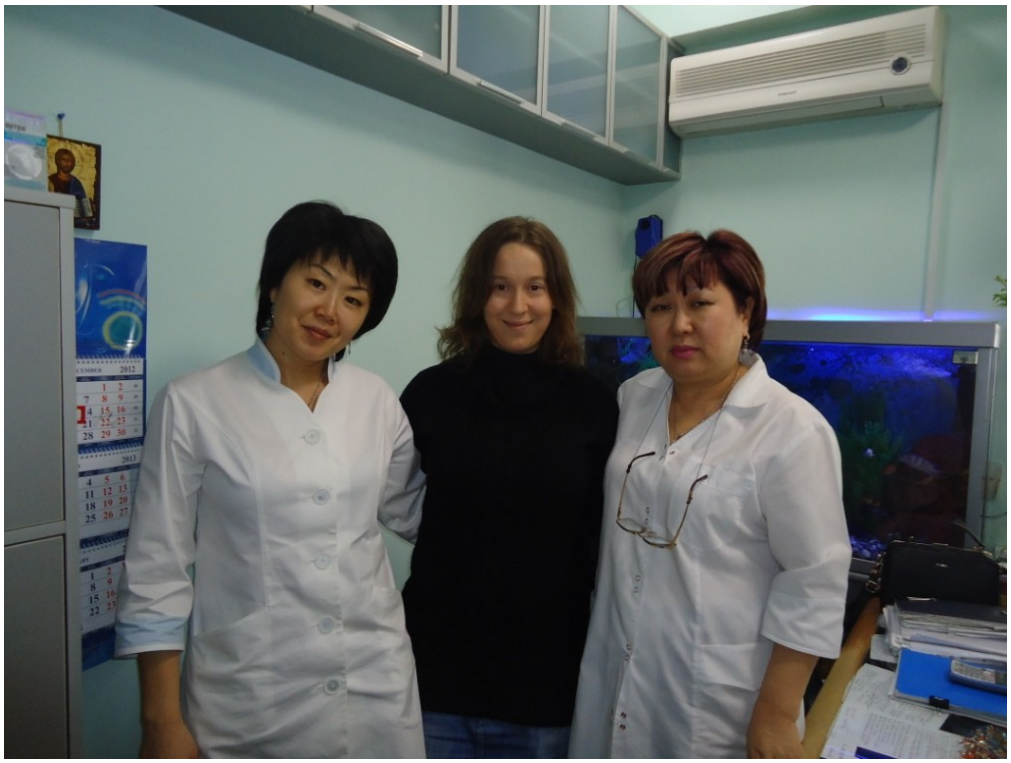

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

9. Korejský památník v Uštobe

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

10. Korejský hřbitov v Uštobe

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

11. Autorka s rodinou Kim v Uštobe

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

12. Návštěva rodiny Kim v Uštobe

Zdroj: vlastní výzkum autorky, 2012

Příloha č. 3

Časopisecká tvorba, rozhlasové vysílání, televize a divadlo

1. Časopisecká tvorba

V současné době je v Kazachstánu vydáván časopis Korjŏ ilbo (고려 일보, Korejský deník), který ovšem není prvním časopisem vydávaným Korjŏsaram. Časopis Korjŏ ilbo je nástupcem časopisu Sŏnbong (선봉, Avantgarda) a časopisu Lenin kičchi (레닌 기치, Leninova zástava). Časopis Sŏnbong, který byl celý v korejštině, byl založen na Dálném východě roku 1923. Byly v něm uveřejňovány informace o životě, zvycích, korejských tradicích a historii a novinky o ekonomickém a kulturním životě na Dálném východě. Po deportaci do Kazachstánu začal být tento časopis vydáván pod novým názvem Lenin kičchi a jeho redakce sídlila nejprve v Kyzylordě. Od 1. ledna 1954 se stal deníkem, měl 4 strany formátu deníku Pravda a byl vydáván v nákladu 7000 výtisků. V roce 1978 se redakce časopisu přestěhovala do hlavního města Almaty, staly se z něj nejdůležitější noviny pro všechny Korjŏsaram v SSSR a začal být publikován ve dvou jazycích, korejštině a ruštině. V roce 1988 byl časopis oceněn Řádem přátelství národů[193] a od roku 1990 začal Lenin kičchi na svých stránkách zveřejňovat povídky psané autory z řad Korjŏsaram, vědecké články o historii Koreje a dokonce poprvé informoval o násilném přesídlení Korejců.[194] Lenin kičchi začal aktivně podporovat hnutí Korejců v Kazachstánu a publikoval nejnovější informace o Kazachstánu i o světovém dění, které se týkalo Korejského poloostrova nebo korejské diaspory v Kazachstánu. V roce 1991 změnil tento časopis svůj název na Korjŏ ilbo a stal se z něj týdeník. V roce 1999 se kazašské ministerstvo kultury a médií rozhodlo zprivatizovat všechny státní noviny a časopisy, a

[193] Орден друбы народовб Щквут вкгжин тфкщвщмю

[194] Je možné, že do té doby mnoho Korjŏsaram ani nevědělo, co se roku 1937 odehrálo. Ljubov Li, narozená r. 1941 v Uštobe, (tj. jen 4 roky po deportaci) mi sdělila, že až do období perestrojky nevěděla, jak se vlastně Korejci v Kazachstánu ocitli.

tak se novým vlastníkem časopisu Korjŏ ilbo stala Asociace Korejců v Kazachstánu a jeho redakce sídlí v jejích kancelářích. V dnešní době je Korjŏ ilbo stále vydáván jednou týdně, má 16 stran v ruštině a 4 strany v korejštině. Šéfredaktorem týdeníku je Michail Pak.

2. Korejské divadlo

9. září 1932, v souladu s rozhodnutím sovětské vlády, bylo ve Vladivostoku založeno oblastní korejské divadlo. Za čtyři roky své existence (1932-1937) vychovalo divadlo herce a byly v něm položeny základy dramatického umění sovětských Korejců. V roce 1937 bylo během deportace korejské divadlo přemístěno z Vladivostoku do Kyzylordy v Kazachstánu. V roce 1942, během 2. světové války, bylo opět přesunuto, tentokrát do Uštobe. Během tohoto období se divadlo soustředilo na varietní a hudební umění. V poválečných letech se naopak soustředilo zejména na klasické dramatické umění. Nejvýznamnějším úkolem korejského divadla bylo přilákat publikum z řad Korjŏsaram k národnímu kulturnímu dědictví, takže se hrály hry z klasického korejského repertoáru. Na druhou stranu korejské divadlo hrálo i hry ruských, kazašských, ukrajinských nebo gruzínských autorů. Kromě toho byly v repertoáru divadla také adaptace klasických kusů evropských autorů.

Po rozpadu SSSR nastaly korejskému divadlu těžké časy. Přesto se divadlo podařilo zachránit. Divadlo bylo podporováno Asociací Korejců v Kazachstánu, dalšími etnickými organizacemi a různými patrony umění jak v Kazachstánu, tak v Korejské republice. Ekonomická spolupráce mezi Kazachstánem a jižní Koreou otevřela mimo jiné i nové možnosti pro korejské divadlo. V roce 1990 se korejské divadlo v Almaty stalo partnerským divadlem Národního divadla v Sŏulu a v roce 1992, během světového divadelního festivalu v Soulu, vyhrálo korejské divadlo v Almaty první místo svou hrou „Není nutno lámat větev“, které pojednávalo o etnickém cítění kazašských Korjŏsaram. V roce 1998 získalo korejské divadlo novou budovu přímo v centru Almaty.

Od roku 2002 pořádá pravidelně vystoupení tradičního korejského „samullori“ (사물노리).[195] Herci z korejského divadla pravidelně jezdí na stáže do Soulu mimo jiné proto, aby se zdokonalili v korejštině. Kurzy pro ně pořádají partnerské divadelní organizace. Důležitým pro rozvoj korejského divadla byl rok 2006, kdy poprvé po mnoha desetiletích putovalo divadlo po mnoha ruských městech a jejich představení nazvané „Arirang“ (아리랑) mělo velký úspěch. K sedmdesátému výročí Korejců v Kazachstánu v roce 2007 připravilo divadlo adaptaci klasické korejské hry „Čchunhjangdžŏn“ (춘향전), kterou režíroval jihokorejský režisér. Divadlo inscenuje své hry v korejštině, ale je vždy poskytováno simultánní tlumočení do ruštiny a kazaštiny.[196]

5. Korejský rozhlas

Korejské rádiové vysílání hrálo v Kazachstánu důležitou roli při formování korejské diaspory a v udržování a vývoji národní kultury. V roce 1937 bylo, stejně jako korejské divadlo, přesunuto z Vladivostoku do Kyzylordy, kde brzy na to přestalo existovat. V šedesátých a sedmdesátých letech bylo vysílání v korejštině omezeno pouze na regionální vysílání. Jenom díky nadšení některých pracovníků bylo vysílání korejského rádia znovu obnoveno roku 1984, kdy začalo vysílat v Almaty jakožto součást státní televizní a rozhlasové stanice „Kazachstán“. Cílem korejského rozhlasu bylo vytvořit program, díky kterému se budou moci Korjŏsaram dozvědět něco o událostech týkající se korejské diaspory v Kazachstáně, o vlastní historii a kultuře a také něco o dění na Korejském poloostrově. Korejské rádio vysílá rozhlasové hry především korejských autorů, má programy pro děti i dospělé, programy pro studenty, kde se například mohou dozvědět, jak získat stipendium v Korejské republice, a kromě jiného také program na výuku korejštiny. Korejské rádio v Kazachstánu spolupracuje také se zahraničními rozhlasovými stanicemi, především s televizní a rozhlasovou korporací KBS v Korejské republice. Speciální prostor je v rozhlasovém

[195] Tradiční korejské představení ve speciálních kostýmech s tancem a hrou na bicí.
[196] Obecně se v Kazachstánu vyskytují dva typy divadel, ruské a kazašské. V každém z nich je vždy poskytováno simultánní tlumočení do toho druhého jazyka.

vysílání vyčleněn pamětníkům deportace z roku 1937, aby měli mladí Korjŏsaram stále na paměti těžkosti, kterými jejich předci prošli během prvních let života v Kazachstánu. Korejské rádio má za cíl mluvit o aktuálních problémech korejské diaspory v Kazachstánu a podporovat zájem mladých Korjŏsaram o své tradice, kulturu a jazyk. Vysílá se částečně v ruštině a částečně ve standardní korejštině.

4. Korejské televizní vysílání

V roce 1991 bylo v kazašské Almaty v rámci celostátní televize „Bis Kazakhstandagy Kerister" založeno korejské studio s jednoduchým názvem „Koresaram", které poprvé vysílalo 4. února 1991. Ze začátku se jednalo o krátký program o životě korejské menšiny v Kazachstánu, který měl na starosti jeden redaktor. O rok později již na programu pracovali tři lidé a vysílací čas se prodloužil na 40 minut. Od roku 2001 pak program připravuje 5 lidí a název se z měnil z „Koresaram" na „Uri mindžok" (우리 민족, tj. Náš národ). Program je vysílán ve všech regionech Kazachstánu, do všech ostatních států Střední Asie, v jižním Rusku, Číně a Mongolsku. Program se zabývá důležitými událostmi týkajícími se především kulturního dění v Kazachstánu, dále politickou a ekonomickou situací na Korejském poloostrově. Program je většinou připravován formou reportáží a interview. Korejský televizní program často upozorňuje na aktivity korejského divadla, Asociace Korejců v Kazachstáně a dalších korejských etnických sdružení. Pracovníci korejského programu se také věnují natáčení dokumentárních filmů, některé z nich se promítaly na mezinárodním filmovém festivalu dokumentárních filmů v Soulu a jeden z nich „Korejci v Kazachstáně: jak jde čas", byl oceněn třetím místem. Korejská televize v Kazachstánu každým rokem prohlubuje svou spolupráci s televizními stanicemi v Korejské republice, s kterými spolupracuje na mnoha projektech. Vysílání je opět částečně v ruštině a částečně v korejštině, přičemž obě verze jsou vybaveny titulky v tom druhém jazyce.